

خلاصہ دستور تونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڈ معلومات ل سور تونو

سورة الفاتحة - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) کجی سورۃ دے پیر ترتیب قرآن کے پیدال نمبر اوپینزل کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر ندے: علق- قلم- مزل- مدثر- فاتحہ، رکی، اودنی سارۃ تو تخصیص رکھ لے شی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، باز کولہ پیر کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پیر اصطلاحی معنی سرہ رازی میں داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشیر کا نو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتاب او عالمنا نو تہ وی کی سورۃ نو ہف دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگر چہ پیر طائف یا بل مقام کے والے تہ وی اودنی ہف دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگر چہ نمبر پیر موقع یا فتح مکہ نہ پس ولے تہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گزوں نومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الہامیۃ تہذیب علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گزوں القابات دے سڑی پیر گزوں وصفاتو دلالت کوی دغہ شان دفتاحے ہم گزوں نومونہ دی اودا نومونہ چا دزان نہندی جو کڑے۔ بلکہ داؤل نقل دی و بی ﷺ نہ:

- (۱) فاتحہ: افتتاح ندے پراستونکے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام آسانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ
- (۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلواتہ لمن لم یقرأ بفاتحہ الکتب پیر جمع کے امام اوپینزلہ موز کے موز گز اربہ خانہ وائی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو د مخلوق پیر خود اود سورۃ دخالق پیر خود دے
- (۴) سورۃ حم: پیر شروع دے سورۃ کے حمدوندی
- (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارود پارہ ہفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوئل پرے او کڑے شی
- (۶) کافیہ: چاچہ سورۃ زدہ کڑو معنی او مطلب سرہ اوئل نے پرے او کڑو نو د جنہم نہ خلاصی پارہ بی کافی شی دہ لہرہ (۷) وافیہ: مکمل مضمون لحاظ سرہ: درجہ پیر درجہ کیے ٹول بیانات دی
- (۸) رقیہ دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دو تو م شتر چہ مار یا لرم خوڑ لے دو... اکڈے ترے وانستے... بعضے خلق دے نہ پیر دم پیے اختلاو استدلال کوی مگر دا غلط دی ہفہ خوال غیبست وو ستاد اشوی۔

(۹) کتر: خزانہ دعلومو: شیخ القرآن صاحب پیر مایل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر اکڑی اوڑہ مسلل ہم دافاتحہ بیانوم نوز ماعمر پیر ختم شی مگردے دفتاحے علوم پیر ختم نشی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کولو جل یا علم: ژوہیے تعریفونہ داللہ، بیاحیلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچہ شہ غوثی پکار دی ہدایت اوپدے ثابت قدمی او شگہ بہ غواڑے احادیثو کے رازی چہ بہتر بیہ دعا دیونس وہ (لا الہ الا انت سبحانک...) زکہ چہ دعدارے شرائط وادھف دے داڑہ دے دغا کے دو (۱) چہ چاچہ غواڑے ہفہ بہ تھل نہ پاک گزوںے (۲) چہ شہ غواڑے نو دغے شہ ہفہ مالک گزوںے (۳) خپل زان بہ عاجزہ گزوںے۔

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ مور اصل دپچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل دٹول قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: دٹولو آسانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اودہ اثبوت چہ بار بار ویلے کیگی مانزہ کے کس

(۳) وجہ و تقدیم: ہے خوز مونگ علماء دے لس وجوہات خالی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلست صرف دوہ وجوہات وایو:

- (۱) ٹول قرآن پیر دو قسمہ اثبوتو مشتمل دے یو علمی بل علمی علم او عقیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید او رسالت یا ایمان بالا خرہ وغیرہ او عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوٰۃ یا حج وغیرہ نو پیر دے فاتحہ کے دا داڑہ قسمہ موجوددی ژومی دے اثبوتہ علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلور مہمیت ایاک نعبہ... تعلق عمل سرہ دے
- (۲) پیر اعتبار دہم قرآن ۴ حصے دے (۱) التالیق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے دو پیے ہے خلاصہ پیر امن کے در پیے ہے المبارک: خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے ہے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی پیر تفصیل او تفسیر حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے و تقدیم وجہ دا خانی چہ قرآن کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شہ پوہہ عالمان چہ خطاب کوی نو ژوہیے خلاصہ شگے کڑی او پیر پیرے مفصل بیان او کڑی ک

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یا محویر یا زبدہ (سج) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفہ نہ تاوگی ہفہ دے (۱) ایاک نعبہ دایاک نستعین (۲) مقاصد اربعہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کپے مہمات او 4 کپے مہمات دی مہماتو تہ مقاصد اربعہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ دای (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دادی..... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دھمات اولفظ نہ داسے ثابت دی چہ الحمد للہ نہ تہ ایاک نستعین پورے توحید خو پیر ڈاگردے مگر اھد نا الصراط... ضالیین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ مونگ داسوال دھفہ ذات نہ داسے کو چہ دے کار نہ صرف اللہ دے اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے مونگ تہ چاچہ بیان کڑے یا داڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے نہ صداقت الکتاب مسئلہ واضح شوہ دغے صداقت الکتاب ہم داغلہ چہ اصفا داللہ یا صفا تہ بندہ چہ ایاک نعبہ وغیرہ کے دی مونگ تہ رسول شگہ رارسولہ دہ داسے پیر قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے او قرآن ہم د اللہ رحم دے پونس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالا خرہ ہم داغلہ چہ احمد وندہ اللہ شہ پارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ پارہ کو دے دپارہ چہ قیامت کے پکارا شی بل داللہ رب یعنی تربیت دبدن اور روح کونکے دے نو دروح تربیت پیر قرآن سرہ کوی دے دپارہ چہ دازوچ سے قیامت کے بیخ شی دغذابہ۔ پیر مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے ہر ایت یا ہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

08889000000

(۵) تقسیم و سورۃ: ہسے خود دے سورۃ فاتحہ تقسیم یہ 8 او 15 حصو پورے شوے دے مگر لذتہ مونگ صرف پورے حصو کے کو۔ نو سورۃ تقسیم دے پے اعتبار دھضا مینوسرہ پیدر پورے حصو کے:

- (۱) بزومی دے اتونہ الحمد للہ نہ تر مالک یوم الدین (مشتمل دی پے آساہے نہ الحمد للہ نہ تر مالک یوم الدین) اسم ذاتی او باقی ثلوثہ ناتی دی۔ پے الحمد للہ نہ تر پے تمامو مشترکا نو کیگی پے رب العالمین سرہ نہ پے نامو بنوسیا نو او صامیو کیگی پے الرحمن الرحیم سرہ ہم رو پے مشترکا نو کیگی چہ برکت ذمہ دار بل ٹوک گزوی بہ مالک یوم الدین سرہ رد دے پے ہفہ مشترکا نو چہ بل لہرہ شفاعت ذمہ دار گزوی نو داڑو ہسے حصہ مختص دہ حقوق اللہ لہرہ
- (۲) آیت ۴ چہ حقوق اللہ او حقوق العباد کپے مشترک بیانیگی پے ایاک نعبد کے واللہ حق دادو چہ عبادت خاص کڑے شی اللہ لہرہ او بندہ حق دادے چہ عبادا کڑی او دغسے پے ایاک نستعین کے ہم۔
- (۳) آیت ۵ نہ تر آخر پورے۔ دیکے خالصہ دہ بندہ حقوق دی چہ کپے در پورے لو بلان دے اجمالاً۔ کد چہ بندہ وائی چہ اھدنا الصراط المستقیم نو حدیث قدسی دے چہ اللہ فرمائی چہ ہذا بعدی دا زما دہ حق دے۔ نو سورۃ فاتحہ کے رد دے پے ثلوثہ فرقا (۱) دھریہ: ددی دا دعوہ دہ چہ اللہ نہ دہر شہ حادثاتی طور پیدادی او حادثاتی طور بہ فناہی نو الحمد للہ سرہ پدے دھریہ باندے رداوشو چہ اللہ خالق ددے ہر شہ
- دے۔ (۲) مجموعیان او صائمین (آتش پرست او نمر پرست) پے رب العالمین سرہ (۳) رد دے پے مشترکا نو چہ دریا تو نو او بتا نو عبادت کوی پے رب اور نمن سرہ (۴) ہفہ فلا سفران چہ یو مخلوق دہل د پیدائش او فناہ کو بسبب گزوی شہ چہ cause & effect relationship وی کیگی۔

تفسیر کبیر دفا تحے متعلق کیگی چہ فاتحہ کے ۵ خبرے اللہ او ۵ مخلوق سرہ متعلق دی: واللہ سرہ متعلق ۵ خبرے (۱) الوہیت (۲) ربوبیت (۳) رحمانیت (۴) رحیمیت (۵) مالکیت۔

دہندہ متعلق (۱) عبادات (۲) استعانت (۳) طلب دھدایت (۴) طلب استقامت (۵) طلب نعمت نوروتے ۵ دڑبو ۵ سرہ داسے ترتیب وار تزی چہ مونگ ستاہنگی زک کو چہ نت اللہ او اللہ یے۔ مونگ ستاہنگی استعانت یا مدد زک غواڑو چہ تر بے۔ اتانا ہدایت زک غواڑو چہ تر بے۔ اتانا استقامت زک غواڑو چہ تر بے خاص رحم ستاہنگی خاص مخلوق دی۔ اتانا نہ نعمت سوال زک کو چہ نہ مالک دسزا او جزا یے۔

(۶) امتیازات و سورۃ فاتحہ: (۱) سورۃ ممتاز دے پے اجمالی خلاصے دفران۔ قران ثلوثہ حصے دے دثلوثہ مقاصد و لحاظ سرہ۔ اثبات و توحید۔ رسالت۔ صداقت الکتاب۔ ایمان یا آخرہ۔ نو فاتحہ ددے

- (۲) سورۃ ممتاز دے پے بیان د تمام اسانی علوم کو کم چہ پے کتب سابقہ کے دی۔ دھفے نو لو علوم پے لباب ایاک نعبد و ایاک نستعین دے
- (۳) دا سورۃ ممتاز دے پے بیان دچل / طریقے خود سوال۔ روستوبہ و وضاحت اوشی (۴) سورۃ ممتاز دے پے بیان د دعا خاص کو لو چہ کو مدد عا غو ستل لازم دی - اھدنا الصراط المستقیم
- (۵) دا سورۃ ممتاز دے پے خاص کید و موز سرہ چہ سورۃ صلوة ہم وائی یعنی ددے نہ بغیر موز نہ کیگی۔ مقتدی یا امام بہ ضرور فاتحہ وائی۔ پے نو مو نو دفا تحے کے ددے وضاحت شوے دے۔

ہفہ حروف چہ فاتحہ کے نشتہ: (۱) ت/ا (۲) خ/خا (۳) ذ (۴) ز/زہ (۵) ش (۶) ظ/طا (۷) ف/فا/نا/وا/واں پے انعام ۱۲۲ کے راہمردی دا حروف پے فاتحہ کے ولے نشتہ نو یعنی علماء فقہا۔ جواب کوی۔ چہ زک چہ الفاظ زیات تر د عذاب زانو کے استعمال دی او فاتحہ شفا دا سورۃ دو۔

اعتراض (۵) ایت ۰۶: پیش باندے چنن پورہ خمرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: نابت بخیر منہ (۲) زہہ واللہ دکم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: استخاذ الولد باندے چہ نہ موبگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لمانی السلوت والارض (۳) کل لقا تونون (۴) بدلیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا فانما یقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہ تہ رشتونے پیغمبرے نو ستا پیر سالت واللہ ماسرہ خبرے اوکڑی: جوابو نہ دودہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الایات لقوم یوتون ددے دود جوابو نہ علاوہ علماء ددے جواب ہم کوئی چہ یو مجازی بادشاہ دکم نفاظ کو لو د پارہ دھر چادر ہوا زے نہ نہ زنی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ دا سے اوکڑی۔

دوا و مواتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حیدر مرکز و فواے بنی اسرائیل و ناسو مکبیشرک و لے شروع کڑو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سو دیکہ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر نہ منے (۳) ۱۳۳-۱۳۴: تو حیدر و لو نوا نیماہ کرامت و تبلیغ و فوا ناسو لے تو حیدر ناکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پتچویل دقبیلے چہ تہ پچیل دین کے پخیلہ پینک اتر دد کے لے ککھ یو خواج کلہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہہ واللہ دکم تابع یم۔۔) اعتراض (۹): دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پخیلہ خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ دودہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ اوموبگ دبتا نو دعبادت نہ منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و ایتونو کے زواج، انذار، دلا تو بے درے شرائط پایت ۱۶۰ کے، دلائیل و توحید، رد شرک او بیان دحرمانو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چکھ تفسیر ددے رویے حصے ششم شی نو وصلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول جہاد دپارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: ددے پھقلہ درے اپنے خبرے کوئی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذنبیل ملک (۳) اصلاح ذنبیل کور

منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دپارہ او گورہ شروع ددریے حصے پقران کے)

نوایت ۱۷۷-۱۷۸ کے دمجہاد ل صفات ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لسیات المدین (دملک اصلاح دپارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکھ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاکلوا اموالکم۔۔)

بیابیان روج پے شنگہ ج کے مال او بند در داڑھ لگی دغدرنگ جہاد کے ہمدراڑھ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹ پورے ۱۸۰ تو انین دکور سولوبیا کیگی۔ ہغہ دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: دکور مشرہ ہغہ دی چہ مال لگوی (۲) ایت ۲۱۶: مشرہ ذنبیل کور مدافعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیلینی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجھیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پانوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: دطلاق انشام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کنڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاند و رکولو طلاق شوے شوے تہ

ددے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح کیگی پے بیان دجالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲ چکے دا میرد جہاد دپارہ دودہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چکھ تفسیر ددے رویے حصے ششم شی نو وصلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ غیب ذکر کوئی مستفیقینو مال تہ فی سبیل اللہ اوز جرور کوئی بخلاوتہ:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ مئے انفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہغہ دعوہ ذکر کوئی چکونے مسلد دپارہ بہ انفاق کوے۔ بیا ددو فر تو بیان کوئی یوایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او نمرود دے چہ سرکشہ فر تہ دہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشد کوئی لکھ ابراہیم او عزیز بیا مثالونہ دپارہ دخرچ کولو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (اللہ درضاد پارہ)

اوایت ۲۶۳-۲۶۶ کے ددی اغرض دپارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ددفعات پے سو دخور دبانڈے ایت ۲۸۲: ایت طولیلا چہ بیان دمعاملاتو

کوئی۔ چہ لیلین دین پے شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھغہ ثلور دمسکو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۲ کے بیان دتوحید پے لمانی السلوت سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات در سالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوئی او انفاق پرے قیاس کوئی زکھ چہ انفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چہ نبی خدا اللہ پیغمبر دے او آخری دے) نبی کچھ فرمائی چیز ما مثال داسے دے لک پو عمارت دی ہنے کے پوختہ کہہ وی۔ مالک نے الگوی ہفتہ بلڈنگ برابری۔
 انا خاتم النبیین لانی بعدہ اود دے اثبات رسالت دھم مقصدے چہ در رسول پہ طریقو کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی گرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ دھتہ طریقو کے کامیابی گزوی
 (۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہد جہد نشی نو معنی ہے وہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہد اشاعت قرآن او سنتو۔ چہ دین واللہ دے۔
 او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب ہے دے فراختیا ہفتہ عمل چہ اسلام بیفر اختیار مالاو گی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الا نفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط بنا کولہ: انفاق بہ جہاد دپارہ کوئے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کوئے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)
 نوڑو ہے دوہ مکے مہما تو نہ او آخرے دوہ مکے دمدا تو نہ رادانتے۔ باقی ہفتہ غلور نوڑو چہ صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھتہ ہم ذکر کیگی مگر
 مختصراً/ضمنیاً تفصیل پدے سورۃ کے دوہ غلور و مسلو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دوہ مسلو ضرورت وی۔ پریدے ہفتہ نوڑوے خبرے چہ ۱۶ علوم غلط یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات دتوحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانوی
 (۴) ایت ۲۵۴-۲۵۶: آخر پورے: الا نفاق فی سبیل اللہ بیانوی

خلاصہ سورۃ ٹوہے حصہ: بیا دغڑوہے حصہ ہم دہ پہ در یو با یو بانندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثی کوی کوئے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہد دھغوی صفات، دھغوی حکم دنیوی او اخروی ہم بیانوی۔
 باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑوہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ ددے دوہ ہم باب۔ زکہ چہ دلہد کے اصل مسئلہ یا مہا الناس اعدو ہم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے ملتے چہ ہر کلمتہ
 بیان دتوحید او کڑے نو خلق پہ درے ڈلے کیگی۔ او پہ اصول و قرآن کے پہ تم نمبر بانندے ددے در یو ڈو لو بیان شوے دو۔

نو دے باب کے ٹوہے خطاب عام وے۔ او دعوہ دتوحید دہ۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پرے بیانگی۔ او بپا ثمرہ پرے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا اللہ اندا۔ بیا اثبات در رسالت، بشارت
 منو کونے اودفع داعتراض پہ ایت ۲۶ کے پہ ان اللہ لا یستجی... بیانیت ۲۸-۳۷۔ پورے غلور نعمتو نہ ذکر کولے شی یہ کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ م شتہ کڑے
 (۲) ددنیائول نعمتو نہ تارہ پیدا کڑل (۳) ستا سونیکہ تم عزت نصیب کڑو پو لو فزشتو (۴) لغزش مورت ہم معاف کڑو۔ وغیرہ
 باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ٹوہے روع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی یہ یعنی اسرئیل الذکروا سرہ چہ ٹوہے دینی اسرئیل اور دے خصلتو نہ ذکر کوی۔

لکہ (۱) تحریف (ولا تستروا... ایت ۸۱) (۲) تلبیس الحق بالباطل استمنان جن ایت ۸۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۸۴)
 ددے مقابلہ کے دوہما نو ددے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرہ ایت ۲۵-۳۶ (۴) داڑوہے روع بطور تمہید دہ دھتے ۶ خطا یو نو پارہ چہ خطا یو ستہ روت نوائی
 خطاب (۱) بیان داؤ تو نمونو اود دہ تمونو/عذابونو: نمونو دادی: (۱) نجات من الفروعون ایت ۳۹ (۲) نجات من الفرقون ایت ۵۰ (۳) ایاتہ الکتاب ایت ۵۳
 (۴) عفوہ من القتل ایت ۵۱-۵۴ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تظلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلامی ایت ۵۷ (۸) انجارجیون من الحجر ۶۰
 دوہ قہقونو/عذابونو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت و اھوان بسبب کفران ۶۱

خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرئیل و دشرا نو ددے خصلتو نہ: (۱) نقض العھود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذبیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل انفس ۷۲
 او دمو جو دہ بنی اسرئیل و دشرا خاے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافقت ۷۶ (۳) تقلید و آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصمین لا نسھم بالجند ۸۰
 خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھتے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸
 خطاب (۵) انکار دمو جو دہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ دما سبق ۹۵

(چہ کلمہ تفسیر ددے ٹوہے حصے ختم شی نو صلہ باقی خلاصہ بہ بیانوی)

دوہ حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑومی غلور ایتو نہ پدو داڑوہے شمارو لے شی۔ لکہ شگہ چہ علمانچلو کتابونو کے بابو نہ تری۔ او دھردو بابو در میان کے یو فصل وی۔ چہ دغے فصل کے ٹھکے اور دتو دو داڑوہ
 بابو نہ تری لے شوے وی۔ دغرشان و دشرا ایتو نہ دو داڑوہے حصے نچلو کے داسے تری چہ ٹوہے حصہ کے اثبات دتوحید و نو دوی کے اثبات در رسالت دے۔ نو داو داڑوہے مکے دجرائیل رسول اللہ
 طرف نہ راوڑوے وے۔ لہذا پہ جبرائیل بانندے اعتراض پدے دواڑوہے مسلوا اعتراض دے۔ نو پدے دہ دوہ حصہ مہونگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کوو۔
 نو ایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ او دھتے جوابو نہ او ایت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شتورے اہمے خبرے در رسالت مسئلہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پہ جبرائیل بانندے ۹۷-۹۸: چہ مہونگ تارہ رسول او دا قرآن زکہ نہ منو چہ تارہ دوی جبرائیل راوڑوی چہ ہفتہ مہونگ پہ مشرا نو عذابو نہ راوتے دی۔ نو ۵ جوابو نہ کوی۔
 جواب (۱) قرآن باللہ پہ حکم نا کیگی۔ (۲) قرآن دھتے کتابو نہ تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) و بشری (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفتہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفتہ سرہ...
 اعتراض (۲) سلیمان بانندے ایت ۱۰۲: چہ دسلیمان صفائی بیانوے حالانکہ ہفتہ جاو دگروو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان وکن الشیطن کفروا
 اعتراض (۳) مہونگ دحمر نہ مع کوئے حالانکہ اللہ ددے خو لو دپارہ دوہ فرشتے ہاروت او ماروت را کیگی وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر
 اعتراض (۴) ایت ۱۰۲: چہ مہونگ دچلو مشرا نو ددین او رسم راج نہ مع کوئے جواب ایت ۱۰۲: لا تقولوا راعنا وشرک او دے اہمے خبرے مہونگ۔

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: اپنی سبب باندے چرن یوہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسی بخرمنہ (۲) زہ داللد حکم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتخاڈ اولد باندے چہ نہ مونگ دنا سنا نونہ منخ کوے۔ نو ۵ جواب کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لہ مانی السلوات والارض (۳) کل لہ قانون (۴) بدیع السلوات والارض (۵) واذا قضی امرأ فانما یقول لکن لکیون

اعتراض (۷): ایت ۱۱۸: کہہ رشتونے پیغیرے نوستا پیرسالت واللد ماسرہ خبرے اوکزی: جواب نہ وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذاک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الامت لقوم یقنون درے دو جواب نہ علاوہ علماء درے جواب ہم کوئی چہ یوجازی بادشاہ حکم نافذ کو لو پارہ دھر چادر وازے نہ نہ زری۔ نو حقیقی بادشاہ شنگہ داسے اوکزی۔

دو دوام و اتمام اعتراض در میان درے خبرے وی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ و توحید مرکز و نوائے نبی اسرا کیلو تاسو کیپیک شکر و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد سنا سو دیکھ ابراہیم دعا وہ نوے دانہ پیغیر نہ منے (۳) ۱۳۳-۱۳۴: توحید و تلو لوانیا کر اسو سق اوتیلج و نواتا سو لے توحید نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸): ایت ۱۳۲: پے ٹویل قبیلہ چہ نہ چیل دین کے پچلہ پے شک اترد کے لے۔ کلہ یوخواج کلہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: لئلا مشرق و مغرب (یعنی زہ داللد حکم تابع یم۔۔) اعتراض (۹): دھفا اور واپ طواف۔ چہ پچلہ خود صفا اور واطواف کوے حالانکہ دوہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ او مونگ دبتا نو دعوات نہ منخ کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا والمروة من شعائر اللہ

بیانورو اتینو کے زواجر، انذار، دلا دو بے درے شرائط پے ایت ۱۶۰ کے، دلا کیلو پے توحید، رد شرک او بیان دحر ماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نوہلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول دجہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دوے پے پھلہ درے اے خبرے کوئی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذہل ملک (۳) اصلاح ذہل کور

منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ پے میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دپارہ او گورہ شروع در یے حصے پے قران کے)

نو ایت ۱۷۷ کے دجہاد صفتا ذکر کوئی ۵ دھقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لسیاست المدین (ملک اصلاح دپارہ علور اصول) ذکر کوئی۔ لکہ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثقی (لا تاکلوا مما اکلم۔۔)

بیایان درج پے شکر حج کے مال او بندرواڑہ لگی زندرنگ جہاد کے ہم رواڑہ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۲۱۵: ۲۳۱ پورے ۱۸: قوانین کور و لو بیا نیگی۔ سفہ رادی:

(۱) ایت ۲۱۵: کور شربہ سفہ دی چہ مال لگوی (۲) ایت ۲۱۶: مشربہ ذہل کور مدافعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبھی عن انحر و المیر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیبیتی (۶) ایت ۲۲۱: نبھی عن النکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبھی عن الجماع فی حالت الخیض (۸) ایت ۲۲۳: مقصدہ جماع

(۹) ایت ۲۲۳: قسم خوئل داللد پونم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: وطلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۳: کڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت لازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاندو و رکولو طلاق شوے شوے تہ

دے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح لگی پے بیان دجالوت او طالوت ایت ۲۳۶-۲۴۲ چکے دامیر دجہاد پارہ دوہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نوہلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ ترغیب ذکر کوئی منفیقو مال تہ فی سبیل اللہ اوز جرود کوئی بخلاوت:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے انفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: سفہ دعوہ ذکر کوئی چکوے مسلد پارہ بہ انفاق کوے۔ بیا دود فر تو بیان کوئی پو ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان ر

شیطان او نمرود نے چہ سرکش فرتہ دہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشاد کوئی لکہ ابراہیم او عزیز بیا مثالوند پارہ دخرج کو لو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (داللد در ضا پارہ)

او ایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیا غرض دپارہ۔ ایت ۲۶۷ کے طیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ۵ دفعات پے سو خورد باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان دمعاملاتو

کوئی۔ چہ لیلین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھنے ثلور و مسلو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۴ کے بیان و توحید پے لہ مانی السلوات سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات در رسالت کوئی پے امن الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوئی او انفاق پرے قیاس کوئی زکہ چہ انفاق نہ پیغیر جہاد ممکن نہ دے۔

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً بعد از بقرہ - نزولاً ۸۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بقرہ	سورة ال عمران
۱-	بقرہ کے بیان ظہور رسکلوود توحید، رسالت، جہاد، انفاق۔ توحید ظہور وارے ذکر و۔ ایت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، او ۹ اعتراضات پر رسالت او جوابوند	نودے سورة کے ہم دغہ مقاصد بیا نیگی مگر زیات وضاحت اور ترقی سرہ۔ دلنا اووہ وارے توحید وے لکہ ایت ۱۰۹، ۶۴، ۵۱، ۲۶، ۱۸، ۲، ۱۸۹ کے۔ او ۱۵ اعتراضات پر رسالت او دھنے جوابات ذکر کوی۔ نو دا سورة یہ ترقی دے۔ دھنے سورة البقرہ سے نہ۔
۲-	بقرہ کے دیہود وال (عقل) دعا جڑے ذکر او شو۔ واذا دعنا موسیٰ ارا عینا لیتیم اتخولتم الحجل ایت ۵۱	نودے سورة کے دعیسا یا نو د الہ (عیسیٰ) دعا جڑے ذکر کوشی چھہ کزور سے دو۔
۳-	بقرہ کے بیان دھنے تو انیوود چھہ سرہ اصلاح دکورا ملک دجہا ہرازی۔	نودے سورة کے بیان دھنے تو انیوود چھہ سرہ اصلاح دجماعت یعنی تنظیم کیگی۔
۴-	زیات تر خطاب دلک مغضوب علیہم (یہود یا نو) تہود۔	نودے سورة کے زیات تر خطبات ضالیون تہودے۔ یعنی عیسایا نو تہ چہ یہود پے روان دی۔
۵-	بقرہ کے دشتر کانوپہ دگورہ دو۔ چہ قالوا انظروا لعلکم ترحمون ایت ۱۱۴ (اللہ ناہان نبوی دی)	نودے دعیسا یا نو یہ دگورہ چھہ عقیدہ دستیت دہ رد دے۔ عیسیٰ او بی بی مریم خدایان گنوی۔ نو اللہ تعالیٰ دوی ٹولو اودوی دیکولو عاجزی بیا نوئی۔ چہ زکریا دے بی بی مریم، عیسیٰ او جبرائیل ہم عاجزی بیا نیگی۔
۶-	دلک یہود یا نو سرہ ایت ۹۳-۹۵ کے مباحلہ۔	نودے ایت ۶۱ کے عیسایا نو سرہ مباحلہ۔
۷-	دطاوت دملگرو دعا ذکر دہ پیا ایت ۲۵۰ کے ربنا افرغ علینا صبرا	نودے دسنا باو دعا ذکر دہ پیا ایت ۱۴۷ کے ربنا اغفر لنا و لنا
۸-	دبی اسرائیلونہ وعدہ اخیصل ذکر و۔ پیا ایت ۸۳ کے واذا اخذنا بیاق بنی اسرائیل لالتعمدون الا اللہ۔	عامنہ مسلمانونہ وعدہ اخیصل ذکر دی پیا ایت ۱۸۷ کے واذا اخذنا اللہ بیاق الذین اذوا لکلمہ لیتیمہ للناس۔۔۔۔۔
۹-	ایت ۱۵۹ کے پکا تمین حق باندے لعنت دھنے کیدو	نودے ایت ۷۸ کے پکا تمین حق باندے لعنت دھنے کیگی۔
۱۰-	ایت ۱۷۴ کے وانی چکا تمین حق سرہ باللہ قیامت کے خبرے اونہ کڑی۔	ایت ۷۷ کے فرمائی چہ چاچا اللہ پکا کا ما تو دنیا واخترہ سرہ باللہ خبرے اونہ کڑی۔
۱۱-	بقرہ کے دیکو انویجاہد بیہود بیان دو۔ لکہ حضرت طاوت	نودے سورة کے دمجورہ امت دجہا ہریناوا دھنوی دجہا ہرینی بیان دے لکہ ہدین
۱۲-	ایت ۱۶۶ واتسوا حج والعمرة للہ	ایت ۹۷ کے فرمائی چہ حج نہ انکاری کافر دے
۱۳-	ایت ۱۳۰ کے وواعظتہم بعلم ام اللہ (دابرہ ہم بارہ کے تا سو چو داے چھہ یہودی دو اویسیان وانی چھہ عیسائی دو) نو تا سو پو نیگی او کہ اللہ خد پو نیگی۔	ایت ۶۶-۶۷ کے ہم دغہ مسئلہ واضح کوی او فرمائی چہ واللہ اعلموا واتموا لعلکم

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دال دحضرت عمران چھہ بی بی ایت ۳۳، اور بی بی مریم ایت ۳۶ او نو سے حضرت عیسیٰ پیا ایت ۴۸ کی بیا نیگی۔ دا سے بل سورة کے ترقی۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ عاجزے د پزوا الہانو ا۔ بی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریا ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰ

(۳) سورة ممتاز دے پہ عبدیت دعیسیٰ (بندہ ثابت کولو باندے) او ددہ پہ عاجزے ۳۳ نقطے بیا نیگی دڑو سے حصہ دیر مباح کے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ رد دھنے شیکو دعوو یا اصولو دعیسا یا نو چہ عیسایان نے پیش کوی۔ لکہ (۱) عیسیٰ تہ ابن اللہ وانی (۲) زمونگ دین کامل دے (۳) زمونگ دین، کتاب او پیغمبر

ٹول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمد صرف عربو تہ پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰ ٹولے دنیا لرہ پیغمبر دے۔ (۶) مونگ ہم موحدین پو۔ نو دے سورة کے ددے شیکو واژو دعوو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان تو انیوود اصولو تنظیم

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے اوو خبر وچہ ددنا خواہشات دی نوترہدین الدنیا دپارہ ہغہ بیا نوئی ایت ۱۴ (۸) سورة ممتاز دے پہ اوچو تولو دعیسیٰ اسمان تہ ایت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ بیان د وفات محمد ایت ۱۳۴ افا سن مات اقول انقلبتہم علی اعقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ فضیلت دبی بی مریم دھنے دخت پہ نور و خرد باندے ایت ۴۲

مقصد دسورة: بیان دھنے ثلور و مقاصد و کوم چہ تیر شوے دو پہ سورة البقرہ کے اثبات و توحید اثبات در رسالت جہاد فی سبیل اللہ انفاق فی سبیل اللہ مگر پہ زیاتے ترقی

سرہ دھنے سورة نہ۔ مثلاً ہلہ ثلور وارے توحید و نو دلہ اووہ وارے توحید ذکر کیگی۔ ہلہ ۹ اعتراضات دو پہ رسالت باندے نو دلہ ۱۵ اعتراضات اوو

دھنے جوابوند۔ بقرہ کے پہ توحید صرف عقلی دلائل دو۔ نو دلہ ال عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی دے واڑہ دلائل دی پہ مسئلہ توحید۔ بقرہ کے انفاق د

پارہ مثالونہ نو دے سورة کے زواجردی بخلاوتہ۔ نو پدے وجہ سورة ال عمران زیات پہ ترقی دے پہ بیان دھنے مضامین نو کوم چہ تیر و پہ سورة بقرہ کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے پد ریو حصو باندے (۱) ایت ۱-۶۳: اثبات توحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات در رسالت کوی او دفع ۱۵۰ اعتراضونو کوی دسکرینو طرف نہ

(۳) ایت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چہ کے جہاد او انفاق داڑہ سکے بیا نیگی۔

بیاد دغہ سو سے حصہ تقسیم دہ پد ریو باو باندے: (۱) ایت ۱-۱۰: (۲) ایت ۱۱-۱۸: (۳) ایت ۱۹-۲۵: (۴) ایت ۲۶-۶۳: ہر یو باب کے شیکو شیکو خبرے کوی اوڑو سے خبرہ دگورہ توحید دہ۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از محمد

(۲) ربطاً سابق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربطاً دے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد و ایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت اليهود و النصارى کون (آل عمران) و لا آل عمران کما فعلت النصارى (نساء) و مؤید ذی حقوق النساء (مائدہ) اللهم فازل علينا مائدة انعامک و رحمتک (باقی زمونگ د شیخ القرآن صاحب طرف ند دے ربطاً دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱-	فاتحہ کے در یوں لوبیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مغضوب علیہم نہ خطاب دو اول عمران کے ضالین تہ	۱-	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے معلوم علیہم نہ خطاب دے
۲-	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح و عقیدے کوی	۲-	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳-	قوانین ذکر کوی دپارہ د تنظیم د جوڑولو	۳-	قوانین ذکر کوی دپارہ د اصلاح و معاشرے
۴-	د آئی د ژوبے بیان پیدو شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴-	د منافق د ژوبے بیان پہ خلور شرطونو سرہ ایت ۱۳۵-۱۳۶
۵-	د عیسیٰ د برہ خیر و ولوبیان پد ایت ۵۵ کے (ورافعت الی)	۵-	تفصیل د برہ خیر و ولوبی ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او رد پہ هغو چر دعوہ کوی دقلولوبی عیسیٰ
۶-	ذکر صحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶-	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ وی
۷-	قول د منافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانوا عندنا ماتوا و ماتلوا)	۷-	جواب: ۷۸ کے (این مانکنو ایدر کیم الموت و لو کنتم فی بردج مشیدہ)
۸-	ایت ۱۳۰ (لانا کلوا الریوا)	۸-	ایت ۲۹ کے: هغه مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوب۔ ن ترے اوساتے
۹-	ایت ۱۸ کے: واللہ او فرشتو گواہی پد اثبات د توحید	۹-	ایت ۱۶۶: واللہ گواہی پد صداقت د قران
۱۰-	ایت ۳۱: فاتحونی بحسبکم اللہ (واللہ تقرب د رسول پتا بعدارے کے دے)	۱۰-	سورة نساء کے شرائط و اتباع د رسول بیانگی
۱۱-	بیان د قتال د کافر و سرہ	۱۱-	ایت ۹۳: بیان ۵ دفعا تو پہ هغه چا چہ مومن قصد اقل کڑی
۱۲-	بیان د مجاہدینو کوی	۱۲-	بیان د فضیلت د مجاہدینو کوی
۱۳-	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳-	ایت ۱۶۵: اتباع د دے ابراہیم او کڑے
۱۴-	سورة آل عمران بیان د مقاصد و اذعقاد و ولوی	۱۴-	سورة نساء بیان د اعمالو کوی
۱۵-	ایت ۱۸۵: ٹوک چہ جنم نہ بیج شو هغه کا میاب دے	۱۵-	ایت ۱۳: دا کامیابی پہ اتباع د اللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶-	ایت ۱۹۵: (بعضکم من بعض) دا مومنان سرہی او هغه نچلو کے د پوئل ندی۔	۱۶-	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدہ) ٹول دیو با با اولاد دے
۱۷-	خاتمہ پہ بیان د تقوا او شوه	۱۷-	شروع پہ بیان د تقوا او شوه

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان د هغه امور چہ اصلاح پرے لگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۱-۵۷ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ هغه احکاماتو کوی چہ د هغه نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیات یعنی پد مابین دعوامو کے

(۲) ۵۸-۱۳۳ پورے: مقصد: بیان د ۸ هغه احکاماتو چہ د هغه نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ بین الرازی او رعیت یعنی د حاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخر پورے: مقصد: بیان د در یوں ذلو/فرق تلاش کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافر یا اهل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چہ اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیت دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ د تقسیم د مال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ د بیہمانانو د جنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیبیانو تہ دے حق مہر د کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو نو د مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غلغو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال د قانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان د فاشاؤ نہ بیج کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	ذچلو مشرانو کنڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان د دغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نبی عن الاموال المحرمات (ذرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نبی عن العدوان (زیاتے مکوے پہ نچلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء الیہود (دعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۳	امیر بیت الرتل (سربراہ پورے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	د هغه او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواج دی

دویمہ حصہ آیت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) حصے اچکا تو چدھے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ: یعنی الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا مومنین کے۔ جو اہل القرآن د رتہ احکامات سلطانیہ والی۔
انوم حکم تنویر دے پہ سابق داواڑو حصو بانڈے۔

حکم نمبر ۵۸	(حکم حاکم تہ) دعوا محقوق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ آیت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (دین بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹	(حکم رعیت تہ) چد قرآن، سنتو او دجیل امیر تالعدار شے۔	حکم نمبر ۷ آیت ۱۰۱	صلوة قصر (مومن پہ کوے پھر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰	حاکم ادعوا مومنین داواڑو تہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ آیت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ نلک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن دی۔
حکم نمبر ۶۱	اختیاط فی القتل (وما کان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فقیبوا...)	حکم نمبر ۹ آیت ۱۱۷	داحکم تنویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے داواڑو حصو۔

نورو آیتوں کے تنبیہ اور داواڑو

دویمہ حصہ: آیت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان ددرو یو ڈوکوی (۱) مومنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پی وجہ یا اہل نیکو لوہہ وجہ مومنانو تہ زواج پہ ۳ آیتوں کے زویے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آیتوں کے پآخر کے۔ ٹول ۵ زواج (رفقہ) دی۔

(۲) منافقین چدوائی یوشا او کوئی مل شے۔ چدے پشان د لسوتزی دمار دے زواج د کردی پہ ۶ آیتوں کے زویے او پہ ۱۷ آیتوں کے رستو۔ ٹول ۲۳ زواج د کردی۔ (ٹولون زیات زواج مہافقیتو دور کرے لگی)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ صریح اجماعی دے حکم کھلاخ اژدی حق نہی دہ تہ زواج د کردی پہ ۱۲ آیتوں کے زویے او پہ ۹ آیتوں کے رستو۔ ٹول ۲۱ زواج د کردی۔ (چدویم نمبر زیات زواج پوجہ ظلتو/اصل کتابو/عالماتو دی)

(۲) امتیازات د صورت:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د اصولو د معاشرے	۲-	سورۃ متاز دے پہ سربراہی د سڑی
۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳-	سورۃ متاز دے پہ حکم د حفاظت کول د مال د تقسیم او دے وقوف
۵-	سورۃ متاز دے پہ زکوة د مہر خپلو خصوصت	۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د ۱۳ محرماتو چدھنوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷-	سورۃ متاز دے خصوصت پہ ادب و رکوع سرہ پیدرو یو طریقو آیت ۳۳	۸-	سورۃ متاز دے پہ منع کول د نماز نہ پہ حالت دے ہوشی آیت ۳۳
۹-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل خطا اول عمل (قصد) ۹۲-۹۳ او دفعت پہ قاتل	۱۰-	سورۃ متاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل پہ سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲-	سورۃ متاز دے پہ بیخ دومی دھمک د سرہ آیت ۱۶۳
۱۳-	سورۃ متاز دے پہ جزوموننا تو تہ پدے وارے چہ پکے نار نارنا زکوة آیت ۳۰/۱۳/۱۰	۱۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان چہ یوحنا یوحنا کے یوہ نکاح کولے شی۔
۱۵-	سورۃ متاز دے د تدبیر د زکوة دے دشیمان (پہ مقابلہ اللہ) آیت ۷۶	۱۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی د پارہ یعنی ۳ پہ یوحنا سرہ
۱۷-	سورۃ متاز دے پہ رد دھن چدوائی چہ مومنین قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸-	سورۃ متاز دے پہ خاص کول د تلور قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کڑی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان د کردور خلقو لکھ بیہمانا نوادے تو فوہم شہ مگر نوم نساء نے زکوة دو چہ معاشرہ کے پہ حصے دور کے زیات تر ظلم زنا ناسرہ کیدو۔ دینی دور نہ نکلے پہ ایران کے دوہ فلسفے تیرے

وے۔ (۱) بزک (۲) مانی: دوزخک و فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساداتو زکوة و لو پارہ کیدو۔ مگر حکومت نافذ کرے شو چدھے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ

مشترکہ فائدہ آہستہ شی۔ حصہ دچا ذاتی بی بی شوہ گنولے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد موزک قتل کرے شو۔ او کیوزم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپا سیدو۔ دھن د فلسفے

مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ وہ نو دے نہ نجات حاصلو پارہ دے دہرہ نیت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او د فلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہیہ ربوک د احوال دو۔ چہ چاہتہ تہ لو زریے و کرے شو۔ ۵۸-۵۹... ظلم و جبر و مشورہ... بائیسیکہ علی بھون ام پڑنے فی التراب رخ بہے تور شو۔ او سوچ کے پدو چہ آ یا ہم دھن د رسوائی تروند

تیر کڑی یا کدے چہ لہر زکی کے ناسا۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سحلت پاک ذنب قہلت: ترجمہ: او شوخت چد تروندے فن کرے شوے جینی نہ چپوس اکڑی شی چہ تہ پہ کومہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابو سفیانؓ تہ نبی او فرما سیکل چہ شو واقعہ دچیل د جہالت د دور بیان کرے۔ نو فرمایا چہ شکار پنے ڈیرہ مودہ و کور نہ باہر دو۔ چہ کورتہ را ظلم نو یوہ نکلے ماشومہ جینی مہر کور کے اولیدہ... یو خواہے چہ لہ واقعہ

بیانوی۔ او بل خواہیہ نبی دستر گو مہار کونہ او کھو دارے و نکلے۔ ہم دے د جہالت د دور خبر دہ چہ یو وارے صحیح ابن ناچہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چہ لور تروندے نکلے۔ دہ ورتہ او دے چہ د جینی بہ پہ ٹو

را کرے۔ ہنہ ورتہ والی چہ پدو او خانوہ دہ ورتہ دوہ او خان ورتہ کرل۔ بیاب چہ چا ہم لور او شوہ۔ نو دہ تہ تلل۔ او دچلے لور پیکشک بہے کور۔ او داو خانو مطالبہ بہے تے کور۔ چہ شوخت دا صحیح ابن ناچہ

وفات کیدو ۱۳۰ھ چیکائی نے پہ کور کے تروندے ساتلے وے۔ یہود چہ عالمان د دین بہ گنولے کیدل حیض والا زنا نہ لے ڈچلے کورہ ویستے... عرض دا چہ معاشرہ کے دزنانا د پارہ ہٹ زانے نہ دو۔ ددوی حقوق

کمل پامال دو۔ نو قرآن کے دزنانا نو پدو سورۃ نساء رائے۔ چہ زنا نانو تہ دے ددوی مناسب حقوق ورتہ کرل۔ مگر زنا نہ چد قرآن نے خبر دہ نو دینرے رائے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ د مساوی حقوقو

کوی۔ دوی نجل حیثیت او مقام او نہ پندو۔ نبی تہ یوحنا رائے فرمایا چہ پہ مازبات حق دچا دے نبی ورتہ دے وارے د مورتن یاد کر و پہ ظلم نمبرے ورتہ د پلارتن یاد کر و۔ مگر نور و اتوا موہ نقش قدم مسلمان

توسم بہ مہینہ ذلیلہ او حوازی۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ مابقی سورہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱-	سورة شروع شوے دو پہ خطاب عام (یا ایھا الناس) سرہ	۱-	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایھا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص رو دستو دعام نہ دی
۲-	اصول دا اصلاح و معاشرے بیان شو	۲-	دلنہ مسئلہ دحل او حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نو معاشرہ تباہ کیگی)
۳-	چہر کلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳-	نودلتہ رد پہ شرک فعلی (نذر غیر اللہ) کوی چہ داسم دا اصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴-	رد دشرک فی التصرف او شو پہ بارہ دعیسی کے ایت ۱۷۱	۴-	نودلتہ پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر غیر اللہ پہ نوم) کوی
۵-	ایت ۳۳- والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے وی ہنہ دے برابر کڑی)	۵-	پہ شروع دسورة کے اوٹوا بالعقود
۶-	آخر دسورة کے - بین اللہ لکم ان تصلوا	۶-	نودے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ ہنہ حلال حرام دی
۷-	زدا جریمہ دودتہ و کڑے شو	۷-	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸-	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸-	نودلتہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر غیر اللہ) بیان کیگی
۹-	۱۷۴ او ویل پہ قرآن نور دے	۹-	۱۶-۱۵ کے فرمائی (دیسدی پہ اللہ) صرف رزنا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰-	ایت ۱۷۱ لا تقولوا ملامتہ	۱۰-	ایت ۷۳ فتوہ و کفر لکوی پہ ہنہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱-	۱۱۶/۳۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرب۔۔۔	۱۱-	۷۲ فقہ حرم اللہ علی الجنۃ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

۱-	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نو نہ زیات پرتے دے	۲-	پہ ترک دموالو تو داهل کتابو او ذکر و ملتو نو دھغوسرہ ددوستے
۳-	بیان دمائدے پہ نصرناؤ	۳-	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵-	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری سپے مارنہ	۶-	بیان دذبو جو دزنانو اونکاح اہل کتابو خزو سرہ
۷-	بیان دھغے واقعے چہ باندے حملہ شوے وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸-	بیان ددو زامنو آدم حاتیل او قاتیل
۹-	بیان حکم دسارق او سارنے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰-	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دیتسی اللہ پہ قیامت کے
۱۱-	نفی دعلم غیب ڈولو انبیا وند ایت ۱۰۹	۱۲-	بیان دکلم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳-	بیان دتفصیل ددیسلاو پدے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱- ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ حل حرمت سرہ متعلق دی (تخریبات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)
- ۲- ایت ۶-۱۱ : بیان دامورد مصلحاؤ کوی (کلکوالی دپارہ)
- ۳- ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ اللہ وعدہ کے برابر نہ کڑہ (یعنی ہغوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴- ایت ۲۰-۲۶ : انجام او حالت دمتکاسلیو (سستو) پہ دامرد واللہ کے (یعنی ہغوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵- ایت ۲۷-۳۰ : دظالم سزاؤ کوی چہ ہنہ واللہ درحمت بندو الے دے پدہ باندے
- ۶- ایت ۳۱-۵۰ : تسلی محمدتہ او قباح/خباثتو نہ بیانوی داهل کتابو
- ۷- ایت ۵۱-۵۸ : تھدید (زجر) و رکوی مومنانو تہ پہ موالاتو (دوستے) داهل کتابو
- ۸- ایت ۵۹-۶۶ : تھدید (زجر) علمائے سوءتہ چہ چہ ہم مسئلہ نہ بیانوی اود بل مقابلہ ہم کوی
- ۹- ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التبلیغ او طریقہ تبلیغ خانی
- ۱۰- ایت ۸۷- آخر : اعادہ و ثلور دمتقصدی سلو (تخریبات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)

بیان دھنے ثلور و مسلو او متعلق دی دھرامو او حلالوسره (تحریمات اللہ/عباد نذور اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہفتہ تیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی دے حلالول گناہہ

تحریمات العباد: ہفتہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہہ

نذور اللہ: ہفتہ نذرونہ چہ انسان دے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کولو دپارہ۔ دا جائز دی۔ دے حرام گنزل گناہہ

نذور العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختے کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او دے حلال گنزل گناہہ

نودا دوہ جائز او وہ نا جائز دی

تائیداد پدے ثلور و مسلو او گورہ:

- (۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: غیر محل الصید واتم حرم ایت ۹۰..... انما الخمر والمیسر ایت ۹۶..... و حرم علیکم صید الہر ما دمتم وما.....
- (۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لآخر مو..... ایت ۹۶ اهل لکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ.....
- (۳) نذور اللہ ۳ بار لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷: والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۴) رد و نذور العباد ۴ بار لکدایت ۳: وما اھل لغیر اللہ بہ ایت ۱۳: وما ذبح علی النصب ایت ۹۰: ولا نصاب ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور غیر اللہ)

نوٹ:

- (۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلطوی مگر شے نہ حرامیگی او نذور العباد کے عقیدہ ہم غلطوی او شے ہم حرام شو۔
- (۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکد ہے، گیدڑ وغیرہ
- (۳) بعضے شیان حلال وی مگر دیوصفت دوجے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔
- (۴) بعض اوقات دوجے دیوکار د تعظیم دوا ہے حلال حرام ہی لکد روڑے پہ وجہ حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موزکے وغیرہ
- (۵) کلکد دوجے د عزت دانسان نہ پو شے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پہ ناستہ خواک کوی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوی
- (۶) بعض اوقات یوحلال کار حرام شی د تعظیم دزائے/مقام دوجے لکد بیت اللہ شریف کے شے وژل یا شاخ ماتول

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱-	رد و شرک فعلی	۱-	رد و شرک فعلی اور اعتقادی کیلگی پیدے وجہ سے متصل راژو
۲-	لفی علم غیب اوشو د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲-	ایت ۵۰ کے ربی نہ خصوصاً لفی علم غیب کوئی چاہے پیغمبرہ چلہ ورتا اویہ چہرہ عالم الغیب نہیم
۳-	ایضاً	۳-	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفاتیح الغیب)
۴-	آخر سورة کے دعویٰ و تحید (وللہ ملک السموات والارض۔۔۔)	۴-	نو پیدے سورة کے پیدے دعویٰ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵-	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ واللہ دی بل شک متصرف ختہ	۵-	نودلتہ سر کے الحمد للہ
۶-	د خواہنے ذکر اوشو دنصاراؤ د پارہ	۶-	نودلتہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چٹو لوتہ خوراک و رکوی صرف نصار اوتہ نہ
۷-	ایت ۱۰۳ کے رد اوشو دانعام محرماؤ چہ خلقو پوزان حرام کڑے و۔	۷-	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی دانعام محللاؤ
۸-	عاجزی بیان شوے وہ دیکھی پراخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸-	نودلتہ دنور و مقرر بیوا انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹-	رد و تحریمات العباد اوشو چہ شرکا لوبہ دزانہ پیزان بند کو۔	۹-	۱۴۰ ایت کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ عقد زنا و دخیٹہ دنہ بچے دے
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادو گر و جیلے وو	۱۰-	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نو پیدے وجہ سے متصل راژو

امتیازات دسورة

- ۱- سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲- پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳- پہ بیان دعوات ستہ
- ۴- پہ لثرت داعتر اوشو اوجوابو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی اوجوابو نہ قل سرہ مطلب داچہ ربی دنہوت عمر ۲۳ سال و داوٹول عمر ۶۳ سال دو یعنی ٹول عمر پہ تا اعتراضو نہ کیلگی اوتہ پہ جوابو نہ کوے
- ۵- د ثلور و واژو اقسامو شرکا نور ددے کے (۱- مشرکین بالعباد الصالحین ۲- بالکواکب ۳- بالملک ۴- بالجن)
- ۶- سورة ممتاز دے پہ نزول دٹول سورة پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے ندے نازل شوے
- ۷- نزول د کثرت دملکو ددے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شوے وے
- ۸- بیان د تقریر داہراہیم چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے و دچپل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ و پلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ۔۔۔
- ۹- بیان د مثالونو د شرکا نو لکہ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰- زیات زواج شرکا نو تہ

مقصد دسورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق تہ درکول (۲) یا مخلوق صفت اللہ تہ درکول

تقسیم دسورة پہ اعتبار د مضامینو پیدو حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱- شرک فی العلم ۲- شرک فی التصرف ۳- شرک فی الدعاء ۴- شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

لفی و شرک فی العلم او گورے پہ آیت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

لفی و شرک فی التصرف او گورہ پہ آیت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

لفی و شرک فی الدعاء او گورہ پہ آیت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

لفی و شرک فی العبادت او گورہ پہ آیت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱-	سورة انعام کے مسئلہ دو حید ثابت شوہ پہلا کیلو عقلیا و سرہ او پہ اعراف کے نقلیا و سرہ	۱-	نودلتہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہلا کیلو سرہ اون شوہ نو اوس و سرہ جہاد او کڑہ توہ ورپے راواخلہ زکہ چہا بنیرد جہاد نہ کیگی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	مخکے سورتو نو کے مقابلہ دہجہ وہ	۲-	نودے سورة کے مقابلہ دتورے دہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے ذکر وچہ بخو انوکفار و منڈم او ویستو	۳-	ایت ۷ کے ددے امت دکفار و منڈم ویستو حکم دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۹۵ کے بخو انو امتو نو دھلاکت بیان دو و رستو مالبرارے نہ	۴-	نوپدے سورة ایت ۲۸ کے زجر و کوئی مومنو نو نہ پہ بیند مال باندے
۵-	ایت ۲۰۵ کے ذکر وچہ اللہ پہ عاجزے سرہ یا کڑے۔	۵-	ایت ۲ کے دمو نانو بخو خانی چکلہ اللہ یا کڑے شی نودہ باندے برہ راشی او عا جزئی کوئی اللہ نہ
۶-	بیان داند او دوسری سرہ طرف اللہ نہ وخت پہ وخت (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر او شو)	۶-	ایت ۹ کے نبی سرہ داند او بیان دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۷-	ایت ۱۹۹ کے دو چہ وَاْمُرْ بِالْعُرْفِ	۷-	ہغہ دے او امر دلتہ دے سورة کے ایت نمبر کے ذکر دے۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	واقعات دو دہخو انو امتو نو او انبیاء	۸-	نوپدے سورة کے دہنی واقعات بیان نوی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جہاد اشوے دو۔	۹-	نوپدے شروع دے سورة کے وَاَصْلُحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ (یوبل سرہ یوزائے شے)
۱۰-	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو دقران دو	۱۰-	نودلتہ ایت ۲ کے ایمان والا ذہیان دے چکلہ قران اوری نو ریگی او ایمان یے نکار کیگی

امتیازات دسورة

۱-	سورة ممتاز دے پہ او امر و نسا و باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲-	سورة ممتاز دے پہ او صاف خمسہ دمو نانو باندے ایت ۲-۳
۳-	سورة ممتاز دے پہ ہنے وعدے چہ اللہ کڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین...	۴-	سورة ممتاز دے پہ بیان دواعد و میدان د جہاد ۶ قاعدے میدان د جہاد او اوومہ قاعدہ و رستو جہاد نہ
۵-	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل دقل دہنی ایت ۳۰	۶-	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دہنی دزمانے ایت ۳۳ (ذات درسل + استغفار)
۷-	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو نوز د مشرکانو ایت ۳۵	۸-	سورة ممتاز دے پہ تقسیم دظہیمو نو ایت ۴۱
۹-	سورة ممتاز دے پہ خوب دہنی چہ اللہ ورتہ کافران کم نکارہ کڑل ایت ۴۳	۱۰-	سورة ممتاز دے پہ بیان دتقریر دہنی ایت ۳۰

مقصد دسورة: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورة بل نوم سورة القتال ہم دے) یعنی دیکے دجہاد نہ علاوہ بلہ خیرہ بنتہ

مختصر خلاصہ دسورة

(۱) پہ اول کے دے او امر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چانہ نہ۔ (۲) وَاَصْلُحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ یعنی چل ملگری بہ نہ وجہے۔ (۳) وَاَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ (۲) بیان دپیزو او صاف نو دمو نانو ذکر کوئی ایت ۲+۳ کے انما المؤمنون الذین... (۱) و جلت قلوبہم (۲) زادہم ایمانا (نکارہ کوئی اثر دایمان) (۳) و علی ربحہم بیوکون (۴) یقیمون الصلوٰۃ

(۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ

(۳) دے نہ و رستو واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہلی و رکوی چہ کہ لگ ہم یے نو د مقابلہ نہ نہ ریگی او گورہ جنگ بدر کے لگ وے مانخ در کڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دا بیان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شپک قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی ادھر یوہ قاعدہ پہ یا لہما الذین امنوا سرہ ذکر کوئے شے۔

قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لوہم الا دبار د قاعدہ یے لگو لے دہ دمو نانو ہنے پیزو صفا تو کے ٹوہی صفت سرہ چہ اللہ نہ ریگی نو مخلوق نہ نہ نہ ریگی جہاد کے بہ کافر تہ شا کوئے نہ۔
 قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سنتو تابع بہ یے۔ دایے تفریح کڑلہ پہ دویم صفت دمو نانو چہ ہغہ دو زادہم ایمانا (دفریح مطلب نتیجہ دپوئل یا عقیدے دہ)
 قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقیوا اللہ و الرسول... داتفریح کیگی پہ دویم صفت دمو نانو۔ دلی ربحہم بیوکون۔ چہ امیر درتہ حکم او کڑی چہ ہنے محاذ تہ ورزہ نو دامہ دایے چہ مونگ کم پویا اسلحہ بنتہ
 قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تخونوا اللہ و الرسول... داتفریح دہ پہ شلورم صفت دمو نانو اقیم الصلوٰۃ چہ مونگ کوئے۔ صحیح نوحیانت بہ نہ کوئے او صحیح مونگ تہ قران خالی۔

سورۃ توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مائدہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ انفال	شمار	سورۃ توبہ
۱-	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱-	نودائے اعلان دجہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اور اصحاب بٹول و دشمنان نہ پہنچنی)	۲-	آیت ۱۰۱ کے لاء علم (اے رسول تے نہ پہنچنے) مفروضہ
۳-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے	۳-	نودائے ہفتے بیانیوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴-	آیت ۴۱ کے تقسیم و غنیمت و نوو	۴-	نودائے آیت ۶۰ کے تقسیم و فرضی صدقا تو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵-	آیت ۵۸ کے وائی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہ ریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد دسرہ او کڑے۔	۵-	آیت ۷ کے وائی چہ دشترکانو بہ شلو طوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	پہر سورۃ کے او دے چہ فاصلحو ذات بینکم (چلو کے یوزائے شے)	۶-	نو بدے سورۃ کے وائی چہ برآت من اللہ (غیر دوسرہ بائی کاٹ او کڑے)
۷-	آیت ۶۰ کے او دے واعدو لہم ما سخطتم تیارے او کڑے۔	۷-	آیت ۳۶ کے زجر ہفتو چہ تیارے نہ کوئی۔
۸-	اوصاف دمو مانو ذکر وے پشروع دسورۃ کے ہم او پہا خردسورۃ کے ہم	۸-	اوصاف دمنافقانو بیانیوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	واقعہ جنگ بدر ذکر وے۔	۹-	نودائے واقعہ جنگ حنین او جنگ تبوک ذکر وے
۱۰-	آیت ۳۵ کے دشترکانو مونز بے فائدے دے۔	۱۰-	آیت ۱۸ کے وائی چہ عبادات بے فائدے دی نو مسجد شہرہ جوڑوی۔
۱۱-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے شگ	۱۱-	صفات دمنافقانو چہ دیو چہ ہم پدے بقاعدو عمل نہ کوئی

نومونہ دسورۃ: دسورۃ لکڑو نو بدے دی: لکڑو (۱) سورۃ توبہ: دسورۃ مانو نو بدے دی: وہ نو دھنوی دو بے ذکر وے چکے۔

(۲) سورۃ برآت: چہ اعلان دبائی کاٹ دے دشترکانو سرہ

(۳) سورۃ مہاجرہ: او چہ تو کئے: دشترکانو نو بدے ددوڑے او چہ کڑے دے

(۴) مشرکہ: سرول: منافقان او دشترکانے سرولے دی

(۵) خاخرہ: کستو کئے: دمنافقانو ۶۳ گندونے راکستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورۃ دی۔)

امتیازات دسورۃ:

۱-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و فرق اربعاو (چہ کو موسرہ بہ جہاد کوے)	۲-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تقسیم دشترکان چہ کو مہاسرہ جنگ کوئی
۳-	سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی بیان و اوصاف نو دمنافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و حکم دشترکانو دمسجد جوڑو لو چہ نو بدے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و فرض حنین او تبوک	۶-	سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ چیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توبہ سرہ نہ بیسے
۷-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و عارثو آیت ۴۰	۸-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و مصارف و فرضی صدقا تو آیت ۶۰
۹-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان مسجد ضرار	۱۰-	سورۃ ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ ختہ
۱۱-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و خیرا تو نو دشترکانو آیت ۱۹	۱۲-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان و جنازے نہ کو لو دمنافقو آیت ۸۴

مقصد دسورۃ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان و فرق اربعاو

(۱) مشرکان (دووی بیارے اقسام دی: یو معاہدین: چہ ستاوسرہ معاہدہ شوے دے۔ بل مخالفین: چہ ستاوسرہ جنگ کوئی دریم: مخالفین چہ تاہ اسن خواڑی)

(۲) اہل کتاب (دا دوہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسایان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دووی دے اقسام دی ورتو بہ بیان شے)

تقسیم دسورۃ: سورۃ ثلوث حصوں کے تقسیم دے:

- (۱) آیت ۱-۲۸ پورے: پید کیے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واثرہ اقسام ذکر کو لے شی۔ او دوی سرہ دجہاد کو لو جو ہات خانی۔
- (۲) آیت ۲۹-۳۷ پورے: پیدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کو ی او دھغوی سرہ دجہاد وجویات ذکر کو ی۔
- (۳) آیت ۳۸-۹۰ پورے: پیدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پیدوی کے اقسام نشتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنی محمد ہم ۶۳ سال و۔ اشارہ دہ پکے دیتہ چٹول عمر بہ دے منافقانو بانندے رد کوے۔)
- (۴) آیت ۹۱-۱۰۰ سورۃ پورے: پیدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلہ کلدہ سستے نہ کارا غلی۔ لکدلتہ چیزنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلہ کلدہ سستہ ردو بے عمل اونہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورۃ کے بسم اللہ ولے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ تپوس اکڑو چتا ددے سورۃ سر کے بسم اللہ ولے زندہ لیکلے۔ جواب ور کو ی چہ ویدا وہ چہ نبی بانندے بہ چکلہ ایٹونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایٹونہ لیکل۔ او ماتہ بہ نئے ویل چہ دا ایت دے دے سورۃ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورۃ دے سورۃ پے اولگوہ۔ نو کلہ بہ چنوے سورۃ راغے نو نبی بہ دھغے سورۃ پیدے شروع کے بسم اللہ ولے۔ مگر دلتے زندہ ویلے نو ماہم اونہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خانی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پیدے سورۃ کے خو امان نشتہ کافر لہ (راذینہہ ویتزہ سٹ ترے اوخہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و دے وجہ داخولے دہ چہ سورۃ انفال او توبہ یو سورۃ دے۔ پیدے وجہ بسم اللہ نشتہ دے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ قرآن ایت دے یا نہ دے۔ نو سورۃ نمل کے بہ راشی چہ دا قرآن ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ سورۃ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ نہ دے نو دلتے تہ ولے راوڑے دے۔ داد پارہ دبرکت۔ اود پارہ دجہادے دیو سورۃ دہل سورۃ نہ۔

سورة یونس کی (زوالاٹھا بعد از نبی اسرائیل ترمیمیا ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱-	ہر کلمہ چہ آخردسورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت درسول اوشو۔	۱	نوپدے سورة کے دغا اثبات درسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲-	پہ آخردسورة کے مسئلہ دتوحید زکروشہ پہ لالہ الا هو سرہ	۲-	نودلتہ انجام ذکر کوی دتکرینو/مخالفینو ددغے مسئلہ دتوحید۔
۳-	ہر کلمہ چٹکے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳-	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴-	مخلے سورة کے مسئلہ دتقال ذکرشہ۔	۴-	نودلتہ ہفہ مسئلہ ذکر کوی چکولے لہ بہ جہاد کولے (یعنی توحید)
۵-	ہر کلمہ چہ آخردسورة کے ذکرشہ دتوحید مگر بغیر دلائیلو	۵-	نوپدے سورة کے پیدغے مسئلہ دلائیل پیش کوی نوپدے ہجے متصل راوڑو۔
۶-	دعویہ دتوحید ذکرشہ پہ آخردسورة کے	۶-	نوپدے سورة کے پیدغے دعویہ دتوحید شہید مشرکانو ذکر کوی بہ ایت ۱۸ کے
۷-	آخری ایت کے (قل جسی اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷-	نودلتہ مثالات ددغے چہ اوگورہ نوح، موسیٰ اونور نول پیغمبر انورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸-	ایت ۳۲ کے اووے چہ منافقان دروٹن دی۔	۸-	نودلتہ ایت اللہ کے ذکر دتخت وخلق کوی اودھغوی درچہ ذکر کوی۔
۹-	دلتہ بیان دتفریق اربعاو وو چہ درے ڈلے کپے مخالفین دقران وے۔	۹-	نودلتہ ترمیم الی القرآن کوی اوز جرور کوی منکرینو دقران تہ۔
۱۰-	دلتہ آخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰-	نودلتہ دیونس دتوم دتوبے بیان دے۔
۱۱-	بیان دبرآعت دشترکانو نذاشو	۱۱-	نودلتہ ایت ۱۳+۱۰۴ کے پینوروالفاظو سرہ بیان دہائی کاٹ کوی۔
۱۲-	ایت ۱۹۹ کے اووے کولومع الصادقین۔	۱۲-	نودلتہ ایت ۲ کے وائی چہ رختوسرہ ملگرے شوے نو (ان لہم قدام صدق) دنیا او آخرت بہ دے داڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشورے شہبے دشترکانو چہ دابا باگان اللہ مقرر کرے دی۔ ۱۸	۲-	پہ بیان ددلائیل عقلیاد مع تفریجات (مخلے دلائیل ذکر کوی نوپارے مسئلہ دتوحید تفریح کوی)
۳-	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دتوم یونس	۳-	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورہ کے ہم شہد مگر دے سورة کے پہیل شان دی)
۵-	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چتولہ نشوہ پوخت دتعباب کے ایت ۹۰	۶-	پہ بیان دبد دعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغوی قوم تہ کرے وہ ایت ۸۸
۷-	سورة ممتاز دے بہ بیان دا دلایو دتقریف اودھغوی درجو اوراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸-	سورة ممتاز دے پہ چیلچ دحضرت نوح چیلچ قوم تہے درکڑے دو۔ چہ اوزے میدان تہ۔
۹-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلقو چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب راداخلے ایت ۱۵	۱۰-	سورة ممتاز دے پہ ۵ بانے بی صحاحد و اسباب

دکتر ارباب سبانی

مقصد سورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دتکرینو دے مسئلہ

تقسیم سورة: (دو حصے دے: ۱) ایت ۱-۱۰ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوی بار بار پدلائیلوسرہ اودغے دتوحید کوی دشترکانو

(۲) ایت ۱-۷- آخردسورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریح/نتیجہ پانکار ددغے مخلے مسئلہ چکولہ دتوحید حصے کے تیرہ شوہ۔ چہ اوازے منلہ نوانجام بہے پہ

شان دتوم نوح اوتوم فرعون شی اوکے چاومنلہ نوانجام بہے دتوم یونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دغے کرے۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوبے اگر چہ ڈوے مقصد توحید دے مگر دلتہ قران مخلے کرے دے۔ داوے؟ زک چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پونہ دے شہ نہ رسول نہ قران او نہ آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہ لے نو ہیبت بانہ دے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعدوے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ	۱-	نودلنہ اثبات دوحید کیگی پیدلا کیلو عقلیا دواڑوں دوسرہ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ او دفع دشعبے دشکرانواوشو۔	۲-	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شایہ دفعہ مسئلہ اوسوہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	واقعہ دوح اجمالاً وہ	۳-	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴-	آخر کے ادفر مائیل اتبع ما یوحی الیک	۴-	نودلنہ آیت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہرازی مگر زورہ بہ نہ تنگوائے
۵-	آیت ۴ کے الیہ مرتبم جیجا	۵-	آیت ۴ کے الی اللہ مرتبم
۶-	آیت ۴ کے: افاکت شمع الصم	۶-	آیت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷-	انکار دشکرینو ذکر دے۔	۷-	حالت دشکرینو ذکر کیگی۔
۸-	آیت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادو گرو بتلے دی۔	۸-	آیت ۷ کے قرآن تہ سحر و بتلے دے۔
۹-	آیت ۳ کے ددنیا پید اکیدو بیان شوے دو۔	۹-	آیت ۷ کے زیادت کوئی یعنی دنیا پید اکیش علت خانی لیبوکوم اکیم احسن عملا
۱۰-	شروع پہ ترغیب الی القرآن اوشو۔	۱۰-	نودا سورہ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورتو نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتے تہ ذوات الراء و بیلے کیگی) نودا دواڑہ سورتو نہ ذوات الراء ندی)
۱۱-	آیت ۳۸ کے دشکرینو نہ مطالبہ دہ دیو سورہ راوڑو۔	۱۱-	آیت ۱۳ کے دلنہ دی نہ مطالبہ کیگی دسو سورتو نو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔

اقتیاز سورہ ۱۰: متنازدے پہ بیان دہسا کیو اور بجاؤ ۱- تونید ۲- نفی دشکر فی العلم (دادوہ دمقا سد عالیا و ندوی) ۳- ترغیب فی التبلیغ ۴- تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

۲) سورہ متنازدے پہ مطالبہ دسو سورتو نو آیت ۱۳ (اگر چہ نور سورتو نو کے ہم مطالبے شتہ مگر دسو سورتو نو مطالبہ صرف دے سورہ کے دہ)

۳) سورہ متنازدے پہ تفصیلی واقعے دوح باندے اگر چہ سورہ نوح کے صرف دوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے ہفتے۔

۴) متنازدے پہ طلب داستغفار اوتو بے دواڑو آیت ۳ ۵- متنازدے پہ ہفتے آیت چہ انیس من اھلک

۶) متنازدے پہ آیت کان عرش علی الماء ۷- لا ترکوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار (مطلب: ہائی کا تہ ترے او کرہ)

۸) نوح تہ بن نوح من قومک ۹) نوح خیل زدی تہ: لا اعصم الیوم (نن در زو چا و زائے ہفتے

۱۰) متنازدے پہ آخری آیت چہ سورہ تلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کڑے دی۔ کوم چہ سورہ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورہ: بیان دشکر و مسکو: (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بہ دیو اللہ کوے) (۲) نفی دشکر فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ تہ اوس لگ شان تفصیل ددے تلور و مسکو:

(۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بہ دیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: آیت ۲ کے: الاتعبدوا الا للہ ذان لا الہ الا هو

آیت ۲۶ کے: (نوح و ابی) الاتعبدوا الا للہ آیت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۶۱ کے (صلح فرمائی) یقوم عبد اللہ

آیت ۸۳ کے (شعبیہ فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۱۲۳ کے چہ آخری آیت کے فاعبدوہ

(ادو گورہ دوسے دگوہ بیان شوہ ہیا پرے دلایل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتو اور ولہ چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۵ کے یعلم ما یرون..... ایت ۶ کے: ویعلم مستقرہا و مستودعہا کل فی کتاب مبین
ایت ۲۶ کے فلا تسئلن ما لیس لک بہ علم ایت ۳۵ ان اعمو ذبک ان الشکک ما لیس بہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک دا سے نشینہ)
ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک دا سے نشینہ)

بیابا رے واقعہ راوڑی داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (در بیت کڑے سنے رے راوڑی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ
عالم الغیب نہ دو داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (در بیت کڑے سنے رے راوڑی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعملون حیط (ہرشہ زما درب بہ علم کے دی) او آخر کے بیا واللہ غیب السملات والارض (اگورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے بہ علم غیب باندے
اشارہ دہ کے دیشہ چہ ایٹوک بل ہم شہتہ چہ علم غیب و سرہ وی)

(۳) دومیہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان من کان علی پیتہ... شاہد منہ (نوچر ستاداشان دے نو اوس بہ قلا رنہ کینے تبلیغ او کڑہ)
ایت ۲۸: ما سرہ واللہ کتاب دے چہ دارحمت دے نوددے تبلیغ تاسو لے بدگنوںے

ایت ۵۲ (ہوڈ) ویلقوم اعبدوا اللہ (داہم راست تبلیغ دے مونگ شہ ترغیب تبلیغ را کوئی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذوا لکلیل و لیزان بالقسط تہم دا سے تبلیغ او کڑہ
ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... تہم دکتا بدعنے تبلیغ او کڑہ کنہ مکرہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد تہ او امتی تہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داٹول پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ تہ بدوائے چہ تبلیغ کے زما ملگری نشینہ نواللہ فرمائی چہ بہ بازان او سپارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد تہ - چہ سینہ مننگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا...! دغنے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغنے ہوڈ سرہ رے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اگورہ: ما یستأجیرہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ تہ خودملا نہ یہ نو لے دزانہ برے کو بے درتہ او وایہ چہ ستاد مشلا پہ شان دے ماللہ نہ کڑی۔
نو تہ بہ حضرت ہوڈ بٹان مطمئن اوسے اوہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح تہ: تانہ خوزمونگ دا امید نہ دو زمونگ خودا خیال دو چہ تہ بہ مونگ تہ خوگے خوگے خبرے کوے قصے بہ کوے۔

ایت ۸۷: شعیب تہ: اصلو تک تا مرک... ایما تانہ ستادین داخولے دی چہ تہ مونگ دخیل زوڈ دین نہ واڈوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے زمونگ دا مشران اولمیان نہ پوہگی
ایت ۱۱۵ کے واصبر (بزہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازرہ) بہنگ شی چہ دخلق ایمان ولے نہ راوڑی) نو جواب: ولو شاء ربک... اللہ بہ خلیل زور چلو لے دو

پہ آخری ایت دے داٹول لے تسلی راغڈوے کڑے پہ ایہ یرجع الامر کلہ سرہ چہ تہ دوے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نینچلہ مسئلہ چاری سرات۔

نوسورہ کے خلور مسئلہ وی اوپہ آخری ایت کے خلور واڈوہ مسئلہ راٹولے کڑے: لکنہ:

ڈوبے مسئلہ العباد اللہ وحده: نودلتہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔

دومیہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ اوو بل چا پرواہ مساتہ نو دلتو توکل علی اللہ

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ نے پہ سند کے واچوی یا مژزا نو دپارہ یے پہ غمموچی کے واچوی اوپرو روے راٹولوی آخر کے دغدخکار میان

یا مژزا جال کے یوزانے تہ راٹول شی نودلتہ ہم آخری ایت کے خلور واڈوہ مسئلہ یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورہ بیان و خلور و مسلوے اوپدے مسلو واقعات دہ پیغمبرانو ہم بیانوی

پہ توحید باندے واقعات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی د علم غیب باندے واقعات د ابراہیم او لوط راوڑی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی دا وڈو باندے واقعہ موسیٰ راوڑی

اودا سورہ ذوات الرء نہ دے اوزوات الرء ہفتہ سورہ تونہ دنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزدلاً ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دو اڑوٹا ظوسرہ سورۃ یوسف دوسرہ ہود ہود نہ درستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورۃ ہود	شمار	سورۃ یوسف
۱-	نفی د علم غیب اوشوہ پہ بیان دواتے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ ے فرشتے اوشوہ پندے	۱-	نودلت نفی د علم غیب دہ پہ واقعہ یعقوب چہ اود گورہ چہ حال دچیل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر وود د حال دچیل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲-	دعوہ دعوہ حیدے ثابتہ کڑہ پہ واقعہ اود انبیا دسرہ بطور دلیل نقلی	۲-	نودلت ہم دعوہ دعوہ حیدے ثابتہ کڑہ پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرمائی... ایت ۳۹-۴۰
۳-	آخر دسورۃ کے اوفر مائل ' و توکل علیہ	۳-	نوموند توکل چہ اود گورہ یعقوب اویوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴-	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نفس علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فوادک)	۴-	نودے سورۃ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدے راوڑی۔
۵-	ایت ۷۱ کے: فبشرنا بالحقن... من وراء الحق یعقوب	۵-	نودلت واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶-	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلاتیار ستونہ اوبرکتونہ دے وی اے کوروا اود ابراہیم	۶-	نودے سورۃ کے نمونہ برکت خانی چہ کڑی ورتید پونوسی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷-	دقوم لوٹ دبد عملے نمونہ بیان شوہ	۷-	نودے سورۃ کے دیوے خزے دے جیائے بیان دے۔
۸-	اللہ دھر شہ نہ خبر دار دے - وللمانی السموات والارض	۸-	ایت ۳: (وان کنت من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ دے واقعے نہ خبر نہ دے۔
۹-	ایت ۱۱۳ لارکتوا الی الذین ظلموا میلان اوندے کڑے سستو اوطالمانوتہ۔	۹-	د یوسف نمونہ چہ اود گورہ گناہ نہ دے میلان ندے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰-	افتتاح دسورۃ اوشوہ پہ صداقت دقران	۱۰-	دے سورۃ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقران
۱۱-	سورۃ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱-	نودا سورۃ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورۃ:

- ۱- سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲- سورۃ ممتاز دے پہ گنزو خوبونو لکھ خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دصر (دے درے خوبونو بیان دے کچے)
- ۳- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کیدکن عظیم
- ۴- سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یوجاز لکھ دپلانچیل زوی سرہ بل ناجاز لکھ دپردی کڑے پردی سرہ وغیرہ۔
- ۵- سورۃ ممتاز دے پہ تہ تہ دروز و خلاف دچیل پورور۔
- ۶- سورۃ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷- سورۃ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکھ جیل یے بہتر اود گنزو لود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کڑل۔ بل د مخلوق بچاؤ د راروان یواخت نہ۔
- د اول کاروند سیاسی بصیرت نو نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست والی۔ لفظ سیاست دسوس ندے معنی یے قوم خیر خواہی دہ۔

مقصد دسورۃ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حالی ک کمال یوسف)

واقعہ دیوسف پہ شہو مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ روز و چیل جوڑ کڑو زک چہ دپلا رحمت دسرہ ڈیرو۔ نو کنوی تہ یے دروز و زولو۔

مرحلہ ۲: قائلے والا د اوجت کڑو اومصر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو

مرحلہ ۴: وزارت درتہ ملوشو

مرحلہ ۵: چہ روزہ کے راعلل اود پلارے نہ خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف مہر تہ رانتقل شو۔

مماثلت دواقعہ تہ پہ مابین ددواڑ و پیغمبرانو:

(۱) لکھ شنگہ چہ یوسف تہ دچیل روز و دلاسہ چل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ ہم دچیل قوم دلاسہ پہ چل جوڑی اود چیل وطنہ پہ روک کڑے شے۔ سورۃ انفال ایت ۳۰ واز میکر

بک الذین کفرو... اودقتلوک اویجر جوک۔ نو حالی ک کمال یوسف

(۲) لکھ شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درزے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ ہم پہ غار ثور کے درے درزے تیرے دی۔ نو حالی ک کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پانڈسختو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغسے تہ بہ ہم دعا رتور نہ پانڈسختو کے روان ے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ ہلینہ بہ ستاشہ حال وی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو پڑو مینے درز پہ مصر کے چہ وزیر و اہستو اذ چلے خڑے تہ یہ اوے چہ درہ استو گنہ کڑہ فوتہ بہ ہم پڑھے درز مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ خلق ولا زو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر دچہ نبی ادر ما یل چہ زما اوخو دچا کور تہ کیناستہ۔ زہ بہ ہفتہ سرہ پائے لگیم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفتے کو روا لاؤ بدنامہ اوگولو نوتا باندے او ستابی بی باندے بہ ہم دمدینے تہ خلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ چیل روزہ پتہ چو کے او فور زول دغہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چیلور دتو تہ اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دغہ کے پورزا اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱-	مسئلہ غایتہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱-	نودائے وضاحت دمسئلے کوئی پہ مثالوں سورہ
۲-	آیت ۱۰۵ کے اووے آیا دوی برہ او حکنہ نہ گوری چہ اللہ وحدانیت پرے او گوری	۲-	نودے سورة کے داللہ دکائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی او کوم حکمت، دھنے تفصیلی ذکر کولے شی۔
۳-	دسورة یوسف اختتام او شو پتر غیب الی القرآن سرہ	۳-	نودے سورة افتتاح کیگی پتر غیب الی القرآن سرہ
۴-	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ اوشو۔	۴-	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) ولے راند کووے
۵-	آیت ۴۰ کے اووے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شدہ	۵-	نودے سورة کے پتو حید گنزدلائیل ذکر کوئی۔
۶-	دصبر دنیا دی مثال وو چہ یعقوب او یوسف صبر او کڑو انجام بے بہتر شو۔	۶-	آیت ۲۰ کے دصبر دا آخرت بیان کوئی۔
۷-	آیت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے وو چہ یوسف کڑے وو۔	۷-	آیت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرف دی نہ۔
۸-	آیت ۱۰۳ کے اووے (واما اکثر الناس بموء منین)	۸-	آیت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹-	آیت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹-	نویات ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوئی۔ پہ من رب السموات والارض سرہ
۱۰-	آیت ۱۰۹ کے (واما رسلنا من قبلك من الرسول الا رجلا....)	۱۰-	آیت ۳۸ کے فرمائی چہ دروغے پیغمبرانو خزے او بچی صم وو۔

اشیازت و سورة

- ۱- سورة ممتاز دے بہ کثرت دتبیہا تو باندے۔ ۲- سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوئی لکہ چہ یوسرے او بوتہ اواز کوئی آیت ۱۴۔
- ۳- ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران اوشی۔ او دھنے باران سرہ خوڑو نہ ڈکشی۔ گندو نہ رابا ہرشی۔ آیت ۱۶
- ۴- ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ آیت ۲۸ کے ۵- ممتاز دے پہ بیان دتبیح درعدو نوے فرشتے۔
- ۶- ممتاز دے پہ بیان دمطالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموندوا غلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (آیت ۱۴)

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعاء بالادلیۃ المتکوفا

تقسیم دسورة: سورة ۴ بایوندے۔

- باب ۱: آیت ۱-۱۴ پورے: پدے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوئی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریح کوئی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیا آیت ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوئی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الخالق لکل شیء هو اللہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق آیت ۲ کے آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔ دویم دلیل پہ تخلیق آیت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑو لے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔ دریم دلیل پہ تخلیق آیت ۴ کے چادائو لے دی جتنے جتنے او چادی پیدا کڑے۔ او دایوے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔ نوپتہ اولکیدہ چہ الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے آیت ۸ کے (العالم لکل شیء هو اللہ) (۳) دریم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۱ کے (الخالق لکل شیء هو اللہ) (۴) ثلورم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۲ (متصرف فی کل شیء هو اللہ) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۳ کے تسبیح درعدو نوے فرشتے نوپتہ اولکیدہ چہ ٹول ماتہ دی محتاج۔
- نویات ۱۴ کے دعوہ پرے تفریح کوئی (لدعوة الحق) خاص دے اللہ رہہ چہ وہ لایق۔
- نو او گورہ دا قرآن چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑو لے۔ خاص اللہ دہ غوڑو لے۔ نو لدعوة الحق (دعے یو یو نعمت داللہ ذکر کڑے او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریح کڑے چہ ملگرتہ وضاحت اوشی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریح کڑی نو بیا مثال پیش کوئی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللہ نہ بغیر بل چاہتا او از کوئی نو دھنے مثال آیت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... جتنگہ چہ او بہ ددہ پہ او از دہ ریلے نہی رارسیدے دھنے غیر اللہ دہ تہ اءاد پارہ نہی رارسیدے۔ جتنگہ چہ او بو غو گونہ ستر گے چہ آسانو نہ تہ دھنے مڑدی ہم تہ تہ۔ اعراف ۱۹۵... او گورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اور صرف اللہ دے سجود نو لدعوة الحق (مخفیو ۵ دلا کیلوسرہ دا دلیل شپکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق

ایت ۱۷ کے پو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوة الحق یہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نو ڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ لکہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول راباہرشی لکہ دغوڑ پشان مگردا بگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوویے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او ددے باطل پرستو پرڈ پیگنڈے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: کے مستحیمن ددے مسئلے او غیر مستحیمن ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑوہ براہرندی۔

ایت ۲۳ پورے ددے مستحیمنو ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق - ایت ۲۷ کے غیر مستحیمن او ۲۹ کے مستحیمن او دھنوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھنوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زڑوہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخرد سورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکینو تہ ۳۵ کے بشارت مؤمنینو تہ ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزولاً ۷۲ بعد از لوح ترتیباً ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱-	اہم مسئلہ بیان شوہ (ردعۃ الحق - لا الہ الا هو)	۱-	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہدہ مسئلہ بہ اوس رسوے خلقت تہ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ردد شرک فی الدعاء شوہ۔	۲-	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چکلکہ ہواراشی ادایرے الوزوی۔
۳-	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلہ مسئلہ بیان کڑے نوکلکہ چہ باران ادشی اوخوڑراشی...	۳-	مثال بیانونوی دکلے دتو حید پہ ایت ۲۳-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴-	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یتغیر ما بانفسہم	۴-	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اڈکڑو...
۵-	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکرکانو چہ دانتگہ پیغمبر دے چہ خزہ او بچی دے دی	۵-	ایت ۳۵ کے مثال داہراہیم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶-	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶-	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوکلکو انجام اونہ منوکلکو انجام شوہ۔)
۷-	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ داغلیگی پدے جنویا نو بانڈے او سلامونہ بہ وائی۔	۷-	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمرگیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸-	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول دپیغمبر انو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوہ دے	۸-	نودے سورة کے دھنے تفصیل دو چہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شوہ۔
۹-	ایت ۳ کے اودے چہ ہرشہ زہ پیدا کوم	۹-	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چہ باران راوڑوم دھنے سرہ شراوہ باہم۔
۱۰-	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشہ چیلے نینے تہ روان دی۔	۱۰-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہرہ شروان وی ترٹو چہ نیا ابادہ وی۔
۱۱-	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تہ گراہی او ویلہ	۱۱-	ایت ۳ کے فرمائی چہ دوی گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

اقتیازات دسورة:

- ۱- سورة ممتاز دے پیمانہ مثال ۱۰ کلہ، تو حید ایت ۲۳۔
- ۲- سورة ممتاز دے پیمانہ ۱۰۔ چہ اہر قوم تہ دھغوی پڑہ پیغمبر لگے دے۔ ایت ۴
- ۳- سورة ممتاز دے پیمانہ ۳۵-۳۶ چہ اہرہیم چیل بچے او بی بی پیمانہ کے پریدی۔
- ۴- سورة ممتاز دے پیمانہ ۳۳۔ چہ بیان دشکر داہراہیم پیمانہ اولاد بانڈے آخر سورة کے۔
- ۵- سورة ممتاز دے ایت ۴۰ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ پھر پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ سرہ غروندہ او جزقوے شوگر دانتیہر ان در سرہ اونہ جز قیدل۔
- ۶- سورة ممتاز دے پتقریر دشیطان چہ جہنم کے ایت ۲۳
- ۷- سورة ممتاز دے پتقریب فی التبلیغ او دشکرینو او بلغیو حالاً تو بیا نوبانڈے۔

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ او تذکیر پائام اللہ (فند و رکول پتعمتو نود اللہ او عذابو نود اللہ)

خلاصہ مختصر: اڈوسے ترغیب و رکوی تران تہ او بیا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بی ایت ۹ نہ لفظ اَلْمُسرہ دا بیانونوی چہ چہ مسئلہ بیان کڑہ نو ہغے سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ اَلْمُسرہ دا ذکر کوی چہ دشکرین بہ قیامت کے چہو کے بچگو وی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ اَلْمُسرہ مثالونہ ددو فرود دشکرکانو دشکر مثال اودموحہ یودکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلْمُسرہ زجر، تخویف اودلائیل او واقعہ ذکر کوی داہراہیم دپارہ د ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیباً ۱۵ بعد اسی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

سورة الحجر	شمار	سورة ابراہیم	شمار
نودلت انجادھغو خلقو خانی چوررتہ تبلیغ اوشوگر مسئلے اونہ منلہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔
انسو سوند شکرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۲۔	حالت دشکرکانو پیرانو اودھغوی دمیریدانو چہ قیامت کے بہ جگلوے کوئی آیت ۲۱-۲۲	۲۔
ابیت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر ہدایت نے چیل نہ کڑو نو انجام ے شوشو۔	۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔
نودلت انجام ددواڑو ڈلو خانی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوگی او منکرین	۴۔
نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ شہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔	۵۔	ابیت ۴۶ وقد کر و کرہم	۵۔
نودا سورة ہم شروع لگیی پھ صداقت دقران سرہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۶۔	دسورة الفتناح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پے آرزوگانو دمجربانو پے مختلفو اوقاتو کے آیت ۲ لوانو مسلمین (دمرگ پے وخت کے، پے قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پے بیان دحفاظت دقران کریم آیت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پے بیان دالوالجن او الوالانس دیدا کیدو چہ شہنہ میدا کڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پے بالونو دجنہم آیت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پے امر/ حکم داللہ نبی تہ چہ ترمرگ پورے عبادت کوہ آخری آیت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پے بیان دھغے فتوے چہ ٹوک داللہ درحمت نہ نامیدشی۔ آیت ۵۶

مقصد دسورة: بیان داحوالو دمنکرینو او انجام دمنکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) آیت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زجر دمنکرینو دقران، تخویف اوصداقت دقران کریم

(۲) آیت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) آیت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات دا توام مھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تہذیبی سورہ ابراہیم دہ۔ ہغے کے دودہ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورہ کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کہف)

رابطہ با سبق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱-	ہر کلمہ چہ سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱-	نودع سورة النحل کے عذاب د موجودہ خلقو (مکے والو) بیانیگی پہ شروع ددع سورة کے
۲-	سورة ابراهیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲-	نودع سورة کے ہنہ اصل مسئلہ د توحید بیانوی چہ د ہنہ نہ پہ انکار عذاب رازی۔
۳-	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکنہ د پیدائش ذکر او شو چہ د ختے نہ پیدا وو۔	۳-	ایت ۴ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چہ د نطفے نہ پیدا دی۔
۴-	اللہ بیان او کزو چہ ٹول ما دی پیدا کڑ۔	۴-	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چہ ٹول ما تہ دی محتاج
۵-	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو تہ	۵-	ایت ۳۲ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے۔
۶-	حالات بیانیدو د مفسدینو او مؤحدینو	۶-	نو ایت ۳۶ کے د ہنہ خلاصہ راو باسی۔ چہ د چا تہ انجام شو۔
۷-	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷-	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چہ دد تہ پہ ژوند کے ٹنگہ انقلاب رازی۔ بُدّاشی...
۸-	ایت ۴۹-۵۰ کے (يٰۤاِبْرٰهِيْمُ اِنَّا اَلْمُقَوَّرٰتُ الْكِيْمِ وَاِنَّا عَذَابُ الْعٰزَابِ الْاَلِيْمِ)	۸-	۱۱۲ کے ددغے عذاب مثال بیانوی چہ اللہ پرے قحط مسلط کزو پہ مکے والو باندے
۹-	آخر کے اووے چہ تہ تر مرگہ پورے عبادت کوہ	۹-	خپل احسانات ذکر کوی چہ تر مرگہ پورے زما احسانات دی نوز کہ تر مرگہ پورے بہ عبادت کوہ۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان درانگارنگ دلائلو عقلیاتو پہ توحید باندے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ تفصیلی فائدو د چارپایانو باندے
- (۳) سورة ممتاز دے پہ بیان د بعضو قواعدو د دریاب باندے
- (۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د ہنہ کلمے د کفر چہ پہ وخت د اکراہ کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- (۵) سورة ممتاز دے پہ حکم د مچے د طرفہ د اللہ نہ ایت ۶۸
- (۶) سورة ممتاز دے پہ فائدو د شاتو باندے فیرشفاء للناس
- (۷) پہ بیان د ہنہ خزع چہ خپل طاقت بہ تے خپلہ تباہ کوو۔
- (۸) پہ بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چہ ٹول اوامر و نواہی پکے راجمع دی۔
- (۹) پہ بیان د ہنہ قحط چہ پہ مکہ باندے راغله وو چہ دے کافرو بہ خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتکثره (رنگارنگ عقلی دلائلو سرہ)

تقسیم د سورة: شپگ بابونہ دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائل دی متنوعہ (رنگارنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر ہغو تہ چہ اوزی د توحید نہ نو ہغوی تہ د ہغوی پہ قول او فعل دواژوزجر ورکوی۔
 - (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر اللہ نہ
 - (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائل عقلیہ پہ دے باندے چہ ٹول مخلوق اللہ تہ دی محتاج او تابعدار۔
 - (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائل عقلیہ بہ دے چہ نعمتونہ ٹول ما دی پیدا کڑے
 - (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد تہ او ہر مبلغ تہ، تخویف منکرینو تہ او احوال د مشرکانو پہ قیامت کے او ترغیب ورکوی
- قران تہ او واقعہ د ابراهیم

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱-	آیت ۱۲۵ کے (ادع الی سبیل ربک....) نوچکلہ تیرا بلے۔ نو تکلیف بہ ضرور درو کر لے شی	۱-	اچھ تکلیف و برداشت کڑو۔ نوراشہ چا و اس در باندے ددے پانعام کے سیل داسمانو نو او کرم نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۲-	ھرکلہ چدے سورۃ النحل کے اعلان د عذاب دو (ای امر اللہ۔۔۔۔)	۲-	نودے سورۃ کے وجوہات د عذاب ذکر کوی تلور۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۳-	ترغیب الی الھجرت دو۔ کہ مسکلے تودے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳-	حالات دانیاؤ ذکر کوی چہ مسکلے پارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴-	آیت ۹۹ کے اوے چد شیطان زور بہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴-	آیت ۶۲ کے دشیمان ہتکنڈے / طریقے دگمراہ کولو ذکر کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	آیت ۱۲۲ کے اوے چہ یوم السبت پہ چا مقرر شوے دو۔	۵-	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان دا اصل السبت کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۶-	آیت ۱۲۷ کے اوے چد زورہ مرنگوہ۔ صبرا جہ ضرور در کو دم۔	۶-	آیت ۱۰۳ کے ددے صبر مثال ذکر کوی۔
۷-	مسئلہ توحید نے ثابتہ کڑلہ پدلا نیلو عقلمیاد سرہ۔	۷-	نودے سورۃ کے حالات د ہغو ذکر کوی چہ مسئلہ نے اونہ منلہ او شرک پے کڑے دے۔
۸-	حالت دھا جرو بیان شول پہ آیت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸-	آیت ۷۶ کے انجام د ہغو بیانوی چہ مہاجر نے پے ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹-	آیت ۸۸ کے اوے چد زیات برکڑو ددوی دا عذاب	۹-	آیت ۹۷ کے دا خانگی چہ شنگہ بہ درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰-	آیت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نوفرشتے بہ درتہ زیری در کوی۔	۱۰-	چہ چاقن پرستو پورے توتے او کڑے نود ہغو انجام بہ شوی۔

امتیازات د سورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د علت د عذابو باندے یعنی وجوہات د عذاب بیانوی۔
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اضرأ باندے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ د شے شے بوتلے دو۔ او بیان نے برہ آسمانو نو تہ او جت کڑے دو۔
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواہی باندے۔
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمانی آدم...
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تہجد باندے۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ ہغے آیت ۸۸ باندے چہ اللہ فرمائی چہ آسمانو نو او جتا تو، چہ تاسو منکر قرآن نے۔ راجع شے او ددے قرآن بہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۹۵ چہ علت خانگی چہ انسانان ولے پیغمبران را ایگے دی او فرشتے م ولے ندی را ایگے دے انسانانو بہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان د ہغے تلور و اعمالو چد ہغے پہ کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱۔ شرک مُشترہ (چہ پہ شرک باندے ہمیشہ گری او کڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوی۔)
- ۲۔ ہنگ د شعائر اللہ سبب لُذول عذاب (بے عزتی د شعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳۔ اخراج الرسل سبب لُذول عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و سئل د عذاب سبب گری)
- ۴۔ استھراء الرسل سبب لُذول عذاب (درسولانو پورے توتے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم د سورۃ: سورۃ تقسیم دے پہ تلور و حصو باندے۔

(۱) آیت ۱-۵۸ پورے: پدیکے ڈوبے سبب د عذاب (شرک مُشترہ) تفصیل سرہ ذکر کوی۔ او پدے واقعہ د بنی اسرائیلو ذکر کوی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے ہووے وارے عذابو نہ

راو ایگے یو دارے د بخت نصر اہل دارے در درمیانو طرف نہ۔ او دریمہ و رے دہنی معنی لغت کڑوسرہ مترقیا مہ پورے

(۲) آیت ۵۹-۷۵ پورے: ہنگ د شعائر اللہ او پدے واقعہ د قوم صالح ذکر کوی۔ چہ اونے بے عزتی یے او کڑہ نو د عذاب مستحق شول۔

(۳) آیت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لُذول عذاب پدے واقعہ د بنی ذکر کوی چہ ہرکلہ کے دالو رسول گمہ دکنے نو او یستونو دا کئے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راوستو۔

(۴) آیت ۱۰۱-۱۰۳ پورے: استھراء الرسل سبب لُذول عذاب پدے واقعہ د فرعون او دہغے د قوم پر کلہ یے عربی پورے توتے او کڑے نو اللہ دوی لہ بہاہ لُزل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱: پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی ہمعراج تہ۔ معراج سرہ دوہ سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داہ ژومے سفر ددے سورۃ ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لوے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لہ تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔

ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لہ پہ خپل خاص لفٹ ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورۃ نجم کے ورتہ ہم اشارہ شوے دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ زکہ چہ عبدہ تے ویلے دی او روح عبدہ تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسرہ پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسرہ وو۔ چہ ژومی آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کلہ چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ ژڑہ شو۔ زکہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ بے پہ سجن کے الیدل۔

پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحییٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادیس سرہ پنزم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت بے ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشو زکہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پراتہ دے؟ جواب اللہ ورتہ ددوی ہغہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کلہ شوے وہ۔ ددے د تاریخ بتہ نشتہ۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او ددے واقعہ تصدیق د ژڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر ددے تصدیق نشتہ چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہغہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہغہ ترے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہغہ د خلی نہ اوریدلی دی۔ ہغہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خبرہ منے۔ ہغہ ورتہ وائی چہ بالکل ژم پہ دے خپرہ ایمان دے۔ ککھ تنگہ چہ زما ایمان د ہغہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ ددے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الكهف (کئی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ ما سبق سرہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الكهف
۱-	افتتاح دسورة شوعے وہ پہ سبحان الذی سرہ	۱-	نودا سورة شروع کیگی پہ الحمد للہ سرہ (چہ زوہ و پاک شونوا اوس حمدونہ واپہ اللہ)
۲-	سورة ختم شو پہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ اللہ بغير ناما نودے)	۲-	شروع شو پہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ قران کے رالیگلے دے)
۳-	ایت ۷۶ اودے چکھ صفا بیان ددین کووے نوظلق بہ ۷ پہ ہجرت مجبور اکوی۔	۳-	نودے سورة کے دھنے جو انونو ذکر دے چہ چلہ نے دین دپارہ ہجرت کڑے دو۔ زک چہ درد منکرے نشو کولے۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۴-	ایت ۱۴ کے اودے چہ عمل و خیلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴-	ایت ۴۹ کے وائی چہ افسوسونہ بہ کوی۔ ی ویلینا مالی ہذا کتب لا یغادر صغیرة ولا کبیرة۔۔۔
۵-	ایت ۴۶ کے اودے چہ قران او توحید نہ منکر بہ یہ شا اوڑی پہ نفرت سرہ۔	۵-	ایت ۵۷ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶-	عجزہ دمعراج ذکر وہ۔	۶-	نودے سورة کے نور شبہات دشترکانو ذکر کوی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۷-	آخر دسورة کے کلم متخذ و ولد راؤ ژو یعنی رد دشترکے اوکڑو۔	۷-	ایت ۴ کے یہ در کوی ہفتونہ چہ اللہ سرہ نامان گرزوی۔
۸-	بیان دھنے ثلور و امور واد خباثونو اوشو چہ دھنے یہ کولوسرہ کونکے دھنے مستحق دعداب گرزوی۔	۸-	دو غے ثلور و ندر و می عمل یوشاخ / خباثت ذکر کوی چہ ہفتہ شرک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لرہ علم غیب ثابوتی نومعذب کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۹-	قران پہ اعتبار نہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہوا اللہ	۹-	نودے سورة ندر یمہ حصہ شروع دہ ترسورة احزاب پورے اودر یمہ مسئلہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہوا اللہ۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۱۰-	مالدار ہمیشہ آتھراے کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰-	خباثت یعنی سپک والے ددنیابیانوی بالوجوہ الثلاشہ پدیراوسا بوسرہ۔

اقتیازات دسورة

۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے دوو رنژو چہ یہ بہ مال فخر کواد بل پہ ایمان

۳- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دحضرت حضرت اوسوی

۱- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے داصحاب کھف

۳- سورة ممتاز دے پہ بیان دخباثت یعنی سپک والی ددنیابیانوی بالوجوہ الثلاشہ

۵- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دذوقترین

مفصلہ دسورة: (۱) نفی دعلم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خباثت ددنیابیانوی بالوجوہ الثلاشہ (اشارہ دہ کپے دینتہ چہ ٹوک علم غیب بل لرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت راغلے دے۔ نودے پہ

وجہ ددنیاسپک والے بیانیوی پدیرے اسبابوسرہ۔

خلاصہ دسورة: سورة کے ثلور واقعات بیانوی پہ مسئلہ دعلم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ داصحاب کھف بیانوی چہ اوگورہ دے اولیاء دی مگر ذہل زانہ خبرندی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے ایت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منہم کم لہستم قالوا لبئنا یوماً اوبعض یوم

اوگورہ اودہ دی۔ مڑہ نہ دی مگر بیام خبرندی بقرہ ۲۵۹ کے دحضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان دحالہ خبرندی۔ حلتہ

ہم دو۔ قال کم لہست قال لہست یوماً اوبعض یوم حاصل داشو چہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خردی۔ صرف یوا اللہ خردے۔

(۲) دویمہ واقعہ نبیؐ پنی دعلم غیب چہ ڈولوانیماؤ سردار دے مگر پندہ ورتتختہ چہ صابہ شکیگی۔ ایت ۲۳ اوگورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غداً نوچہ پیغمبر تہ پینتختہ نوبل بہ ٹوک وی چہ

عالم الغیب ہئی۔

(۳) دریمہ واقعہ دوسوی اوحضرت حضرت چہ اوگورہ دواڑہ پوزائے روان دی مگر موسیٰ تہ دحضرت حضرت اودھند در یوکار و نود حقیقت پینتختہ یو کشتی ماتول بل ہلک وذل بل دیوال جوڑول۔ او

سرہ دے چہ حضرت حضرت دوسوی نہ وعدہ ہم آختے وہ۔ چہ اعتراض بہ نکوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتتختہ حقیقت خالی چہ ایت ۸۲ و ما فعلتہ عن امری (داکاروندہ مادزانہ

نودو کڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نودواڑہ دیوبل حقیقت نہ خبرندی۔

(۴) خلورمہ واقعہ پئی علم غیب ذکر کوی حضرت ذوق قرین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یاولی مگر ولی خضر و رو۔ نو او گورہ دیو تو م پیڑ نہ پوھیگی۔ نو چہ یہ ظاہر و خیر و یویل نہ پوھیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوہندوی چہ پیڑ زہ دانسان خیروی۔ او داصفت صرف داللدے۔

نودا خلور واقعے دے دیارہ ذکر کوی۔ چہ عالم الغیب صرف یواللدے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نو دعا ہم صرف دیواللدے غواڑہ۔

کلہ چڑوسیہ دودہ واقعے ذکر شی۔ نو یواختا شت د دنیا ذکر کوی۔ د دو روز و واقعے سرہ پیڑ یو د جو ہوسرہ:

(۱) کہتہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ تا بتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نو دے واقعے کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنے شی لکہ شنگہ چہ ہفے باغ والاندہ احسنے شوہ۔ ایت ۴۲ او گورہ

(۲) دو یردوہ (و قتلک قلیل) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ برابری ناگہانہ پرے آفت راشی او فصل تباہ شی ایت ۴۵-۴۶ او گورہ۔

(۳) در یردوہ (لذنیما تگون و بان علیک) دادنیما بہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ یاد آئے چہ یو یلتما مال طہال کتب۔۔۔

نودا دسورہ حاصل دو۔

سورۃ مریم کی (نزولاً ۴۴ بعد از فاطر ترمیناً ۱۹ بعد از کھف)

رابطہ ماسبق سورہ

شمار	سورۃ کھف	شمار	سورۃ مریم
۱-	نفی علم غیب اوشوہ پیداقعا تو اربعاء سورہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوالقرنین)	۱-	نفی وتصرف گنگی دینیمبر انوا اولما نیکنہ۔
۲-	ایت ۴ کے اوے چودوی اویوہ ددے نہ چووائی چو اللہ تائبان دی۔	۲-	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چو اڈیرہ سخہ خبرہ کوی۔
۳-	ایت ۱۳ کے اوے چو اصحاب کھف چوکوش اوکڑو نو توفیق م درتہ درکڑو۔	۳-	ایت ۷۶ کے وائی چو صرف اصحاب کھف نہ ہر چا چوکوش اوکڑو دسکے دیانولو نو توفیق درکوم
۴-	ایت ۳۴ کے بیان دھنے باغ والا او چو دھنے مالک وکیل چیزہ شانہ پہ مال او اولاد سرہ زیات یم	۴-	ایت ۷۷ کے دبل ظالم خبرہ بیانوی چو ماتہ ب اللہ قیامت کے ڈیر مال او اولاد را کڑی۔
۵-	آخر سورۃ کے اوے چو انما الھکم اللہ واحد	۵-	نودے سورۃ کے رد بہ ہغو دے چو ہغوی وائی چو عیسیٰ اوبی بی مریم حاجت روا دی۔
۶-	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چو انسانانو کے دا او چو مخلوق دو۔	۶-	ایت ۶۳ کے عجز دلائیکو ہم ذکر کوی۔ چو جبرائیل ہم عاجز دے۔ پیل اختیار شی چلو لے۔
۷-	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷-	نودتہ نورو انبیاء عجز بیانگی لکہ ذکر کیا سخی وغیرہ۔
۸-	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رو دو پہ پیل قوم باندے	۸-	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چو ابراہیم پہ پیل پلار رد کوی۔
۹-	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ اصحاب کھف و دخیل قوم نہ	۹-	ایت ۴۸ کے دابر ابراہیم د بانی کاٹ اعلان دے۔
۱۰-	ایت ۴۸ کے اوے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - بر بند او ناسنتہ بہ ماتر اشے)	۱۰-	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماسبق باندے چو ہر شہ بہ ترے داظم او راشی موگ تیش تور۔

مقصد سورۃ: عجز المصطفین (عاجزی و چنوکڑے شوے مخلوقا تو چو دا اول عاجزہ دی او متصرف نہ دی)

تقسیم سورۃ: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۶۳ پورے: پدیکے عجز د انبیاء او اولیاء بیانوی چو دا اول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳- آخر پورے: پدیکے عجز دلائیکو بیانوی چو دا اسمالی مخلوق دے او خاص طور د جبرائیل چو دلائیکو سر دار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چو: رب السموات والارض وما ینھما فاعبدوہ واصطبر لعبادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ راتلو حضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ فکر د انبیاء چو ان نہ دستوے فکر کڑے دے دسکے، بیانولو چو د خلقوا اصلاح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت د بی بی مریم چو کھورے ورتہ را نور زیدے او چینہ ورتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ خبر د عیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ حالت د یحییٰ ایت ۱۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دا در لیس چو پدیر جو سرہ اللہ او چت کڑو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزل ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دو اڑو لجا طور سرہ مریم نہ روستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱-	سورة الکہف کے نفی علم غیب او شوہ۔ پیمبریم کے پواقعا تو اربعاء سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی او آسمانی دواڑو مخلوقا تو۔	۱-	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب او تصرف یے شکوے چہ ابتلو ابالمصاب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشو لے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو
۲-	- ایضاً -	۳-	نودے سورة کے تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ پیمہادے سرہ۔
۳-	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳-	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۴۳ کے دابر اہیم بیان کے رد دالہان باطلہ پنفی دصفا تو دالوہیت سرہ او شو۔	۴-	نودے ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ ادوری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵-	ایت ۱۳ کے انا انصر تک مائے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زامہربانی دہ۔
۶-	ایت ۵۳ کے اوے چہ رور ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶-	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوی چہ موئی ذہیل رور پیغمبرے دپارہ دعاغوتے دہ۔
۷-	آخر سورة کے اوے چہ کوکم خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷-	نودے سورة کے ددغے ہلاک شو یومثال ذکر کوی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸-	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قرآن تہ	۸-	ایت ۱۲۴ کے زجر او تخویف دنیاوی / اخروی و رکوی ہفتہ چہ قرآن سرہ تعلق نہ ساتی۔
۹-	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القرآن دو چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۹-	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ داتقرآن مگر کہ ٹوک نہ منی نو تہ زڑہ مہ تنگہ۔
۱۰-	ایت ۲ کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۰-	ایت ۱۱۴ کے اداب دقرآن دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینا دتہ ورسرہ مدوایہ۔
۱۱-	ایت ۹۷ کے اوے چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۱۱-	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲-	ایت ۶۵ کے اوے چہ اللہ پعبادت کلک شہ	۱۲-	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ چیل اہل و عیال تہ ہم دے حکم و کڑہ۔
۱۳-	ایت ۸۷ کے اوے چہ دموحد بیونہ بغیر پدچا شفاعت نہ کیدے۔	۱۳-	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چاہنہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کبگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصاب (دیکھے سور تو نو نہ پترقے دے چہ علم غیب او تصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پہ تفصیل سرہ ذکر کوی۔

(۲) تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

امتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پواقہ دموئی چہ اللہ ورتہ او فرمائیل چہ انی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پہ دعا دموئی رب اشرح لی صدی... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ ہفتہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د سوز و دھغی تہی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پدے چہ اللہ ویلے وادتمتہ چہ تہ بہ بہ جنت کے نہ او گے لیکے او نہ برہنڈگی۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاساس لاساس پکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پہ لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱-	آیت ۱۳۵ کے اوے چہ کل متر بصر ہر یوانظار کوکے دے ذہیل انجام۔	۱-	نوپہ شروع ددے سورة کے اقتراب للناس حسامہم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲-	آیت ۱۲۴ کے اوے چہ ٹوک قران نرغ داڑوی نوژوند بدردلہ نگ کرم	۲-	آیت ۲ کے اوے چہ رخ شگہ اڑوی الا استمعوہ وہم بلعون اور ی مگر عمل نہ کوئی۔
۳-	رد دشرک اعتقادی فی العلم اونی التصرف اوشو۔	۳-	آیت ۹۰ کے ددغے خلاصہ راد باسی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم بلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چا اوگورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ دو اللہتہ۔
۴-	عجز موسیٰ بیان شو۔	۴-	نودلتہ عجز ذورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	آیت ۱۳۲ کے اوے سخن نزہم	۵-	نودلتہ پرے یومثال بیانگی چا اوگورہ یونس دمی پیہ ضیہ کے ژوندے ساتلے وو۔
۶-	آیت ۱۲۸ کے اوے چا یادوی نہ گوری چہ ٹومرہ ڈیر اتوام متاہ کڑے دی۔	۶-	آیت ۱۱ کے علت ددغے تباہے خانی چہ زکرم تباہ کزل چہ ظالمان وو۔
۷-	کھف کے نفی دشرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷-	نودے سورة کے نفی دشرک فی الدعادہ چہ کلہ عالم الغیب نہ دی۔ متصرف ندی او جیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نوتہ درتہ ولے اواز کولے۔
۸-	ابتلاء دانبیاء بیان شوہ	۸-	نودلتہ اکرام دانبیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء عزت مند کزل۔
۹-	آیت ۱۳۳ کے حکمت و ارسال الرسل بیان شو۔	۹-	نودلتہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و توحید پیغمبران راہیگے دی۔
۱۰-	آیت ۹۷ کے اوے چہ موسیٰ سچے اوسوزو اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔	۱۰-	آیت ۵۸ کے فرمائی چہ ابراہیم ذہیل قوم بتان مات کزل اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔
۱۱-	آیت ۱۲۳ کے اوے چہ ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱-	ذکر شے دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

منتقصد سورة انبی دشرک فی الدعاء باحوال الانبیاء (انبی دشرک فی الدعاء سورة رعد ہم مقصد وو۔ گرھلتہ پیدلا کیلوتنوعا باندے وو۔ نودلتہ پہ حالاً تو دانبیاء سرہ نفی دشرک فی الدعاء کوئی۔ چہ اوگورہ پیہ ہغوی باندے تکالیف راغلی دی نو صرف یو اللہتہ اواز کڑے دے بل چانتہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پھغہ واقعہ دابراہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۰۷ و ما رسلک الا رحمت اللطیفین
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ قلنا یانا کونی بردا و سلاما علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پہ دعاد ایوب باندے آیت ۸۳
- (۵) سورة ممتاز دے پہ عجز پیغمبران نو پیہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پہ دعاد یونس باندے آیت ۸۷
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ وما جعلنا من قبلك الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ زکرمہ ادا سامان تحت وو۔ نو جدا جدا کزل۔ آیت ۳۰
- (۹) سورة ممتاز دے پہ واقعہ فیصلے دحضرت داوود او سلیمان چہ متعلق وہ دیوگڈہ او یوزمیندار سرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شکیک بالونہ دے:

- ۱- آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوئی او زبرد کوئی منکرینو دقیامتتہ اور رسالتتہ اقران تہ
- ۲- ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدغہ و توحید باندے۔
- ۳- ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
- ۴- ۴۸-۹۵: تنویر پیہ سابق پیہ واقعہ تو دانبیاء سرہ (دسورة مقصد باندے رزوا اچوی پیہ ذریعہ دواقعاتو ددے ۱۷ انبیاء۔)
- ۵- ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف دشرک کانونتہ او بشارت مومنانوتہ۔
- ۶- ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱-	پہ شروع کے اوے چہ اقتراب للناس حسام (قیامت راز دے شو)	۱-	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲-	رد د شرک اعتقادی ادشو۔	۲-	نودے سورة کے رد د شرک فعلی کیگی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۲ کے اوے ذوی سخ اڑوی دقران نہ۔	۳-	ایت ۷۲ کے ترقی دہ۔ چہ صرف سخ نہ بلکہ تندے تے تریوشی یہ بیان دقران سرہ۔
۴-	ایت ۲۳ کے اوے چہ ددی دا مددگار ان امدادی کو لے ددی۔	۴-	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شکوے چہ ددی دا اواز د نقصان باعث دے
۵-	ایت ۳۵ کے اوے عباد کرمون	۵-	ایت ۷۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ مہم نشی جوڑولے
۶-	ایت ۲۹ کے دقرینو تا بعداری تے ذکر کڑے وہ۔	۶-	ایت ۱۸ کے دا ذکر کوئی چہ ٹول م تا بعداری کہ مقرب دی او کہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷-	ایت ۳۰ کے اوے اسماں او زمکہ بندو۔ ماکو کو کڑل۔	۷-	ایت ۵ کے دا خانی چہ سنگہ م کو کو کڑل۔
۸-	نفی د شرک اعتقادی ادشو	۸-	اعلان د جہاد دے چہ دے مسئلے د پارہ بہ جہاد م کول خواڑی۔
۹-	ایت ۲۵ کے اوے چہ پیغمبر تو حید بیان کڑے دے	۹-	ایت ۵۲ کے وائی چہ پیغمبر سرہ مقابلہ م شوعہ دہ د شیطان طرف نہ۔ او خلق تے کسولے دی
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے اوے چہ اللہ ستا سو پھر حال باندے پوھدے۔	۱۰-	نو شروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ اور یگہ خلاف تے مکوہ۔
۱۱-	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراهیم رشده	۱۱-	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا ابراهیم مکان البیت
۱۲-	ایت ۲۲ کم قصصنا من قرینہ ٹومرہ ذیرکلی م تباہ کڑل	۱۲-	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، هاد، مدین
۱۳-	دقیامت نہ انکار باندے د شرک انو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳-	دقو حید نہ پناکار باندے د شرک انو جگوا

مقتصد سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنور و مسکو چہ دے شرک فعلی سرہ متعلق دی۔ (۱) تتریمات اللہ (۲) تتریمات العباد (۳) نذورا اللہ (۴) نذورا العباد۔

امتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان د حج د طرف ابراہیم ایت ۲۷

(۲) سورة ممتاز دے پہ ہنے او امر و چہ حاجیا نو نہ ور کڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال د شرک چہ کدہ دم دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ شیطان دا نبیاد بیان کے دوسوے نور زولے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۷) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۸) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۹) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

تقسیم د سورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرک انوتہ، ایشاد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د شرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر د دوو ڈلو لھذان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان د شرک کیا تو اربعا

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د دربو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ د سورة، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د شرک انو ذکر کولے شی۔

سورة المؤمنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷۴ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المؤمنون
۱-	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱-	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پدے خصفا تو سرہ۔
۲-	رد د شرک فعلی اوشو۔	۲-	بیان دتوحید پالاؤ لہ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے اووے۔ چہ اللہ کتاب سرہ ددہ نخ روا نیگی۔	۳-	ایت ۱۰۴ کے وائی چہ آخرت کے بد درلہ پد اور دہنم کے داخ روان کرم۔
۴-	ایت ۲۸ کے دہنخو انوتاہ شوے کلو بیان اکڑو۔	۴-	ایت ۵۵ کے ددے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کڑے دے نودا مہلت شد خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۵ انسان دپیدا کش تفصیل بیان کڑو۔	۵-	نودلتا ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۶-	آخر سورة کے دہکار و نو ترتیب در کڑو۔ چتا سو کامیاب شے۔	۶-	نوپدے سورة کے دیکھی نور کار نہ بیانوی۔
۷-	ایت ۷۲ کے بیان دھنغے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھنغے رخ روانیدو۔	۷-	پدے سورة کے اوصاف دھنغے خلغو چہ قران پرے نہ گی۔
۸-	تخلی سورتو نو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸-	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۹ کے بیان دمثالونو دہنگونو اوشو۔ طہران خصمان	۹-	نودلتا ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو دہنگونو بیانگی۔ دو مونو چلو بیخیر انوسرہ۔
۱۰-	ایت ۷۳ کے اووے چہ ٹوک غیر اللہ ادا زکوی نو دوی خوچ مٹم نشی پدا کولے۔	۱۰-	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پوغستو باندے دوی سرہ دلیل ہم نشے۔
۱۱-	تخلی فی التبلیغ چہ شاہ برد د شرک او کرہ چہ کامیاب شے۔	۱۱-	قد اطلح المؤمنون دغے سڑے کامیاب شو۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۱۲-	چاچدو حیدر رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شو۔	۱۲-	ایت ۱۱ اندلاخ الکافرون دغہ کافرشی کامیابیدے۔

مقصد و سوزو: اثبات دتوحید پالاؤ لہ الشکاشہ (عقلی، نقلی، وحی) او رد دشرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اول کے پداوصافو دمو منانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دفاکدو دزیمون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ہنغے ایت چہ کہ مشرک تباہشی نو الحمد للہ ادوایہ ایت ۲۸
- (۵) سورة ممتاز دے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنغے زائے چکوم زائے کے عیسیٰ پیدادو۔ ایت ۵۰
- (۷) سورة ممتاز دے پہ تلوخ الوجوه باندے چہ تونہ بد درہ او پدوسوم ایت ۱۰۴
- (۸) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنغے اوے چہ دطور سینا پغر کیگی۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ہنغے ایت باندے چہ کہ حق پرست تابع دباطل پرستوشہ یعنی رد دمنکر پریدی نو اللہ بد دنیا تباہ کڑی۔ ایت ۷۱
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ اٹھو فیہا چہ ہنم کے کورے شے سپو۔

خلاصہ و سورة: سورة ۵ حصے دے: (۱) ۱-۱۱ اوصاف دمو منانو

(۲) ۱۲-۲۲ دلائل عقلیہ پتوحید باندے

(۳) ۲۳-۲۹ اول نقلیہ دطر فدیخیر انونہ پہ مسکو دتوحید او دسرہ تخویفات ذکر کولے شی

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخویفات او ترغیب الی القران

(۵) ۷۸- آخر دلائل عقلیہ، اثبات دقیامت او زجر منکر نیوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۳) بعد از نمونوں - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ مابقی سرہ:

شمار	سورة نمونوں	شمار	سورة النور
۱-	دلنہ صفات بیان شول چہنے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی دہ)	۱-	نودے سورة کے دھنے اعمالوڈ کر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ کلہ زان دے مزین کڑو پینو صفا تو نودا بدو صفا تو نہ زان آساتہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی دہ)
۲-	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ تلاشہ (عقلی نظمی دہ)	۲-	نودے سورة کے پدغہ مسئلہ وضاحت کوئی پینو مثال سرہ (اللہ نور السلمات ولا رض۔۔۔)
۳-	پہر سولانو اعتراضونہ دو چدے خورسومگ ٹوندے بندہ دے۔۔۔۔۔	۳-	نودے سورة کے دہی پینو بی بدنامہ او دھنے صفائی کیگی۔
۴-	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خدا گانے دحق پرستو پورے۔	۴-	نودے سورة کے الزامونہ ادبنا مے دی۔ ددے امت وخلقو پورے وخلقو۔
۵-	دوئوح بی بی دتا ہے بیان اوٹو۔ (چہہ نافرمانہ دچیل خاندوہ)	۵-	نودے سورة کے دہی دبی بی دصفاے بیان دے (چہہ نافرمانہ دچیل خاندوہ)
۶-	ایت ۵ کے دمو منانو صفاٹ لفر و ہم بجا فظون	۶-	ایت ۲۷ او نورو ایٹونو کے دحفاظت طریقے خانی۔
۷-	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چیتہ مبعث نہ پیداکرے۔	۷-	پہر دے سورة کے فرمائی چہ پینو حکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸-	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تا بعد او د رسولانو	۸-	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خانی۔
۹-	مومن ہندے چہ زنا نوزان بچا کوئی۔	۹-	ظالم زنا کوئی۔
۱۰-	مشرک سرہ پشترک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لابرہان لہ	۱۰-	مثالونہ دشرکانو لکہ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پینو بیان دمرتبے اوصفاے دحضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پینو بیان د فحشاؤ/بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پینو سزا دتہمت پینو باکد امنو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پینو سزا گانے نودے بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پینو بیان د درے اوقا تو پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پینو تعلیم دسلام دیند کیدو کرتے۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پینو بیان د ۲۵ قسمہ ہندے چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ ہندے۔

مقصد دسورة: دفع د فحشاؤ/بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول او بے آداب

فلورا اصول دادی: (۱) ایت ۲ لانا خذکم بھمارانہ چہ پینو مجرم ثابت شی نو بیا پرے رسم مکوہ پینو مجرم رسم کول پینو باراؤ رسم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ لے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لایک الازانیہ دبدکارو د مجلس نہ لے شے۔ درندہ او خوتہ دھنوںے صفائی کوے۔ درندہ د معاشرے لے ناصور پشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنات چا چہ نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دے اودے۔ زکے چد حق پرستو بدنامی دحق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلحان مسئلہ چہ سڑے او خڑو دیوہل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے چہ دشاہ۔

اوہ اداب دپارہ رد د فحشاؤ دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ مڑہ۔

(۳) ایت ۳۱ خڑو پردی سڑی نہ مڑہ۔

(۵) ایت ۳۲ چلو نڈانو (ھلکانو/جینکو) نہ وادہ او کڑے۔

(۷) جینکی پینو بے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داکہ پینو بی بی عائشہ اودھنے صفائی دہی طریقہ داہ۔ چہ کلہ پینو پینو تو نو ہس/قرعہ بے دا جو دیوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنو مصلب نہ لونی بی عائشہ کے زان سرہ

بوتلہ پینو پینو کے پینو مقام باندے پڑاؤ داچو د شہے تیریدو پارہ۔ نبی د معمول مطابق دفعہ سڑی پینو پاسیدو او ملگری کے ہم دختی پاسول چہ موزا کڑی او روان شی۔ بی بی عائشہ چیل حاجت دپارہ

لے تے وہ۔ چہ واپس رات لہ نو دغاڑے پاسے او شہیدو۔ ہند دھنے د مشکو و/مرو او لولوباندے شود۔ پینو اس را غلہ نو قائلہ تے۔ دہ او اسوال پیداکرگی چہ قائلہ بغیر دے نہ شہگہ لارہ۔ نو حقیقت

دا دے چہ بی بی عائشہ د جسم لجا ظسرہ ڈیرہ پیکہ وہ۔ اودھے ورزو کے پردے حکم ہم را غلہ وہ۔ نو بی بی عائشہ داوچہ پاسہ پینو کجاہ/ڈولے کے پینو تہ۔ نو چہ صحابادو کجاہ او چہ لہ نو دی تہ دمرہ پینو نہ دہ

لکھنے کے لیے بی بی عائشہ موجود تھیں۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحابہ چھوڑنا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہ پل پڑا اور ارام تہ قافلہ کیوں نہ لے لے کھانہ کے بی بی عائشہ تھیں۔ پریشان خوش
مگر مطمئن ہم دو بہ زک کہ چہ نبی طریقہ بہ داوہ چہ قافلہ پہلے پہلے بہ روستو یوحنا بی راہ ادا ان کڑے۔ دو۔ اوھغہ نہ قافلہ پاتے شوے ساما نو نہ راوڑل۔ پیدھے موقع یہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ پہلے ہم گولے
دو۔ نو نبی مطمئن زک وہ چہ حضرت صفوان صحابی ادا امتی دے رسول دے ادا امتی در رسول روحانی زوے در رسول ہم وی نو نبی بربلی بی دے امتی مورہم وی نو مورہم زوی سرہ کہ یہ سفر زی نوذکی نہ حرج
دے۔ نو چہ بی بی عائشہؓ چیل مقام دارام تہ را غلے وہ نو گوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ وہ ورتہ پتہ وہ چہ زمونگ زقا فلے یوتن روستو را ادا ان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلہ پہلے ہم اور سوی۔ ثار
نے اونٹن دے اولاستدہ چہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ را در سیدو نو چہ شگہ کے پہ بی بی عائشہؓ نظر پر یوتن انا اللہ وانا الیہ راجعون نے او ویل۔ اونچل اوخ نے بی بی عائشہؓ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او
دہ داو خ رسے مخکے نیو لے دہ اوقا۔ فلے پہلے روان شو۔

دلہ منافقا نو چہ نبی گویا نے شروع کڑے۔ چا وے کتل چہ بی بی عائشہؓ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ را غلہ نو دوی اووے چہ اوگورہ دا خبرہ دہ۔ زک کہ چہ منافق خود موقع تلاش کے وی۔ منافق ہمیشہ پہ
چلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافقا اووے چہ اوگورہ کہہ دالی بی عائشہؓ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔
بعضے نہ صحابہ ہم پہ دے معاملہ کے دمنافقا خبرتے تسلیم کڑے۔ زک کہ چہ پر ذمہ کینہہ چیل یواہ لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ وہ بیاد دے سورہ دا التونہ ۱۱، ۱۲،
وغیرہ چہ را غلہ نو حقیقت در ربہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چیل کتاب کے او کڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱-	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح و عمل اوشوہ	۱-	نو سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کیگی یہ ایت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے صلہ پہ کار شہی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲-	احوال دما فقیمو بیان شول۔ چہ دعوہ کوئی دقران اوستو مگر عمل نہ کوئی۔	۲-	نودے سورة کے احوال دمشر کیو بیانیگی۔ نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳-	آخر سورة کے اودے الا ان لہ ما فی السموات ولارض... (بیان د توحیدو)	۳-	نودلہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴-	فشاء دعمل بیان شول۔	۴-	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ یہ قران اوستو بانندے اعتراضون د مگر بیوڈی۔
۵-	اول کے اودے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵-	ایت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تخی دو۔
۶-	دمومنا نو صفات نے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶-	ایت ۶۳ کے نور او صاف دمومنا نو بیانیگی۔
۷-	اول او میزد سورة کے ترغیب الی القران در کڑو۔ بار بار	۷-	ایت ۵۲ کے فرمائی و جاہد ہم بہ جہاد کبیرا (یعنی دقران بیانولوتنے لوعے جہاد و نیلے دے۔
۸-	اودہ آداب بیان شول۔	۸-	اودہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ نوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹-	ایت ۴۰/۳۹ کے اودے چہ کفار اوستو ناقصین تباہ دی۔	۹-	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکو نہ لگوی۔
۱۰-	ایت ۵۴ کے اودے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔	۱۰-	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے بہ پہ لاسونو چکو نہ لگوی۔
۱۱-	ایت ۳۹ کے اودے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان و نظر دھو کے دی)	۱۱-	نودلہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گرد و غبار کڑو۔ فجعلہ ہباء منشورا
۱۲-	لشی د علم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی یہ حال خبر نہ دو۔	۱۲-	نئی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ ایت ۱ کے یہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳-	ایت ۱ (سورة انزلہما...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا ایت میثب...) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳-	ایت ۳۰ و قال الرسول یرب...

مقصد و سورة: اثبات د مقاصدے اربعو او دفع د شبہا تو د مشرکینو۔

امتیازات د سورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراضو د مشرکانو او جو ابونو پہ نوے انداز کے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دا و صا نو د عباد الرحمن بانندے ایت ۶۳ نہ روستو۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے ایت ۵۳
- ۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تے جہاد کبیر و نیلے دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ بانندے چہ دشرکانو اعمال تے (ہباء منشورا) و نیلے دی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ شکایت دہی پہ مگر بیو دقران بانندے ایت ۳۰
- ۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے ایت ۵۳
- ۸) سورة ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ دے زلہ نے و نیلے دے۔
- ۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ (یوم یغضض الظالم علی یربہ)

سورة الشعراء کی (ترتیباً) ۲۶ بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقفہ

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱-	نودائیسم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جاوگر دے۔	۲-	آیت ۳۳ الزام پہ موسیٰؑ چہ جاوگر دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳-	آیت ۵۷ نبیؐ تکم دو۔ چہ قل لا اسئکم علیہ من اجر	۳-	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شکیں/مزدوری
۴-	آیت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذتم	۴-	اودہ واقعات دہخو انوا قوامو پہ فقد کذتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴-	آیت ۶۸ مسئلہ ذکر شوہ چہ فلان دعومع اللہ اللہ اخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵-	نودے سورة کے دھنے خلقو حال ذکر کوئی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶-	لفی دشرک فی البرکات اشوہ درے وارے۔	۶-	آیت ۲۱۳ کے لفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷-	آیت ۱۷ کے خطاب ذکر دے حق پرستو اولیاؤ/بیرانو تہ اتم ضللتہم عبادی	۷-	آیت ۹۷: نچلہ بہ بحرمان پہ چیل زان دکنر فتوہ اولگوی۔
۸-	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸-	اودہ واقعات دہخو ہرانو او دھنوی دشمنانو ذکر کو لے شی۔
۹-	آیت ۴: اعتراض دو۔ چہ دقران د نچلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹-	آیت ۱۹۳ کے فرمائی چہ دقران روح الامین راوڑوی۔
۱۰-	آخرا د مشرکانو نبیؐ پوزے	۱۰-	نودائیسم تسلی دہ۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱-	آخرا دسورة کے: فسوف یملؤنہ لزاما (دعذاب بہدوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱-	اودہ مثالون ددھے عذاب ذکر کوئی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲-	آیت ۷۰ کے اوے چہ چا توبہ او دینتہ او ایمان نے راوڑو۔ نو تو یبق بہ دیکو کولو برکرم۔	۱۲-	آیت ۴۶ مثال چہ سارو توبہ او دینتہ نو او گورہ شکلہ پہ نیکو کلک شو۔ چہ مرگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳-	آیت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکر دہ	۱۳-	آیت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکر دہ۔
۱۴-	آیت ۳ کے رد دو۔ ددے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴-	آیت ۶۹ کے یرد دے دابر اہیم پہ چیل پلار او قوم باندے
۱۵-	آیت ۱ کے اوے چہ شی داقران/رسول مخلوقا تولزہ یرہ وروکے۔	۱۵-	آیت ۲۱۳ کے درتہ چل خانی چہ دایرہ درکودل ژوبے ڈیل کورنہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ اوھربلغ تہ پہ واقعاتو داقواموسرہ یقینو او دھنوی دانبیاء

خلاصہ دسورة: وضاحت دوو مسئلو (۱) نجات لموئین (۲) ہلاکت الظالمین او پدے اودہ واقعات ذکر کوئی۔ او گورہ چہ چا دمسئلہ منلے دہ دھنوی تہ نجات ملو شو لکہ ملگری دنوح، دھوڈا دشعبیت دصالح وغیرہ۔ او مخالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دہ الفاظ بار بار راوڑوی وان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دہ الفاظ آخر کے بیانیوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستارب پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواپہ مومنانو رحم کوکے دے۔

امتیازات دسورة: (۱) سورة متازدے پہ بیان او اقسام دشعراؤ چہ شہدوی او شہد۔ خدھدی چہ دین خدمت کوئی۔ بدھدوی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة متازدے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے چہ جداشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوئی او موسیٰ جوابونہ در کوئی۔

(۳) سورة متازدے پہ دابراہیم واذ امرضت فھو یثقیلین

(۴) سورة متازدے پہ بیان دشعراؤ باندے۔ او پہ بیان ددے چہ شعراء ہرہ کندہ کے پرانتہ وی۔ آیت ۲۲۵

(۵) سورة متازدے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د نچلہ کورہ۔ آیت ۲۱۳

سورۃ النمل کی (ترتیباً ۲ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ لجاظوسرہ شعراء نہ روستو دے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ اشعراء	شمار	سورۃ النمل
۱-	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱-	نودہ سورۃ افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲-	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القرین	۲-	نوپدے دودہ مثالونہ دجوانا تو میگی او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳-	آخر دسورۃ کے ایت ۲۱۳ نفی دشرک فی الدعا اوشوہ۔	۳-	نفی دعلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لجاظوسرہ داسورۃ پر ترقے دے)
۴-	آخر کے اودے چہ ظالمان بہ پوہشی پینیل انجام۔	۴-	انجام دظالمانو ذکر کوی پدے سورۃ کے۔
۵-	د اود پیغمبر انواقعات نے ذکر کول پدے سورۃ کے	۵-	نودلند دودہ نور پیغمبران ذکر کوی۔ داؤد او سلیمان
۶-	تسلی ددے سورۃ کے نبی تہ او ہر ملنہ۔	۶-	زہ عالم الغیب یم اذ منصرم ہم (زہ نہ تنگوارہ پدے بچ کوم)
۷-	زہ نجات و رکوم اوزہ ہلاک کوم۔	۷-	زکہ چہ زہ خیریم پھر چا او پھر نہ۔
۸-	فرعون ساحران مقابلے موسیٰ تہ راجع کزل	۸-	ملکہ بلقیس خیل وزیران خطہ سلیمان تہ راجع کزل۔
۹-	داللہ حکم موسیٰ او ہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤ ہمالی فرعون لاؤشی دواؤ فرعون تہ	۹-	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰-	ایت ۱۹۳ دقرآن جبرائیل راؤ دے دی	۱۰-	ایت ۹۲ کے ان اتلو القرآن
۱۱-	کفار م تہ کزل اومومن ان م بچ کزل۔	۱۱-	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی

انتیازات دسورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر غوازی ایت ۱۸ وغیرہ کے۔ (۲) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ ہدہد باندے ایت ۲۲ وغیرہ کے۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ دملکت دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورۃ کے دنہ تسمیہ بسم اللہ دہ۔

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۱۳ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزت مند شش بے عزت نبی او بے عزت عزت مند شی۔

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۶ باندے چہ دکفار و سیاست مونگ تہ خانی چہ ہمیشہ مسلمانان پہ مال دھوک کوی۔

(۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بندوبست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورۃ ممتاز دے پہ یونے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شککے کوے ایت ۶۰ نہ راخلة تر ۶۳ پورے۔

(۹) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذکے نہ برادزی۔ (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ تسمیہ او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۲ ان اتلو القرآن (۱۳) سورۃ ممتاز دے پہ ۵ بار ع اللہ سرہ

مقصد دسورۃ: (۱) نفی دعلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانو، او تخویف نہ منو کونہ او تسلی منو کونہ وغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دعلم غیب باندے واقعہ موسیٰ ذکر کوی چہ او گورہ موسیٰ دخیلے لائے چہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ یہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۳ واقعہ سلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر او گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکت دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پہ ڈاگہ وائی۔ ایت ۲۲: قتال اعلت بہا لم تحط بہ

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی: ایت ۶۵ کے چہ قل لا اعلم من فی السموات والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پہ دویم مسئلہ چہ متصرف زہیمہ او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف نہ دے دودہ واقعات ہم بیان کوی۔

(۴) ایت ۳۵-۵۳ چہ صالح مانج کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ داؤد راؤزی چہ او گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزت کونو مانج کڑو۔

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی۔ پہ ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی اللہ خیر الامم لیسون

دے دواؤ واقعات او دودہ مسکن نہ روستو لائیل شرع کوی پہ الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کسی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار اولیٰ طور سے نازل نہیں دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱-	خاتمہ سورة اوشہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱-	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک آیت القرآن الیمین پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲-	- ایضاً -	۲-	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوں نے نوح خلق بہ درتہ بدے رے دانی زڑہ بہ نہ تنگہ۔
۳-	انبیاء سے سلا تیا در کڑے وہ لکہ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳-	دودی امتونورہ ہم ماجاؤ او سلا تیا در کڑے وو۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴-	نفی د علم غیب مخلوق نہ پہ واقعاتو دو پیغمبرانو	۴-	آیت ۴۴ کے دئیٰ نفی د علم غیب کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۵-	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے اوشہ۔	۵-	علت د الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی د ظالمانو دہ۔
۶-	آیت ۶ کے اووے چہ قرآن تاتہ در کوشی د اللہ طرف نہ۔	۶-	آیت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ د قرآن بیانوں نے نوح خلق بہ دشوری۔ خو چہ دشکر کانوملگر تیا او نہ کڑے۔
۷-	آیت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائیل و دو پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد شرک	۷-	آیت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد شرک کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۸-	آیت ۸۳ کے اووے چہ ٹول پہ جمع کرم صف در صف	۸-	آیت ۷۵ کے دانی چہ دشکران بہ ترے ٹکے راو باہم
۹-	عالم الغیب اونچ کولو والا زہ یم	۹-	بلہ نمونہ د بیچ کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کزل د فرعون نہ۔
۱۰-	دلائیل عقلیہ نہ بعد آیت ۶۳ کے مشرکینو تہ چیلچ چہ ہاتو برہاکم	۱۰-	نودانہ بیا آیت ۷۵ کے چیلچ مشرکینو تہ ہاتو برہاکم پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۱۱-	نفی دشکر فی العلم پہ واقعاتو موسیٰ اولیماث او خلاصہ پہ آیت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہ دے پہ ہر شہ۔	۱۱-	آیت ۸۸ کے نفی دشکر فی الدعا کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۱۲-	خاتمہ سورة پہ توحید کوی	۱۲-	نودا سورة ہم پہ توحید سرہ تمگی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔

انتیازات د سورة

- ۱- سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۲ باندے چہ دہر منا علیہ مخرج (پہ موسیٰ) مونگ دوزو خزو پھی بند کڑے وو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے اٹوک سرہ مزشو۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی وک لاقتلوہ
- ۴- سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لوٹو گڈو تہ او بہ درنگو لے دے۔ فسقی لہما
- ۵- سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون آیت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۸۵ چہ قرآن مے در باندے فرض کڑے دے۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدائش، پہ دریاب کے دغور زولو، د فرعون کور کے پدینو او لوے دو امدین تہ پہ لو باندے۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان د خزانو د قارون
- ۱۰- سورة ممتاز دے دنا پوہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزانو اثاث باث د قارون

مقصد د سورة: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ موسیٰؑ حالک کمال موسیٰؑ

تقسیم د سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) آیت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ آیتوں بطور براءت استحال دی۔ براءت استحال د مطلب چہ سپوگئی نکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگئی د اولے روزے ڈیرو کو قتلو تہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ براءت استحال کے پومفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ڈیکم خلق پرے پوہگی۔ سپوگئی بیارو روٹگی نودرے / اٹلور روزے پس ہر چاتہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ آیت ۷ کے بیا کمل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰ کے تسلی دہ محمدؐ پارہ۔

(۲) آیت ۴۳ - آخر د سورة پورے پہ دیکے بیان د مفاہم د براءت، زبرنگرینو تہ او ترہید من ادنیا ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ مابقی سہ

شمار	سورة القصص	شمار	سورة العنكبوت
۱-	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شوہ۔	۱-	نودلتہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	تسلی وہ محمدؐ	۲-	تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	نفی دشرک فی الدعاء وہ دے سورة کے پہ آخری آیت ۸۸ کے۔	۳-	نودلتہ ترغیب فی التسلیح ذکر کو لے شے چہ شاید مسئلہ بیان کڑہ خلقوت۔
۴-	ذفرعون او قارون و حالاً تو ذکر او شو۔	۴-	نودے سورة کے دورو اتوا موہلکا و حالات بیان کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۵-	شبہات دسکرینو ذکر شول۔	۵-	تباہی دسکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	آیت ۱۵ کے قبطی عمل تے دے دشیطن عمل او دے۔	۶-	آیت ۳۸ کے دورو دسکرینو اعمالو تے اعمال دشیطن و پہلے دی۔
۷-	بیان دو پسر سورة کے مستضعفین اکرزو دے او چتومہ آیت ۵	۷-	نودے سورة کے سبب داوچتو لو خانی۔
۸-	آیت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراؤک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸-	آیت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون)
۹-	پہ بنی اسرائیلو امتحان ذفرعون طرف نہ	۹-	پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ / دوالدینو طرف نہ / دنا کارہ ملیا نو او پیرا نو طرف نہ۔
۱۰-	آیت ۷ کے اللہ موسیٰ۔ موربی بی تے او دے لاشخانی ولاخزنی	۱۰-	فرشتے لو طے تے آیت ۳۳ کے فرمائی لاشخانی ولاخزنی

امتیازات دسورة

- ۱- سورة ممتاز دے پہ بیان دمدت دتسلیح ذفرعون باندے (آیت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تسلیح کڑے دو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے مثال چہ دشرکانو دشرک مثال یے دعنکبوت او دھنے جا لے سرہ لگو لے دے۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی عن خفاء وامنک ر)
- ۴- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۸ باندے چہ اے پیغمبرہ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دغے شہہ مگر پہ نبل شان۔
- ۵- سورة ممتاز دے پہ ہنے نہو دوسو دشیطن چہ ہنے سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ آیت ۵۶ او دوستو دورو ایتونو کے۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سلما)۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنے پہ متازلو او مراتبو۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ بیان دتلو قسمہ عذابونو پہ پوا آیت کے آیت ۴۰
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان دعنکبوت او دھنے دکر آیت ۴۱ (ان اوھن البیوت لیلیت العنکبوت)
- ۱۰- سورة ممتاز دے پہ آیت ۵۶ (لجادی الذین امنوا ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے ندے۔

مقصد دسورة : الا ابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو او تسلی مومنانو تے)

خلاصہ دسورة سورة کے دا ابتلاء / دا امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف ندرازی، ثمرہ زمانہ بدوی۔ او پہ کوم کیفیت بدوی۔

- منازل دا امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بدوی آیت ۶۔ مگر زان بہ کلکہ دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منج کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواص شروع شو پہ پختہ چکلہ بہ ختمیگی۔ او کہ زده کڑے دا قرآن نو بیابہ و بیان تے نفس نہ پریدی چہ زان لہہ جلاوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سلی او خیل قبر کے بہ سلم۔ نو ڈوبے از ماش نفس طرف نہ بدوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدینو طرف نہ آیت ۸۔ ہنوی بدے بیان تے نہ پریدی۔ والی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکاچ او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہنے۔

(۳) چرمور پلار دین مقابلہ کے اونہ نے نووی بہ لاشی ملا عنکبوت بدرپے مناظرے دپارہ راولی۔ دغے ملاتہ بہ ستاپہ نکلے والی چہ اھلک راتہ چاروان کڑے دے۔ نووے بہ درتہ والی چہ اختلائی مسکے مد چیزہ۔ کہتہ درتہ اووے چہ مولوی ضاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اوتسی۔ گناہگار بہ شم۔ نووے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اسے زما اونہ ولے زہ درتہ نا پوہہ حکارم شہ۔ ولے ماو کدوانو پانڑے ویلے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ ددے سورۃ پڑھاو کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا اوتختی بیابہ بہ شانہ گوری۔ اوتہ بہ دا مقابلہ او گئے۔

نورے منازل شود امتحان: (۱) نفس طغ نہ (۲) دنا پوہہ والدین طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/ پیرا نو طرف نہ

اوس ددے نہ پئس مراتب امتحان نوو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ دا امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نووے دپارہ واقعہ نووچ نے راولی۔ چہ کہ عمرو د نووچ ہومرہ ولے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمرو دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفتہ واقعہ در زمیندار/ گیڈی/ اودھتہ دغزے)

(۲) دا امتحان بہ وی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہمیم نے راولی۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ او غور ولے شے ایت ۲۳: قالوا حقوہ او اقلوہ

نورہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ وی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ وی۔ لکہ چہ اور کے او غور ولے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستوہتہ نہہ/ ۹ دوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے اوشوی۔ نو جواب ان الرضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑکڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلندے کور دے دا بہ در نہ پاتے شے۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے پارے کڑے دی۔

(۴) دلندے کارو بار دے تجارت/ نوکری دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیث جانداران باندے چہل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلندے خلق تا بعد روری ستا مسکے بیانو لوسرہ بہ داخل ستا مخالف شے۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دغزے سپو گئے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد رکاری۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے ادج شے۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ ابا کڑم۔

(۷) دلندے دغزے دے مزے دی۔ خلق درتہ تنگے راولی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہم ددے زائے نہ مگر وارل تنہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/ گاڑی مے ڈیر پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفتہ بل زائے بہ شنگہ وی۔ ہسے نہ چہ ہفتہ خلق مایا زما پچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شنگہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دغے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے یا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فینا لنھدھم سبلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورۃ ختم شو۔

سورة البروم (کسی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنکبوت	شمار	سورة البروم
۱-	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دیکھے پیغمبرانو۔	۱-	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نو اللہ بہ در باندے خوشحالی رادلی) لکھ شگہ چہ اللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعر لیرا
۲-	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲-	نودن ہنہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ اوہل تشیح بالتلیخ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳-	آخر کے اوے ان اللہ الخ مستین	۳-	ایت ۴ کے دے غے خصوصی امداد مثال چہ بدرینو سرہ اللہ کرے و۔ نو دے نورد مومنانو سرہ ہم کوی۔
۴-	مسئلہ دتو حیدر ذکر شوہ۔	۴-	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵-	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ نوح ملگری مے خلاص کزل۔	۵-	ایت ۴ کے قانون ذکر کوی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو بچا و زما قانون دے ہمیشہ ہنوی بچ کوم۔
۶-	ایت ۹ کے اوے چہ چا مسئلہ او ملہ ادبیان لے او کڑو نو زیکا نو خلقو کے بے شمار کڑم۔	۶-	ایت ۱۵ کے پہ ہنے زیادت کوی چہ دنیا خوشہ چہ آخرت کے بے پہ ہانچو کے دندہ کڑم۔
۷-	ایت ۶۵ کے اوے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ او از کوی۔	۷-	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوی۔
۸-	دے سورة کے دا قوام سابقہ دھلا کتو نوبیان او شو۔	۸-	نخ دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پپا و چہ وی یا پپا لونہ۔ دا زچلو اعمالو دے رازی۔
۹-	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹-	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰-	دجولاگی مثال پہ دفع دشکر ذکر شو۔	۱۰-	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشکر ذکر کو لے شی پہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱-	چہ یہ مصائب برداشت دے او کڑو۔	۱۱-	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

امتیازات دسورة ۱۰: سورة متازدے پہ واقعہ درو میا نو دیکشت وقتی طور او روستو پہا پتے دھنوی۔

۲- سورة متازدے پہ ایت ۷ چہ بے دینہ پدینا خہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳- سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ لولہ دنیا اللہ تعالیٰ یہ توحید/دین فطرت پیدا کڑے دہ۔

۴- سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پپا و چہ رازی او کہ یہ لونہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵- سورة متازدے پہ بیان دفرق دصحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶- سورة متازدے پہ دو دھو الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ چہ دمیماں بیوی پہ میز کے مے مینہ اچولے دہ۔

۷- سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر دے شی نہ پیدا دے۔

۸- سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشی نو اللہ بہ زان سرہ شکر خوش کڑی۔

۹- سورة متازدے پہ یوے دوزے دو دتو سرہ قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰- سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْهِ

مقصد دسورة: بیان ددو و خبرو (۱) البشارة للموءمنین (نبی او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیہ بالتوحید و بعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلخ تا او گورہ)

خلاصہ دوسرہ:

در سالت نبیؐ یا ہیکم کال دے پدغہ زمانہ کے دقصر (بادشاہ دروم) او کسری (باشاہ ایران) جنگ شوے دے کسری دایران بادشاہ تہ بے ویل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ ویل لکہ شکہ چہ الیزبتھون نو دا انگلیڈ بادشاہانو تہ بے ویل۔ اگر چہ دروی خیل نو مہونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتحہ باندے کے مشرکان خوشحال شول۔ جشنے مناو کڑو۔ اونہی او صحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوڈ۔ یعنی دے کے والد ایرانیانو فتحے قیاس پخیل زان اوکڑو۔ اود رومیانو مغلوب کیدو قیاس بے مومنا نو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبیؐ او صحابانہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ او مسلماناوسرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دغیرتی سڑی کار دے۔

نو دیکے دا ژوسی ایٹون نارغلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ وادریدل نو نوروی دنی دجیوں کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کافر ویتہ وائی چہمہ خوشحالیکے درے کالہ کے ستاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پتران وصحابا وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستونیا قیل کڑے) ہفتہ اودے چدا دروغ دی۔ ہفتے ورزو کے شرط للاحرام نہ وو۔ یادساتے چہ شرط جواری دہ۔ مگر ہفتے ورزو کے لادحرمت حکم نہ ووراغلے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شی نولس اودخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی اوکے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر رضی اللہ عنہ تہ ترانے چہ داداسے اکڑل۔ نبیؐ ورتہ اووے چہ لفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہ پورے کیگی نو دوبارہ در شہ اودا وخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو اودخانونہ سل اودخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نور ہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددے مردہ یا مہاجر جو دے بہ دغہ شرط ادا کوی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بدر اوشو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ درز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ ددے رومیانو فتحے اسباب شووو۔ شیخ القرآن ویل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت وو۔ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ صلے درخواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اودخان ڈک دسونے را کوی۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہ ختہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزائینو کے دن کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ اوتا سو تہ بہ ۴۰۰ اودخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰ صندوقہ جو کڑل او پہ ہراوخنے دودہ صندوقہ بار کڑل اودھ صندوق کے دودہ دودہ فوجیان سرہ د صلحے بند کڑل۔ او یو پوسڑے/فوجی ادخ سرہ روان شو۔ نو دغے یو یوادخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ او پہ طرف دایران روان شول چہ ہر کلا دھارے نہ او دتل۔ نو فوجیان د صندوقہ نو نہ راو دتل۔ اولائیل د کسری بہ دار الخلافہ نے حملہ اوکڑل۔ اودھ شے نے لوٹ کڑل۔ زک چہ دھغوی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری اودھنے فوج تہ نے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خیر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومیان غالب شول۔ او چہ ہر کلا د ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زئی۔ نو دایران طرف نہ دور تہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج راجتاج کیگی اودے روم طرف نہ دور تہ نور رومیان دشا طرف نہ کیگی اودہ سم یے دل دول کوی۔ چہ بیائے چہ رے ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کون تاسو لگ کے او کزورے نے نو سبابہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورہ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱-	اثبات توحید بالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱-	نودلن اثبات توحید بالادلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نقی او وحی درے واژدہ سرہ کیگی)
۲-	آخر کے نے افرمائیل فاصبران وعد اللہ حق	۲-	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک انزالک من عزم الامور (یعنی داہن تکلیف کے کلکیدل دزوانا نو خلقو کار دے) نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۳-	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شد دلیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳-	ایت ۱۱ کے فرمائی چه فارونی ما ذاخلق الذین من دونہ نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۴-	ایت ۳۱ کے اووے چه لاکون من المشرکین (یعنی رد دشرک نہ کول مشرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴-	ایت ۱۳ کے فرمائی چه ان الشکر لظلم عظیم نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۵-	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ درہ صفات دی ادچت ادچت پاسا نو نو کے ہم ادچہ زلمہ ہم)	۵-	ایت ۲۷ فرمائی چه اللہ درہ صفات دی چه کد انول سندونہ سیا حی شی۔ او در سرہ اووہ نور شی اودا انولے اونے قلمونہ شی نو د اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶-	دلنہ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶-	نودے سورة کے بیان دھنے مسکے (توحید) چه فتنے سبب جوڑ کیگی۔
۷-	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷-	نودلنہ اوصاف د مومنانو ذکر کو لے شی۔ نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۸-	ایت ۵۸ کے اووے ولین جنتهم بایتہ (کہ چرے تہ در تہ مجزہ راڈوے ہم نو نہ منی)	۸-	ایت ۷ کے فرمائی واذا تم علی علیہ ایبتنا ولی مستکمر نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۹-	ایت ۲۷ کے اووے چه دوبارہ پیدا بکیش ددے خلقو ماتہ اسان دے وهو اھون علیہ	۹-	ایت ۲۸ فرمائی چه دوبارہ پیدا بکیش ددے خلقو ددے اسان دے لکہ دیو انسان پیدا بکیش
۱۰-	ایت ۳۳ کے اووے چه تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عواربهم منین الیہ۔۔۔)	۱۰-	ایت ۳۳ دانی کله چه نے موجودہ سند دوی لہ راگیر کزی نو ماتہ چنے دخی

مقصد سورة: اثبات توحید بالادلۃ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

امتیازات سورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چه ۱۲ نصیحتونہ (وامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- ۲) سورة ممتاز دے۔ پرد د آلا تو د موسیقے بانڈے صریحہ۔ ہے خسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارہ نو۔ اودلنہ صریحہ
- ۳) سورة ممتاز دے۔ پدایت ۲۷ چه کد انول سندونہ اودے سومرہ نور اودے سندونہ سیا حی شی اودونے قلمونہ شی نو د اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- ۴) سورة ممتاز دے۔ پہ آخری ایت چه ۵ مغیبات ذکر کوئی۔ چه ددے ہنز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ بانڈے چه پلار زوی تہ پہ و زرد قیامت بانڈے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۹ بانڈے چه فرمائی چه آواز نو کے بد آواز دخر دے۔

سورة السجده (سکی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱-	دعوه دو حیدر پیدلا کیونلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱-	نودلنرد د شرک کیگی ایت ۴ کے مالکم من دونن من ولی ولا شفیع نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ایت ۳۰ کے ادوے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲-	ایت ۵ کے فرمائی: یدر الامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوی۔)
۳-	آخر سورة کے ادوے یلعلم ما فی الارحام	۳-	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ وابدأ خلق الانسان من طین
۴-	ایت ۲-۳ کے صداقت دقران او شو۔	۴-	ایت ۲ ترقی دہ چہ دا کتاب د رب اللعین طرف ندے۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۵-	ایت ۷ کے ادوے چہ قران داوری نو داوڑی لکہ چہ پوگوگو کو کے پردے دی۔	۵-	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو اندامو نومو دقران نداوڑی۔ لکہ پوسترگو، پوگوگو نو پو زڑہ سرہ۔ وجعل لکم السمع والابصار والافئدة قليلاً ما تشکرون
۶-	آخری سورة کے نفی علم غیب او شوہ۔	۶-	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشهادة نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۷-	ایت ۳۲ کے دشمنانو صفتے بیان کڑو۔ چہ کدستی راشی نو صرف پو اللہ تداوڑو کی او پو راحت کے بیابل تہ۔	۷-	ایت ۱۶ کے دمو منانو صفت فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تداوڑو دشتے دانی۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	ایت ۷ کے ادوے چہ خلق قران داوری مگر بیادقران خلاف کوی۔	۸-	ایت ۲۲ کے دانی چہ دہ خلق غمٹ طالمان دی۔ انتقام بہ ترے اخلو۔
۹-	ایت ۱۰ کے او فرمائیل خلق المسلمات بغیر عمدتروضا	۹-	ایت ۴ کے فرمائی چہ داہر شے ۶ دن کے پیدا کڑل
۱۰-	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پیزائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی نو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱-	مسئلہ دو حیدر ثابت کڑے شوہ پو دلیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱-	مسئلہ دو حیدر ثابتگی دنتہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم ذکارو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ بانڈے چہ قول دشمنانو وقالوا اءاذا ضللتنا فی الارض اءانالی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵-۱۶ بانڈے چہ اوصاف دمو منانو بیانوی چہ قران داوری نو کسل پرے کوی او دشتے پو او گدو چو خوب نہ کوی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ بانڈے چہ عذاب دقبر بیانوی ولند یقضم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما تخفی لہم من قرۃ اصین چہ ما داسے نعتونہ پیدا کڑے دی۔ چہ انسان دھتے دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد د شہے دشمنانو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) داشہے دسر نہ رارواندہ - اولہ شہہ داوہ چہ دوی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ نو سورة انعام کے ہفتہ شہہ ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دے شہے نہ را کوز شول نو بلہ شہہ دے دشمنانو شروع کڑلہ چہ زموگ سوال اللہ تہ پیش کوی۔ نو سورة یونس کے دغہ شہہ دے ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلتہ بیا ہم دغہ شہہ چہ مونگ درتہ خدا بان خونہ وایو مگر دا چہ زموگ شفاعت بہ کوی۔ ادد اللہ نہ بہ موخلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دغہ شہے رد کوی۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب دا چہ داسورة تفریح دے پو مٹکو دود سورتو نو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سوغے دود سورتو نو کے دلائیل عقلی، نقلیہ، وجہے درے داڑہ داوڑیل نو اوس داعقیدہ خیلہ کڑہ۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلاوڑہ کیدو نو سورة السجده اسورة ملک بہے ادوے مطلب دا چہ (و شیا بک فطر) زہ او دکیگم پیدے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے تختہ او بل ٹوک برکت اچو کتے تختہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران تہ ناست نہے نو شہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لشرح الناس من الظلمت النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دغہ شہے او شکوک و شہاتوتہ اشارہ دہ۔

سورة الاحزاب (مدنی) ترتیباً ۳۱ بعد از الم اسجدہ - نزولاً ۹۰ بعد از ال عمران

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة الم اسجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱-	رد و شیعہ دشمنوں کا نواوشو۔ اودا ثابت شوہ چہ حاجت روا صرف یو اللہ دے۔	۱-	نودتہ ددے مسکے وضاحت و پارہ درے مثالونہ ذکر کوی پہ ایت ۴ کے
۲-	آخر کے اودے چہ ترے واڑوہ چٹوک قران نہ منی۔	۲-	ایت ۱ کے فرمائی چہ صرف مخ نہ بلکہ جبرہ نے ہم منہ لا تطلع الکفرین ولنا فقیین
۳-	رد و شرک وو۔	۳-	نودتہ رد و رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد و شرک نہ بلکہ رد و رسم باطل بہ ہم کوے۔
۴-	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف دمو منانو بیان شول۔	۴-	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف دمو منانو بیانگی۔
۵-	رد دشمنوں کا نواوشو۔	۵-	نودتہ ایت ۹-۱۱ کے دشمنوں کی بیانیگی چہ ہونی پہ مدینہ حملہ کرے وہ یعنی جنگ احزاب
۶-	ایت ۴ کے اودے چہ باز مکہ ادا سان ۶ لہو کے پیدا کرے دی۔	۶-	ایت ۷ کے دایا نوی چہ دے زکے ادا سان نو تے چہل کارونہ حوالہ کڑی دی یا نکلے سورة کے وچیلے دو چہ پیدر الامر نودتہ ہفتہ تدبیر دکارونہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا تو تے۔
۷-	نفی دشمنی قہری اوشو پہ ایت ۲۹ کے ادا اثبات و تو حیدم اوشو۔	۷-	ایت ۴ کے درے مثالونہ پہ تو حید بیانگی۔
۸-	ایت ۲ کے فرمائی چہ قران اللہ رانا زل کرے دے۔	۸-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ یاد کرے دا قران۔
۹-	ایت ۲۲ کے اودے چہ مجرمونہ بہ انتقام اہم	۹-	مثال دا انتقام بیانگی۔ چہ لکہ شنگہ دے دی تو قریظے نہ و احوستو۔
۱۰-	بیان اوشو۔ دہلاکت د اقوام سابقا	۱۰-	نودے سورة کے بیان کیگی دہلاکت د موجودہ امت۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ دغزوہ احزاب / خندق باندے۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پہ ۲۳ خطبات باندے نبی او امت تد پارہ د تخصیص (تیز و لود امت) ۱۲ خطبات نبی تہ او ۱۲ امت تہ دی۔
 - (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ بیان دھنے در یومثا لو کو کوی چہ تو حید وضاحت او رد و شرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوی۔
 - (۴) سورة ممتاز دے پہ ہذا ایت باندے چہ گناہ د پار قصد شرط دے ایت ۵ و لیس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ما تمعدت قلوبکم
 - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ نبی تہ تا سوتہ دھر چاند او ہر شہ نہ خوگ دی۔ البنی اولی بالموء منن من انفسہم و ازواجہم
 - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ ایمان والود پارہ د نبی سننو کے نموند جو نہ تیر و اودہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسیہ
 - (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دغزوہ ہونقریظہ ایت ۲۶
 - (۸) سورة ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زید و حضرت زینب پہ میمز کے د طلاق باندے ایت ۳۷
 - (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبی تا سوسر و کے دچا ہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔
 - (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے چہ دموکی صفائی اللہ کرے دہ۔
 - (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۲ باندے چہ اسانوں، زکو، غرونو تے چہل احکامات پیش کرل نو ہغوی او مثل مگر انسان او مثل انسان ڈیر نظام دے۔
 - (۱۲) سورة ممتاز دے پہ نوم احوست و حضرت زید (۱۳) سورة ممتاز دے پہ تذکرے د مہمنی باندے۔
 - (۱۴) سورة ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینب د نبی سرہ چہ اللہ دا نکاح چہلہ ورتہ کرے دہ۔
- مقصد سورة: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) و التشییح للمبلغ (اوسلغ لہ بہادری و رکول)
- خلاصہ سورة: پہ بلہ صفحہ او گورہ

مختصر خلاصہ دوسورۃ: اول درے اور پیش کوئی (۱) یا بھائی اتق اللہ یعنی ہفت نکلے مسئلہ چہ مالکم من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔

(۲) دویم امر لا تطع الکفرین والمنافقین (مناقہ بہ درتہ وائی چہ نرم نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانوہ اوکا فر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے وتیج مایوچی الیک (چہ مناقہ دے قرآن واتباع بندوانڈوی۔)

نودے در یو او امر وسرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کو م نو دا نول خلق بارانو اوڈوی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع ددغے شہبے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ خلقوہ فتوود نہ مریگہ۔ تہ

مسئلہ بیانوہ۔

(۴) بیایا ایت ۴ کے درے مثالو نہ پیش کوئی دپارہ دوضاحت دنگلے سورۃ دنگلے (مالکم من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبیہ مثال (واجعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شریک یو بدن کے دوہ زو نہ نشی کیدی دعشان دیو عالم دوہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دویم مثال (واجعل ازواجکم الی ظہرون مہنن المستکم) غنگلہ چہ ستاد ابی بی ستاپہ خلد ستامور کیدے نشی نو دا رائگے غیر اللہ تہ کہ ٹوک دالوہیت صفت وکرکزی نوہف

الہ (کار ساز) کیدے نشی دا محض دغلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (واجعل اذعیاءکم ابناءکم) نہ دی گرزو لے اللہ تعالیٰ ستاسو مند بولایا/مصحفی ستاسو حقیقی زامن نو دعشان ستاپہ خلد ہفغ غیر اللہ الہ کیدے نشی

نو ہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذالکم توکم فانواہکم) دا محض ستاسو غلے خبرے دی۔ کہ تہ گتے تہ او سپنہ وائے نو دا پیکہ ستاپہ خلد دا او سپنہ کیدے نشی۔

بیاد ایت ۶ نہ نور خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات او شوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی اتق اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: وتیج مایوچی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من العینین بیٹا قہم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے در نہ ناستے دہفہ پورا کرہ (وہیابک فطہر) چہ سب ملامتہ نہ دے اللہ پد بار کے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی اتق اللہ لا ازواجک... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ما کان علی التبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی سنا رسلک شاہد او مشر او نذیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی انا احلنا لک ازواجک اتقی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی اتق اللہ لا ازواجک وحبک انساءک الموءمنین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا اتقوا اللہ (دا علم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

امت تہ ہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدرخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فاتقوا...)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوئی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعا تو سرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوا تو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوجن مخلوق تدر کرے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کرے

(۲) بدعت: چہ ہفغ کار او کرے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی او صحابا دور کے) چا نہ دی کرے۔ یا کرے دی مگر تادرتہ یونوے ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ رو ستودعا کول) در کرے دی

(۳) رسم: ہفغ کار چہ خیر القرون کے چا نہ دی کرے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیا خود بدعت دے) نو داے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تشکیلی۔ نبی در رسم ہاتو کی تدرے وارے دعا کرے دہ دہرے پہ موقع۔ چہ عربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پہ موقع بالکل نہ خردو بلکہ رکولے گوو بہے نو نبی

اوفرمانی: رحم اللہ علی کلقتین نوحابا بہ تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی بہ بیا افرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین نوحابا بہ بیا تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی پدریم

زل اوفرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین و المقصرین نو رسم ہاتو کی تدر رسول درے وارے دعا کرے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تنکستیا لرے کو لے شے۔

نو لکہ تنگہ چرد وشرک او بدعا تو لازم دے دغدرنگ رد رسوا تو ہم پہ عطا باندے لازم دے۔ دا صرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نو دغے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کوے۔

نو ایت نمبر کے چہ کو م درے رسونہ پہ عربو کے دو۔ قرآن دے تو ژ او کرڈ او خاص طور ددغے دریم رسم توڑے پہ نبی او کرڈ۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے بہے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً ۳۳ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از قسطنطنیہ)

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱-	نودلتہ پر شروع سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ یعنی اثبات دلو حیدرے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲-	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خانی او زان لرہے ٹا ہتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے	۳-	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یا لوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴-	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ ٹی نو آیت ۱۵ نہ دھغوی حالت او انجام ذکرکوی۔
ہتسے بیان کوونکے	۵-	آیت ۲۸ کے پرے ترقی رہ چوڑو لے دنیا تے لیگلے۔ ومارسلک الاکاتہ للناس بشیرا...
متبارہ کے۔	۶-	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہ دم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامن فقیین و	۷-	نودلتہ حالت دسکرینوخانی: وقال الذین کفرو ان نوء من بھلد القران ولا بالذی بین یدیه
	۸-	آیت ۲۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹-	عاجزی دنورو انبیاء جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وجمہا ال	۱۰-	نو آیت ۳۱ کے انکار کافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دیغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱-	آیت ۳۷ کے فرمائی چہ اے مومنانو تا سورہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
م ڈیل ثواب د		دوی لرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲-	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی علم غیب نیگی دجناتو نہ۔ فلما خر صیحت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نو پے ٹلور وطر بقوسرہ دغہ شہے رد نیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ پے تقسیم سورۃ کے دد غے طریقو بیان بہ اوشی
وٹی / عصا سلیمو
چہ چینجو / بیخوڑ لے وہ۔ (۳) سورۃ ممتاز دے پے عجز انبیاء، جناتو، او فرشتو۔

د ڈیم دسبا دا

وأسلنا لعین و
قطر مونگ جاری کرے دے سلیمن دپارہ چیدہ تانے

باتندے چد پیر
یا نوھفہ اعمال ذکرکوی چہ سلیمان دپارہ بہے کوو۔

دو یا تحوتو پہلک
سبا کے آیت ۱۵ (۸) سورۃ ممتاز دے پے بیان ددے چہ داؤد تہ اللہ اسپندہ نرمہ کرے وہ۔ آیت ۱۰ کے والناہ الحمدید

و مارسلک
الاکاتہ للناس... (۱۰) سورۃ ممتاز دے پے آیت ۲۵ چہ اللہ فرمائی چہ موجودہ کافران دنگلے کافرو لیسے حصے تہ ہم نہری پہ طاقت کے

(دخلو رتقہ)
سبک نو مخلوقا تو عاجزی اللہ تہ ذکرکوی دے سورۃ کے - (۱) انبیاء کرام (۲) بادشاہان - لکہ داؤد اولیمان داؤد ہم انبیاء

دواو
ہ بادشاہان (۳) فرشتے (۴) جنات

دسبہ ہورے
سبہ مشرکانو کووی۔ چہ دے اولیاؤ لرہ اللہ اختیار کرے دے او خلاصول کو لے شی۔ نو آیت ۲۲ کے دغلا رپہ ٹلور وطر بقوسرہ بندوی۔

تقسیم
سورۃ او تقسیم دقران پہلخ او گورہ

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۵ بابوندے (۱) آیت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاً عالیاً و اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با
اودے سرہ متعلق زبرد تنویف و رکوی نہ منو کو تہ۔

(۲) آیت ۱۰ - ۲۱ عجز و شرفاً و اربعاً ذکر کوئی۔

(۳) آیت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء ثابتوی پہ خلور و طریقوسرہ - اثبات و قیامت دلیل عقلی ۵

(۴) آیت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن تہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات و قیامت

(۵) آیت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشکر او اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۱۱۱ آں: ددے زائے نہ قرآن خلور حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم خلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - ماندہ : الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شیز ماجوز کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: المرئی لکل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہغہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لخلق و قاتو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہغہ ما پو لے د

(۴) سبا - ناس: اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

ہر حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دوسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلنہ دودہ مسئلے ذکر کو لشی۔ (۱) اثبات و قیامت او (۲) انبی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (س)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۳۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱-	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا تابینہ شوہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱-	نودتہ پہر سورۃ کے الحمد للہ کے راڈرو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ وایہ۔
۲-	رد د شرک ادشو پہ ثلور و جو ہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲-	نودے سورۃ کے اثبات دتو حید کوی بالادلۃ العقلیہ
۳-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعاد ادشو اوصاف طور د حضرت داؤد او سلیمان	۳-	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کوی چہ یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴-	آیت ۴ کے اوے چہ زہ پد دے منکو (موء منانو) رزق عزتمند کرم۔	۴-	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہم ورکرم۔
۵-	نفی د تصرف وہ دائیباؤ نہ او دملکونہ	۵-	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کوی اللہ جیل زان دپارہ
۶-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے ثابت شوہ داخرہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔	۶-	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دپوستکی واکداران ہم ندی۔
۷-	آیت ۲۲ کے اوے لایملکون مشقال زرۃ.....	۷-	آیت ۱۳ کے دانی لایملکون من قظیم
۸-	آیت ۲۷ قل ارونی الذین الحنتم پیشرکاء	۸-	آیت ۴۰ قل ارء یتم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ماذ خلقوا من الارض....
۹-	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹-	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰-	آیت ۲۸ کے اوے ومارسلک الاکاۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰-	آیت ۲۳ کے فرمائی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات دسورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتود وزرو آیت ۱
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لہے تے سر حاکم دینے دے۔
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ صیث ٹوک بہد بل بوج نشی اوچتو لے اگر چہ دا دہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ لورو زائینو کے شتہ لاترو وازہ وزرا اخرہ مگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجہ کے تقسیم شی۔
- (۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غر و نوہیا نو
- (۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ پہ مخلوقا تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما ینفخ اللہ من عبادہ العلماء)
- (۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ جیل دیوگی لہ اوچتوی
- (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۳ باندے چہ جہنمیان بہوائی چہ الحمد للہ الذی اذہب عنا الحزن

مقصد دسورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غابوئی چہ غیر اللہ غاصول نشی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۳۱ بعد از جن

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱-	مسئلہ توحید نے ثابت کر لیا پہلا دلیل عقلی دوسرہ۔	۱-	نودے سورۃ کے پہلے مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی دطرزہ صاحب یاسین۔
۲-	آیت ۷ کے اوے لہم اجر کبیر	۲-	آیت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳-	آیت ۱۹ کے اوے چڑوند (مشرک) او بیٹا (مکوح) پوشان ندی۔	۳-	نودے سورۃ کے دواڑوا انجام خانی۔
۴-	آیت ۲۳ کے اوے۔ لن تجد لسنة الله تبديلا (دعا الفیو یہ حق دے دا اللہ پہ فیصلو کے تہا پہلی نہ۔ رازی)	۴-	آیت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ او گورہ شگہ اللہ ساڑہ کڑل پشان دسرے ایرے
۵-	نفی دشفاعت قہری او شوہ عقلی دلا کیلوسرہ۔	۵-	دلے پرے مثال پیش کوی پہ دلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶-	آیت ۱۳ کے اوے مایملک من قطیر	۶-	آیت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد نہ محتاج دی دغا اولیاء او مڑی۔
۷-	آیت ۴ کے اوے چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا ہتخوانے طریقہ ددے مکرینو	۷-	آیت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ او گورہ شگہ تکذیب کے کڑے دود دے پیچہ برانو۔
۸-	آیت ۹ کے اوے کذالک العنور	۸-	آیت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب پہ ہم کیگی دمل۔
۹-	آیت ۸ کے فرمائی چہ شیطان درتہ بد عمل خایرہ کڑے دے۔	۹-	نودے سورۃ کے پہلے مثال دے چہ او گورہ دصاحب یسین دشمنانوتہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰-	مسئلہ ثابت کر لیا توحید پہ دلا کیلویا بندے۔	۱۰-	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پہ واقع دصاحب یسین چہ او گورہ پوتن دو۔ دمرگ پرواہ نے ندہ کڑے۔ او مسئلہ نے بیان کڑے دہ۔
۱۱-	آیت ۱۴ اوے چہ ستا اواز نداوری دا مڑی۔ او نہ ستا حاجت پورا کولے شی۔	۱۱-	آیت ۳۳ کے فرمائی چہ امداد شوکے چہ زہے غرق کڑم نو امداد بے ہم شوک نشی کولے۔
۱۲-	درے وارے توحید ذکر شو۔ آیت ۱۳ ۳ ۱	۱۲-	درے وارے لفظ صیہ ذکر کیگی۔
۱۳-	آیت ۱۰ کے اوے قللہ العزۃ جمیعا	۱۳-	مثال درے عزت لکہ شگہ عزت چہ صاحب یسین تہ در کڑو۔
۱۴-	آیت ۶ کے فرمائی چہ انالشیطن لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴-	آیت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا للشیطن

امتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استناز انوصفائی نے کڑے دہ۔ او یا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳ بانڈے چہ زہے ڈوب کڑم نو شوک نے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۵۹ بانڈے وامتاز ایوم لہما لجر مومن جدائشہن ووزاے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۵ بانڈے چہ دے مشرکانو دا کوم مددگار ان نبوی دی چہل امداد رہ۔ نو ہتھیت کے داسرکان ددے مددگار ان امداد کوی۔
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۸۰ بانڈے چہ ماد شہے اونے نادر پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یسین بانڈے آیت ۲۷ وعلنی من المکر مین۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۶۵ بانڈے ایوم ختم علی افواہم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات توحید او پہ دے دواڑو مسئلو بانڈے دلائل عقلیہ او نقلیہ فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شیء قلب وقلب قرآن یس دہرش یوزرہ وی او قرآن زرہ سورۃ یس دے۔ علماء درے مختلف وجوہات بیانوی چہ دے سورۃ تہے قلب قرآن ولے دہیلے دے۔ فرمائی چہ ڈول بدن او ددے داعضاء دصحت دارو مدار پوزرہ وی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبر دار پہ بدن کے یوٹو شدہ دعوے چہ کہ داسمدی نوٹول بدن سم وی او کہہ دا خرابہ بیمارہ شہاڑول بدن او داعضاء دسرہ خراب وی۔ ڈھم دغہ رنگ چہ قرآن کے چکوم حلال و حرام او اور نوٹو ہن وی نو دا پہ مثال داعضاء وی۔ او درے سورۃ مقصد دے اثبات توحید او اثبات د

قیامت اونٹی دشفاعت قہری دے۔ یعنی کہ داعقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ ارقیامت کے ماٹوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعقیدہ پورا او بخدی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل
حرمت اوپہ اوامرو اونو اہمی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیث ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم
وغیرہ بہ ہیث کلمہ عمل اونہ کڑے شی زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامتقصد ویریوی داللد پکڑ نہ پورزد قیامت چہ دقران پہ نور و امرو او نواہی عمل او کڑہ۔
شیخ القرآن صاحب بددے وجہ داسے فرمائیلہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شے دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطقہ پہایت ۸۸ کے او درے دارے یکے
لفظ صحیحہ رائے دے۔ پہایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے د نطقے او پیدائش دے پہ صحیحہ مرگ دے پہ صحیحہ او قبر نہ راوتل دے پہ صحیحہ نو چہ داستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی دے
کوے۔ او دقران، داللد او درسول خلاف دے لے کوے۔

ہغہ یوحیدیش کے چہ رازی چہ مژو تہ سورۃ یس او دوائے نو دھغے دامتقصد نہ دے چہ زنگدن او بے ہوشے کے درینہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے
ژوندے دے او ہوش کے دے نو داسورۃ درتہ پہ معنوسرہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پدے پوھشی چہ قیامت کے ماداللد نہ ہیث ٹوک نشی خلاصولے۔

یادساتے چہ دقران دثلورے حصے دا رو مے باب دے۔ چہ یکے درے سورتوں دی (سبا فاطر او یس) چہ درے واژہ اثبات د قیامت اونٹی دشفاعت قہری کوی۔
پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نفی دشفاعت قہری کڑے دہ پندر یو و جو ہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفاعت اختیار و رسرہ شتہ۔
نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی دہ چہ خلاصول زک نشی کو لے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ
ان یردن الرظن بضر الاتعنی شفا عتھم شیما ولا یتفقون۔

سورة الصفحہ کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفحہ
۱-	چہر کل دے سورہ کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاً و اد نظلیاً و سرہ چہ بنیر اللہ نہ بل ٹوک خلاصہ کئے تھے	۱-	نودے سورہ کے عجز المصطفین پہ مثل دسورہ مریم ذکر کیگی چہ جز شوہ مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دائول اللہ عا جزہ دی۔
۲-	عجز د کوا کب لکہ ستوری نمر سپو کئی ذکر شوہ۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲-	نودانہ عجز جز شوہ مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داعف غف کائنات عا جزہ دی دغہ رنگ پیغمبران او انبیاء ہم عا جزہ دی۔
۳-	ایت ۷۸ کے زجر بالا انکار قیامت وو	۳-	نودے سورہ کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴-	ایت ۷۵ کے زجر شکرانہ دو چہ اولیاء ستا سواد اڈنی کولے بلکہ اڈ ستا سواد اڈتہ محتاجہ دی۔	۴-	ایت ۲۵ کے دائی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہ ہم امد اڈنی کولے۔
۵-	ایت ۵۲ کے دقیر نو و الو حسرت نے بیان کڑو۔	۵-	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور و الفاظ سورہ۔
۶-	دسورہ خاتمہ اوشوہ پہ تیج سورہ	۶-	نودا سورہ ختم کیگی پہ حم سورہ
۷-	اثبات در رسالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷-	نودے سورہ کے مقصد رسالت ذکر کوی۔
۸	پہ جنت و اللہ طرف نہ سلام د تھے ذکر شوہ	۸-	پہ نولون پیغمبران و سلام پہ آخر دسورہ کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹-	ایت ۵۹ و امتاز و الیوم لبعثنا لہم الامم	۹-	ایت ۲۳ و تقوہم انہم مسئولون

امتیازات دسورہ

- (۱) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۵ چہ مکالمہ جنتیا نو ذکر کیگی سکے۔
- (۲) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۶۵ چہ زقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دائول نوح اولاد دے۔
- (۴) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۰۲ بانڈے چہ ارادہ دذبح کولو کوی ابراہیم ذبحل پگی۔
- (۵) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۲۵ چہ الیاس د قوم درابلو بیان دے بعل ٹوے بت تہ
- (۶) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۴۱ چہ یونس متعلق کشتی والو گرہ اچولے وہ۔
- (۷) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۴۷ چہ یونس د قوم تعداد نے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ وکیلے نو ترقیامتہ بدکب پہ غیب کے وو۔
- (۹) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۱۴۶ چہ پہ یونس اوند کدو راونچولا اودنمر نے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورہ ممتاز دے پہ ایت ۹۷ چہ ابراہیم دسوز ولولہ مینار جوڑو لشی۔

مقصد دسورہ: عجز المصطفین پشان دسورہ مریم (دچہ جز شوہ مخلوقات عا جزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے دانبیاء

(۳) دوہ وارے دجانا تو

دے سورہ نہدقران آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورہ نودی سورہ صفحہ ص زمر
تھے ٹوہ حصے کئی دشفاعت قہری اوشوہ نودے سورہ کے پرے ترقی وہ چہ خلاصہ لے شکوے چلہ عا جزہ دی اللہ تہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱-	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی و چہر کڑے شے مخلوقا تو) بیان شوہ	۱-	نو دے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ایتلو بالمصاب تکالیف پرے ہم راغله دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لے کرے شے۔
۲-	دے سورة کے د (۷) ادلی العزم پیغمبر انوعا جزی بیان شوہ	۲-	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبر انوعا جزی بیانگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم احق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذکلفن
۳-	ایت ۳۵ کے او دے چہ دوی تہ تو حید بیان شی نوخ اژدی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳-	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چہلہ رخ نناژدی بلکہ نور ہم اژدی ایشو ایشو زانے ترے دا پیچیر بیان دی اولیاء نہ می۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الھما واحدا ایت ۵
۴-	ایت ۱۷۳ کے او دے ان چند نام الغالیون زموگ ٹکرے غالبے دی ہر وخت	۴-	ایت ۱۱ کے نمونہ دے غلبے عذاب خالی۔
۵-	چہر کلہ دے سورة خاتمہ یہ تو حید او شوہ۔	۵-	نو اوس پیدے سورة کے پہ مسئلہ تو حید باندے د نہو (۹) انبیاء کر امو ذکر کولے شی۔
۶-	ایت ۳۵ کے دشمنیو تکبر بیان شوہ۔ دسکے تو حید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶-	ایت ۷ کے دشمنیو تکبر اسکیم وکان من الکفرین
۷-	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافر اوز کردہ یہ قیامت کے پہ چیل مابین کے	۷-	نو دے سورة کے دشمنیو جگوار ذکر کولے شی پید نیان کے
۸-	ایت ۱۶۵ کے دشمنیو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دانہ پتہ بعدارے کے صف بستہ یو۔)	۸-	ایت ۷۳ کے فرمائی فسید المملکتہ کلھم اھعون
۹-	ایت ۶۶ کے کافر و خوراک پیدوزخ کے لا کون مھا (زقوم بہ خوری)	۹-	ایت ۵۷ فلید و قوہ جمیم و غساق گرے اوسہ او پیپ در غمونو پیکلی
۱۰-	دے سورة کے دشمنیو جگوار د موحدینو سرہ ذکر شوہ۔ لکہ دابر اھیم قوم جگوار ابراہیم سرہ	۱۰-	ایت ۶۲: دغہ شرکان بہ والی چہ و قالوا مالنا لالی رجالا کننا نعد ہم من الاشرار

امتیازات و سورہ

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ ایشو ایشو زانے ترے زانے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پید یوال سڑی راغله دو
 - (۳) سورة ممتاز دے پہ واقعہ سلیمان چہ اسود جہاد سرہ مینہ کوی ایت ۳۱
 - (۴) سورة ممتاز دے پہ واقعہ سلیمان چہ ویلے یے دو چہ زما بدومرہ بچی پیدا کیگی چہ ہنوی نہ بہ لکھر د مجاہدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو ویلے نوھیٹ او نہ شو۔ ایت ۳۳
 - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خالی
 - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۲ باندے چہ نیمیان بہ والی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالی رجالا کننا نعد ہم من الاشرار
 - (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے یڈاؤڈ انا جعلک خلیفۃ فی الارض
 - (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ حضرت ایوب پہ پتہ چینہ کے دلا مہلو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد و سورہ: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دھکے نہ بہ زیاتے ترے دی چہ او گورہ ایتلو بالمصاب تکلیفونہ پرے راغله دو۔ زانے ندو بچ کرے شے۔

سورة الزمر - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱-	چہر کھردے سورة ص کے مسئلہ بتلوہا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔ مصیبتونہ پرے راغلے دو۔	۱-	نو پیر مردے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبداللہ مخلصالہ الدین مطلب دا چہر کھڑول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یو اللہ لہ (یہ طبع میں د خداے توب)
۲-	پہ اول ددے سورة کے ترغیب الی القرآن دو۔ اوپا خرد سورة کے ہم۔	۲-	نو دے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳-	دشترکانو اعراض دسکے توحید نہ ذکر دو۔ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہا واحدا	۳-	نو دے سورة کے ددے اعراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نوبی۔
۴-	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے بہ دیکھے نہ کولووی۔	۴-	ایت ۷۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵-	ایضاً	۵-	ایت ۷۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کتہ چہ درتہ نزدیکی نواچا تک بہ جہنم دروازے پرے راکولو کڑے شی۔
۶-	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہفتہ دے چہ قرآن کے تدبر کوی۔	۶-	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہفتہ دے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کوی۔
۷-	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷-	نو پیر دے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی پہ دفعہ مسئلہ توحید باندے۔
۸-	دآدم تخلیق ذکر او شو پہ ایت ۱۷ وغیرہ کے	۸-	نو دے سورة کے ایت ۶ کے دآدم دا اولاد تخلیق ذکر کولے شی خلقکم من نفس واحدہ
۹-	دشترکانو یو اعتراض دو پہ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہ واحدا	۹-	ایت ۳ کے دشترکانو بل اعتراض بقر یونالی اللہ زلفہ
۱۰-	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددی شحال دے۔	۱۰-	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددی بد حال ذکرے کولے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشترکانو چہ اولیاء زمونگ دتقرب ذریعہ دی
- ۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پیر دے پردے کے پروت دی۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تشابہا مثانی
- ۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشترکانو مثال نے پیش کڑے دے د مشترک خر سرہ۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے ننگ شی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت داول تران دے۔
- ۷) سورة ممتاز دے پہ شردو کافرانو جہنم تہ ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- ۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ اعلیٰ ہفتہ روح چہ فیصلہ نے شوہ دہ دمرگ۔ او ناعلیٰ ہفتہ روح چہ لا فیصلہ نے ندہ شوہ۔

مقصد سورة اثبات توحید بالادلۃ العقلیہ او رد شہادتو دشترکانو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روتے دے دھوشکو سورتونہ چہ سورة سبانه را شروع دو پہ یو انداز کے چہ ڈولو مقصد و نئی دشفاعت قہری۔

- ۱) سورة سبہ کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے پیر دفعہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی دو۔ (۳) نو سورة یس کے پیر دفعہ مسئلہ باندے دلیل نقلی دو۔
- ۲) نو پہ صفات کے پیر دے مسئلہ باندے نورا ترقی وہ۔ چہ نچلہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نورا ترقی وہ چہ ابتلوہ بالمصاب
- نوردے غے جگے ۵ داڑہ سورتونو نچوڑ پیر دے سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتمدوارے توحید ذکر کوی چہ کیے خلاصہ دجگو سورتونو وہ۔

(۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریح کو لے شی یہ نکلے سورتو نوباندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریح شوے دو۔ پہ نکلے سورتو نوباندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریح دو پہ نکلے سورتو نوباندے۔ سورۃ یونس کے باند مقاصد راجحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلور مسکے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی و شرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نو سورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتے نو سورۃ الرعدے پرے تفریح کڑو چہ ہر کلمہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق

(۲) دغشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی و علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نو سورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم راعے دو۔ نو سورۃ الانبیاءے پرے تفریح کڑو۔ چہ فلم تمدحون نو بیاد لے ورتہ ادا زونہ / چنے وٹے چہ اور سے او رامد شے۔

(۳) نو ہم دغے دا سورۃ المؤمن تفریح دے پہ نکلے سورتو نوباندے لکہ سورۃ سہا کے نفی و شفاعت قہری وہ او عجز و انبیاء او اولیاء ذکر و نو سورۃ فاطر کے پہ دغہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاً و سرہ دغہ مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی دصاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ ائخذوا من دون اللہ الہتہ ان یردن الرحمن بضر..... نو سورۃ صافات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز و انبیاء او نور و مخلوقات توے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نو سورۃ الزمر کے دغے نکلے سورتو نو خلاصہ وہ دعویٰ و توحید او ۸ بار دلائل عقلیہ دے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نو دا سورۃ المؤمن چنے نکلے سورتو نو تفریح کو لے شی۔ چہ ہر کلمہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعہ کے دا فا تفریح دپارہے راوڑے دے۔

(۴) نو مقصد سورۃ نفی و شرک فی الدعا اثبات و توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن

(۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ ددے زائے ندا دریم باب و آخری حصے شروع دے آخری حصہ و قرآن شروع وہ۔ سورۃ سہانہ چہ اثبات و آخرت کوئی۔ پدے دریم باب کے ۷ سورتو نہ دی چہ دے تہ حوامیم سیخ وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتو نہ چہ تم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباس فرمائی چہ لکل شیء لباب و لباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب و قرآن وائی زکہ چہ قرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان و توحید دے نو چہ پہ دغہ مسئلہ و توحید کو ہم اعتراضات دی نو دے حوامیم سیخ کے دھنے ۱۱ اعتراضو جو ابونہ ذکر دی نو پدے و جدے حوامیم سیخ تہ لباب القرآن دے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن وینکلے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱-	چہر کلمے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کڑلہ پہ عقلی، نقلی، اور وحی دلا کیلوسرہ چلا آئیں دیکھنے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲-	نودلے رد و شبہا تو شور و کیگی۔ زکہ چدا دہاٹل پرستوہ خوائے طریقہ چہ کلہ مسئلہ بیان شی پہ دلا کیلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی او اعتراضونہ کوی۔
۲-	ایت ۳۰ کے اووے چہ تا سو یروم دعا یونونہ	۲-	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونہ کوی۔
۳-	ایت ۴-۵ کے اووے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگہ کوی۔	۳-	ایت ۲۶ کے ہفتہ طریقہ ددوی دجگہ بے بیانوی چدوی وائی چہ شور جوڑ کڑے واللہ یہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴-	ایت ۸۳ کے زجر ہونو مایا نونہ دو۔ چہ ہونوی وائی چہ مونگ لہ نہ چیل علم کانی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم نہ چیل علم نازیل	۴-	ایت ۵ کے زجر وروکوی امیا نونہ چد وائی چہ مونگ یہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکریمہ مما تدعون الیہ
۵-	ایت ۱۶ کے اووے یوم ہم ہمزون پدغہ روز کے بدوی اللہ تہ جناح وی پٹ ہئی	۵-	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پیدل شکوے چہ ددوی اندامونہ بہ پدوی گواہی کوی۔
۶-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶-	نودلے ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷-	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یو بل پے دی۔	۷-	ترتیباً او نزولاً یو بل پے دی۔
۸-	جگہ ادا کافر و ذکرہ پہ ایت ۴ کے مایا چلا فی ایت اللہ الذین کفروا	۸-	وجہ جگہ ذکر کوی ایت ۵ کے وقالوا قلوبنا فی اکنہ
۹-	ایت ۳۱ کے اووے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کڑل۔	۹-	ایت ۱۵ کے علت دہلاکت خانی فاما عاد فاسکمر وا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستحو العمی...
۱۰-	ایت ۷ کے اووے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی وروکوی۔

اشتیازات دسورة (۱) سورة ممتاز دے پہ شبہا توابع بعد البیان باندے

- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پدجان سرہ یعنی نشہ دو شہد م کڑو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تا سو دھونوی پدورسونو/ بیانونو کے شور جوڑ کڑے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت بی الدین باندے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یوچدا نشان سرہ فرمائی چہ زہ بددے قرآن حفاظت کو و سورة حجر ایت ۹ کے پہ چدا نشان سرہ دیکھے دو۔
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہفتہ دودہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شنگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگر دل نہ پہ چدا نشان سرہ وائی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہفتہ دے چہ زکوٰۃ نہ وروکوی۔

مقصد سورة: نفی و شرک فی الدعا او دفع و شبہا توابع و ارجاء (دے حوا میسول یو مقصد دے چہ ہفتہ نفی و شرک فی الدعا دے او دفع دعوہ مخفی سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہد لکہ ایت ۱۴ اللہ فدو اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ وقال رکب الدعوی استجب لکم.... ایت ۶۵ کے حوا لکی لا الہ الا هو فدعوہ مخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو بدغے دعوہ بیان کڑل نودھے جو ابونہ و سرہ بیانگی۔

(خلاصہ سورة بل مخ تہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ مشترکینو اودھنے جوابونہ ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینو دقرآن تہ ذکر دے۔ بیاییت ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایٹ ۵ وقالوا قلوبنا انکنا ستاچہ جزموگ نہ پوھیگو۔ بتاخرے زموگ د سمجھ نہ بالاتردی۔ لک چہن ایمان والی چہ موگ قرآن تہ شہادہ کیونہ۔ زک

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہیدہ دتخوانہ راروان دہ۔

نوایت ۶ کے جواب دے۔ چہ قرآن ہم داخبرہ کوی چہ قل انما انابشر ملکم زہ ہم ستا سو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پہ سمجھ کے رازی دقرآن نو ستا سو سمجھ کے ولے نہ رازی۔

یوگی الی فرق زما وستا سو مابین کے دادے چہ ماتوچی کیگی اوتا سو نہ کیگی۔ دشوچی کیگی؟ انما الھکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسلدہ اخرو لے ستا سو سمجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض موگ ستاخرہ زک نہ منو چہ شیپے بابا/ولی پہ خوب کے راعلے وو۔ او کوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ زما پہ نوم دے نذر سختہ بند کڑلہ نو نقصان بدرکزم۔ لہذا

موگ ہفہ زوژدین پے زو۔

نوایت ۲۵ کے جواب: وقصینا لھم قرآء... دا بابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستا سو ہفہ دوست ابلیس دے چہ پتا سو مقرر دے اوستا سو دوست دے۔ اولیاء خوستا سو دحال نہ

بہ جزہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ ہرہ دا کتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پہ ضرور بلہ جبہ کے راعلے دے۔ تہ ہم عربی یے او دقرآن ہم پہ عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پہ

نچلہ جبہ کے اویاے خلقتو نہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے بہ راعلے وو۔

نوایت ۳۳ کے جواب ء اُحییٰ و عَزَّی کقرآن بلہ جبہ کے راعلے وونو بیاد دے دا اعتراض کو چہ قرآن عجیبی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ موگ نہ منو دقرآن۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ دقرآن رشتیا اللہ طرفہ دے نو پہ یوزل بہ راعلے دے۔ دا خو چہ لگ لگ بیانوے لشی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوی۔

نوایت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پہ یوخت او پہ یوزل راعلے وو۔ ہفہ کے ہم تا سو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفہ ہم تا سو انہ منو۔ یعنی تا سو بنی اسرائیلونہ پہ ضد او عناد کے کم نہ

ے۔

نوداعلو شہیدہ منکرینو دتہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے دے شہیدہ منکر سورۃ الشوریٰ کے بیانیگی۔

خلاصہ مختصر: حواصی سب سے دوسرے شروع دی۔ ہلکتے ڈولوں کو ایموسج دعویٰ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین صرف واللہ دعا غواڑہ بل چاندہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلوراعتراضونہ ذکر شول پیدغہ دعویٰ باندے اودھنے جوابونہ اشول۔ چہ ہفہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا پیرہ نہ پوہیکو ایت ۵ کے اودے وقالوقلوبانی اکتہ ایت ۶ کے ورتہ جوات و رکوی چیزہ انسان یم شہ بل مخلوق خونہ یم چیز ما پیرہ نہ پوہیکے قل انما انابشر ممکم

(۲) مونگ ستا پیرہ نہ پوہیکو ایت ۵ کے اودے وقالوقلوبانی اکتہ ایت ۶ کے ورتہ جوات و رکوی چیزہ انسان یم شہ بل مخلوق خونہ یم چیز ما پیرہ نہ پوہیکے قل انما انابشر ممکم

دی لکھ سورۃ الزخرف ۳۶ من یعیش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ ترین

(۳) چتران دھڈائے کتاب وے نوبلہ جبہ کے وے ندراتلو۔ نوجواب ایت ۴۴ کے وے اے اے عجمی و عربی راشداتماشا او گورہ چتران عجمی جبہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتران پو یو دارے وے رانغے چگگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تورات پو یو دارے رانغے نو ہفہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے دے نور اعتراضونہ ذکر کوی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخونہ دی یو شاخ: دا خبرہ دو حید چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین ندر زانہ کوی بل شاخ: دا خبرہ ستانہ نکلے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلك دا خبرہ تدرانہ نہ کوی بلکہ پیدے تاتہ دہی کیگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ ہنخو انونہ پیغمبر انونہ ہم دہی کڑے شوہ۔

دے مسکے چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین نودواڑو شاخونہ دے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوی۔ چہ تاتہ کوم دین دہی کیگی ددغے دین دہی نوح تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ وہ۔ نوچہ میز کے کوم پرینخول ہفہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوی دا کومہ چہ تہ کوی چہ ویلے شتہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پیرہ حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودائی چہ ویلے شتہ

وے آدم دہی وسیلہ نہ دہ نیوے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۴ کے و ما تفرقوا الا من بعد ما جاء ہم العلم بنیاد اللہ باغیان دی چہ وائی چہ اللہ پیرہ ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرعوا ہم من الدین ایادوی بل خدا تہ شتہ چہ ہفہ خدا تہ ورتہ دین رالیگے وی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذوا توشتہ۔ اود اللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ کیگی۔

(۳) دریم اعتراض: ہنخوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسکے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سڑے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوی

(الف) ایت ۱۰: و ما خلقتم فیہ من شیء فھمہ الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ اللہ پیرہ کتاب یعنی پیرہ قران سرہ حل کڑہ۔ زکہ چہ اسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: و قل امنک بما انزل اللہ من الکتاب ما پیرہ قران ایمان راوڑے دے پیرہ بل کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ دذوا تو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقمیدہ چہ پیرہ قران تہ اولو چہ ویلے شتہ او کہ براہ راست دغوستو تعلیم و رکوی قران۔

مومہ ۶۰ وقال ربکم الدعویٰ ایتجملکم پیرہ کے راتہ وسیلہ دذوا تو ثابت کڑہ یا لجبب دعویٰ الدراع اذا دعان دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم دعویٰ باب کے نور و کتابونہ پیرہ نہ زہ۔ بلکہ دچیل رب کتاب پیرہ لاڑش۔

(ج) ایت ۵۲: و کذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنف تدری ما لکتب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً نھدی بہ من یشاء من عبدنا دا ایمانیا تو دپارہ قران کریم کانی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت تختہ دعویٰ زہ کولود پارہ۔

یاد ساتے دا ٹول اودہ اعتراضات/شہادت شول دسکرینو طرف نہ پیرہ دعویٰ توحید باندے۔ نکلے پیرہ ہم بیانیگی پیرہ نور و سورتونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ مابین سیرہ (اگرچہ بعضے علماء دوسے نوردخوایمیں سب سے پہلے نہ بیانوی۔ زکہ چرٹو لوجوایمیں مقصد دے۔ مگر بعضے علماء دا شاعت نے بیانوی۔ نومونگ نے زکہ بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱-	دشکرکا نوڈنلورا اعتراضونو جوابونہ پہ ہم سجدہ کے او درپو اعتراضونو جوابونہ پہ شوری کے اوشول	۱-	نودے سورة کے دشکرکا نوڈبل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیگی۔ پہ ایت ۸۶ کے
۲-	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن اوشوہ ایت ۵۲ وکذا لک اوصینا الیک روحامن امرنا....	۲-	نودے سورة افتتاح کیگی یہ ترغیب الی القرآن باندے ادبیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک د فریضیت کولے شی۔
۳-	اجمالاً د جنت بیان دو۔ پہ ایت ۲۲ کے	۳-	نودے سورة کے تصبیلاً د جنت بیان کولے شی ایت ۶۸-۷۳ پورے
۴-	ایت ۵۲ کے اوے چقران رزادہ۔ وکن جعلنا نوراھدی بہ من نشاء من عبادنا	۴-	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چیزہ بہ بددے قران اثور بارہ کے تپوس کووم وانبذ کرک ولقوک و سوف تسلون
۵-	ایت ۳۳ کے اوے چ کشتی م دررہ پیدا کڑی دی پ سمندر کے پشان دغر (کدہ بحری جہاز)	۵-	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک وانا نعام ماترکون (نوشکر یہ ادا کڑہ کدہ دے اللہ)
۶-	ایت ۲۸ کے اوے ان الانسان لکفور	۶-	ایت ۱۵ کے ترقی وہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷-	ایت ۲۸ کے اوے چرغلخودنا او میدو نردستوباران کووم	۷-	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زکہ تازہ کوو۔

امتیازات د سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دعا د سورائی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی ترناھذا واما کنالہ مقربین وانا انالی ربنا لمظلمون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ دو توحید پہ چیل پشت کے مسلسل گرزولے وہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکرکا نوبہ وکیل چہ د قران دے کی یاد طائف پہ یومالدارسوی ولے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۶-۳۷ باندے دمن لعش عن ذکر الرطن فیض لہ شیطاناھو لوقرن و انھم یصدونھم عن السبیل و یحسبون انھم مھتدون
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۳ چہ اللہ فرمائی چقران ستا او ستا دووم امت د پارہ شرف دے۔

مقصد سورة: نفی دشکرکا فی الدعاء (د او و اژدوسو تو نو - مومن نہ احتاف پورے - ہم دا یوہ دعوہ/ مقصد دے) او پہ دے سورة کے داتے شہبہ/

اعتراض رد کولے شی ہنہ دا چہ مشرک وائی چہ نیک وہ مونگ خودی نہ شہ خدایان نہ واپو۔ مگر دا چہ دوی مونگ خلاصوی د اللہ نہ او زمونگ د پارہ د اللہ نہ سوال کوی مونگ خودی نہ خدایان نہ واپو۔ نہ مونگ تھے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کوو۔ دوی زمونگ د پارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصوی د اللہ نہ۔

نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ اورھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پدے سورة کے ہم بیانیگی۔ چہ ہنہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دا د اللہ نازولے دی۔ زکہ نے رامد کوو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجونا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: دامونگ چہ دوی نہ رامد شے واپو۔ نو پدے اللہ خوشحالگی۔ وقالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ دا زمونگ زور دین دے۔ چہ علماء د اسکے مونگ نہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا آباءنا علی امہ وانا علی الخیرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے او چہ خلق ورتہ ناست دی۔ نو پدے دوی نے جادو چلیدے دے۔ ولما جاء ہم الحق قالوا لھذا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ کہ د قران د خدائے کتاب دے نو پدے یولوے عالم ولے نہ راتلو۔ دا پیدائی تہیم او فریب او امی باندے ولے رائے۔ دے رات لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتوں لے نہ رالیگہ بطور پیغمبر پڑے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ حوامیودعوہ (فدو اللہ مخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سرہ متعلق وہ ہنہ دا چہ ۸۶ کے چہ مونگ دوی نہ چہ دا رادے رامد شے واپو۔ نومونگ خودی نہ

خدایان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ نہ زمونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصوی اللہ نہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار ہے چہ نہ دے وکرے۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱-	شروع سورة پي ترغيب الى القرآن سره شوع ده۔	۱-	نودا سورة هم پي ترغيب الى القرآن سره شروع كيگي۔
۲-	دشركي نود شيبه جواب ايت ۸۶ كے اوشو چ سفارشيان ندي۔	۲-	ايت ۶ كے فرمائي چ ستا سوال صرف اللہ ادري / قبولي بل ٹوك نہ۔ یعنی تقي پہ ما سبق ده۔
۳-	دني خبره ايت ۸۸ كے ذكر شوه ان طوع لاء قوم لا يوع منون	۳-	ايت ۲۱ كے دموي خبره: وان لم توع منوا لي فاعترفون۔ كز ما خبره نہ منے نولرے شے رانہ۔
۴-	مومنانو نہ بشارت اخروي۔ و۔ ايت ۷۰-۷۳ پورے: اذ خلوا الجحيم اتم وازوا حكم تحمرون	۴-	ايت ۵۱-۵۷ هم بيان د بشارت اخروي۔ چہ صرف نچلے بيہيانے نہ بلکہ وزو جھم بخور عين
۵-	ذرعون د هلاکت ذكراوشو اجمالاً مختصراً پ ايت ۵۵ كے	۵-	نودے سورة كے تفصيلاً ذكر كولے شي۔ ذرعون د هلاکت۔
۶-	ايت ۴۴ كے اووے۔ انہ لذكر لك ولقوكم....	۶-	ايت ۳ كے فرمائي چہ انا انزلناه في ليلة المبارک
۷-	ايت ۶۷ كے اووے چہ متقيا نودوتي چ آخرت كے هم دي۔	۷-	ايت ۴۱ كے فرمائي چہ كافران يودوست بہ بل تہ پ آخرت كے هيٹ فائده نشي در كولے۔
۸-	ايت ۳۰ كے كافرو قران تہ جادو ويجلے دے۔	۸-	ايت ۱۴ كے رسول تہ مجنون والي۔

انتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پ ايت ۴ باندے فیہا یفرق کلن امر حکیم (پہ دنے شپہ کے فیصلے دکارونو جدا جدا کولے شي۔)

(۲) سورة ممتاز دے پ ايت ۱۰ باندے یوم تاقی السماء بدخان بین آسمان پہ لوگے شي او یعیث الناس داخلق بہ پت کڑی۔

(۳) سورة ممتاز دے پ ايت ۱۴ باندے چہ ابناء دافردہ۔ در رسول متعلق: معلوم مجنون ڈیر پوہ لیونے دی۔ (پہ دنے خبره سوچ اکرے پوہ او لیوے)

(۴) سورة ممتاز دے پ ايت ۲۴ وازوک البحر رهوا خشک / ولاڑ دریاب پریدہ

(۵) سورة ممتاز دے پ ايت ۲۵-۲۷ پے نمتونود دنیا فرعون لہ۔ چہ بانوہ، چنے، مقام کریم وغیرہ دو۔

(۶) سورة ممتاز دے پ ايت ۲۹ فنا بکت علیہم السماء آسان اوزکے ذرعونیا نو پہ هلاکت اوندہ جزل۔

مقصد سورة: بیان د نہی شیبہ پہ دعوه د حوامیموچ چہ هغه دعوه پہ سورة مومن كے درے وارے بیان شوع ده۔

(ايت ۱۴ كے فدو اللہ مخلصین لہ الدین ايت ۶۰ كے وقال ربکم الدعوی اتجب لکم... او ايت ۶۵ كے هو الی لالا الہ الا هو فدعوہ مخلصین لہ الدین)

سورة تمجدہ كے پہ دنے دعوه باندے ثلور شیبہ اودھے جوابونہ بیان شول چہ هغه دا دو۔

(۱) ايت ۵: مونگ ستا پہ خبرو نہ پوہیگو جواب ايت ۶ كے: زہ ہم ستا سوپشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیگی زما پہ خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبره / مسلكہ زك نہ منو چہ د شپے خوب كے باہام یروی جواب ايت ۲۵ كے چہ باہانہ بلکہ شیطان دے یروی

(۳) کہ قران د اللہ کتاب وے نوبلہ جبہ كے بہرا غلے وے۔ جواب ايت ۴۴ كے غا عجی و عربی

(۴) کہ د قران رشتیا د اللہ کتاب وے نو پہ دارے بہرا غلے وے۔ جواب ايت ۴۵ كے چہ تورات تانوكوم اومنو حالانکہ هغه پہ یودارے را غلے دو۔

بیاد رے اعتراضات اودھے جوابونہ اوشو پہ سورة شوری كے:

(۵) دا خبره دوحید (فدو اللہ مخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کولے۔ اودا خبره هکے پیغمبر انونہ کڑے۔ نو جوابونہ ايت ۳ + ۱۳ كے اوشو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی هغوی خودا خبره نہ کوی بلکہ هغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رارسید شي۔ ولے آدم دنی پہ وسیلہ نہ وود خلاص شوع۔ جواب ايت ۱۴+۲۱ كے

(۷) پخوانی ٹول کتابونہ ستاد نھے مسلكه خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوشو ايت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۲۷، او ۵۲ كے

(بل طرف تہ هم او گورہ)

بیا بلہ شہبہ پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہنر دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خور تہ خدا یان نہ وایو۔ تہسے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی ز مونگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز مونگ ویلے دی۔ ددوی پہ شفاعت سرہ اللہ

ز مونگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولا یمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے نہمہ شہبہ:

(۹) اصل کے دا د ہنغے اتے شہبہ دویم شق دے۔ ہلتیہ نئے جواب اوکڑو۔ چہ نہ دوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ و اور ی۔

نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبح العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوڑی بغیر غو گونو۔ (پہ سمج بانڈے الف + لام د پارہ د تخصیص دی۔ چہ دا صفت صرف دا اللہ

دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غو گونو اور ی چہ دا اتفاق مسلدہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ اور ی بغیر غو گونو۔ ز کہ چہ دا باغو گونہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ

شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشتہ۔ د قوت سماعت د پارہ نوح اول شرط دے ددہ پہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: اللهم ارحل یشون بھا... اللهم

اذان یشمون بھا... نو چہ ددغے اللہ پہ اور یدو کے ہیٹ شک نشتہ نو بیا دہنغے ذات نہ و لے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية

(ترتیباً ۲۵ بعد از دخان - نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱-	شروع دسورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱-	نودا سورة هم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۲-	نہم شبہہ وہ دحوامیسو سج پہ دے سورة کے: چه مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردورہ دہ چه زمونگ سوال اورى۔ او الثرتہ وژانده کوی۔ نو جواب ادشوا بیت ۶ کے اندسج العلمیم	۲-	لسمہ شبہہ پیدے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چه زمونگ دین پخوانے دے old is gold نودے سورة کے ددغے شبہہ دفع کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۳-	فرعون دموسیٰ مزاق اژاد کرو نو غرق م کڑو ایت ۲۳	۳-	ایت ۹ کے فرمائی چه ٹوک زما تینو پورے ٹوٹے کوی هغه عرق کو دم۔
۴-	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴-	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق ده ذالک هو الفوز المبین
۵-	ایت ۳۲ کے افرمائی چه بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پینچلہ زمانہ کے ولقد انزلنهم علی علم علی العلمین	۵-	ایت ۱۶ کے ترقی ده پہ ماسبق وفصلنا هم علی العلمین
۶-	ایت ۳ کے فرمائی چه قرآن م دجیر او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶-	ایت ۲۰ کے فرمائی چه هذابصار الناس وهذی ورحمة لقوم یوقنون
۷-	ایت ۳۵ کے دقیامت نہ دکافرو انکار ذکر دو۔	۷-	ایت ۳۳ کے ددغے مکرینودقیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

انتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چه ہر امتی پہ چلے اعمال نامے تہ راغوتے شی ایت ۲۸ کل لیتہ تدعی الی کتابہا

(۲) سورة ممتاز دے دکافرو پدے دائینا چه مونگ ٹوک نشی هلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۳ وما یھلکنا الا اللہ

(۳) سورة ممتاز دے پدے خبرہ چه فرمائی چه کلہ پوھشی پہ حقہ مسکہ یا قرآن نو هلد دے مزاق اژادوی۔ ایت ۹ واذا علم من ایئنا هیمان اتخذ هاشوا

(۴) سورة ممتاز دے پدے خبرہ چه قرآن پدے بل دا سے کوم کتاب دے چه دی پرے ایمان راڈوی یعنی تہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لمرہ۔ ایت ۶-۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وجد ۵ وجوہاتو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فلیتو نہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد دسورة: بیان دسے شبہہ دمنکرانو او جواب ددغے شبہہ هغه دا چه:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پے زو۔ چه هغه تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چه پدغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔

اودغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریح من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین هغه دے۔ چه واللہ طرفہ دے۔ اودین هغه نہ دے چه پخواهشا تو مینی دی۔

یعنی دامنکرین ددین نہ بلکہ دچلو خواهشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریح من الامر واضح دین دپخوانو پینبرانو چه هغه فدعو اللہ مخلصین

لہذا دین دے یعنی نوروالفاظو کے هغه لا الہ الا اللہ دے چه دہر پینبر دین دے۔

﴿دے دحوامیسو سج ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة اھتاف (چه آخری دحوامیسو سبوعون دے) دخلا سے بل طرف تہ﴾

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوے ود۔	۱-	نودا سورة هم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔
۲-	شروع دسورة هم پہ من اللہ العزیز الکریم اذخاتمہ ہم پدغے سرہ اوشوہ۔	۲-	نوددے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الکریم ے راوڑو۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ماخلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے ود۔ وختم علی سمعہ وقلبہ... زکہ چر دوی ددے نہ چل مقصد وانہ غسٹو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً والبصائر وانفذنا فما غشی سمعهم والبصائر ولا انفذنا لهم من شیئی
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھو۔ الٹا بدوی دا بحرمان پہ قیامت کے (پہنچو بوڑی بدوی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہنچو بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شہبہ وہ دعوامیسوح اودھنے جواب	۶-	نوددے سورة الاحقاف کے یو لسمہ شہبہ پہ دعوہ دعوامیسوح اودھنے جواب دے۔

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جناح تو چر دا ویدو قرآن ایت ۲۹ وغیرہ
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جناح تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصوا لکہ شنگہ چہ قرآن فرمائی چہ واذا قرأ القرآن فاستمعوا وانصوا لعلکم ترحمون۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جناح تو ایت ۲۹ ولوالی تو ہم منذرین اور ایت ۳۱ ایسی واداعی اللہ وامنوا بہ...
- (۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن جناح تو طرف نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ صدقاً لعلین یدیرہ یحدی الی الحق والی طریق المستقیم
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ثلاثون شہر باندے چہ موردے پچی نہ ۳۰ میا پشنتے پی در کڑی
- (۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دسور پلار زوی نہ ایت ۱۷ وھما یستغثن باللہ ویکل امن ان وعد اللہ حق
- (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد دسورة: بیان دیو لسمے / آخری شہبے پہ مرکزی دعوہ دعوامیسوح (قدعو اللہ مخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

داسورة آخری دعوامیسوح دے شہبہ دادہ چہ مونگ خور تہ خدایان نہ دا یو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ / جولائے کے نجات دے۔ اذخیر و برکت دے۔ نو جواب کوی پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولوا نصرہم الذین اتخذوا من دون اللہ قرباناً لہم دغے عادیانولرہ ولے ددوی بابا گانوی نہ کڑے شو۔ دا اللہ عذاب نہ۔

﴿ خلاصہ شہادتوں و دعویٰ مسموع ﴾

دعویٰ مسموع دعویٰ ذکر وہ ہے سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۳ کے فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعویٰ استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الا هو فدعوه مخلصین لہ الدین)

چہر کلہ دعویٰ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات / شہادت شروع کر ل چہ ہفہ دادی:

سورۃ تم سجدہ کے پدغے دعویٰ باندہ سگور شہبے اودھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوہیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سو پشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ / مسئلہ ذکر نہ منو چہ دھنے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دا اللہ کتاب وے نوبلہ جبہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اء عجی و عربی

(۴) کہ قرآن رشتیاد اللہ کتاب وے نو پو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پو وارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات اودھنے جوابونہ اوشو پے سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوشو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آدم دنی پو ویلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۳ + ۲۱ کے

(۷) چوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوشو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲ کے

بیا بلہ شہبہ پے سورۃ الخزرف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ تہ ہسے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوئی تہ سوال کوو۔ اودوئی زونگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زونگ ویلے دی۔

ددوی پے شفاعت سرہ اللہ زونگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعتہ

بیا بلہ شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ زونگ سوال وادری۔ نو جواب ایت ۶ کے وو چہ انہ لسمیع العلمیم

بیا بلہ شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زوڑ دین پے زو۔ اوستادین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب ووپا ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ اودین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ بلکہ ددوی پے سنگ کے یا لمن کے نجات دے اوجیر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عادلہ ولے ددوی بابا گانوفج

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو ددوی پے سنگ کے نجات گنڑے۔

سورة الفتح مدنی (ترتیباً ۳۸ بعد از محمد - نزولاً ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱-	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی نفعی۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲-	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او انفاق اونکر و نو۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانوی و صحابہ و سپاہیت ۲۹ کے چہ ہنوی بہادران دو۔ اوپہ دینے زانو نہ قربان اللہ بہ بل قوم راوی چہ ہنوی بد اللہ پیدین جانثاران وی۔
۳-	زجرو دے سورة کے منافقا نولرہ چہ جہاد او انفاق نہ کوی۔	نودلہ آیت ۱۷ کے جہاد نہ کو کونے شے خلق مستثنیٰ کزل چہ ہنہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ نفع دی۔
۴-	آیت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد آیت طلب گاردی نو ہنہ توفیق دھد آیت درکوی	نودے سورة کے مثال دھنہ خلق چہ طلب دے دھد آیت او کزو نو ہد آیت در نصیب شو۔ چہ ہنہ صحابہ دو۔
۵-	آیت ۱۵ کے بیان درجنت نہر نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہر نہ ہو۔	آیت ۲۶ کے اوے زما نیل چہ و اللہ ہم کلمۃ التقوی صحابہ و سرہ کے کلمہ تقوا اولگولہ۔
۶-	آیت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقا و مشرکینو عمل بر باد دے۔	آیت ۵ کے فرمائی پورے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۷-	آیت ۲۵ کے اوے چہ منافقا بن نہ تا سو نہ تنہی پہ شاگانو۔	نودے سورة آیت ۶ کے فرمائی چہ پدوی د اللہ لعنت دے او دوی دوزخیان دی۔
۸-		آیت ۱۰ کے فرمائی چہ صحابہ او مومنا بہ دسرہ بیعت کوی۔ ددین پہ کارونو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پآیت ۱۸ چہ بیان کوی دھنہ اونے چہ دکوے لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان و صلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پہ زید فحقو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پہ خواب پیغمبر آیت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ صفا تو صحابہ و جہان دصفا توے شوے دے پہ انجیل او تورات کے آیت ۲۹

مقصود سورة: البشارة للمؤمنین

تفسیر دآیت (۱) انفتحنا لک فتننا مینا مونگ فتح در کزہ تانہ فتح نکارہ۔ کوم فتح ترے مراد دہ۔ کون فتح دے ترے مراد دانستہ شی نو ہنہ پہ ۸ ہجری کے شوے وہ او صلح حدیبیہ پہ ۶ ہجری کے شوے

وہ۔ چہ ہنہ پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعضے خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعضے ترے صلح حدیبیہ۔ چہ فتح مکہ ترے مراد شی نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گر زید و فتح کے۔

پہ شگم کال دھرت رسول خوب اولیدو چہ مونگ کے ٹوک د بیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سرد نہ خرابی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چونکہ د پیغمبر خوب وحی وی چہ صابانے صحابہ و نہ بیان ددے خوب

او کزو۔ نو صحابہ پوھ شول چہ او خود مونگ تہ اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحابہ پورا پوھ شول پہ تعبیر دے خوب چہ کال بس بہ دا خوب پہ تعبیر سرہ پورا کیگی۔ نو پند و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب

نہ دو تعبیرے بل کال نہ برابر کیگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کزو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحابہ ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ کلمہ دھد پنے مقام تہ اور سیدل نو کافر ورتہ نکلے شو چہ تا سو کے تہ

نشے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگلو چہ سرداران دے راضی کڑی پہ عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ رانگلے یو۔ سردارانو دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو اڈرہ مگر نور

ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پہ عمرہ نہ کوی نوزہ شگم او کزم نکلے رسول نہ۔ دا آداب او محبت دد صحابہ و رسول سرہ۔ پہ دھنہ حدیبیہ کے چہ رسول و وضو کوی نو صحابہ در رسول د چار اندام او پہ نہ نپیل

خ اپوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دل نہ کفارو لیدل ددوی دا حالت چہ صحابہ مین در رسول سرہ ددہ چہ دھنہ وضو او پہ ہم لاندے زکے تہ پریدی نو دودہ وینہ تویدو

تہ بہ شگم پریدی۔ نو داخل دپارہ درعب او چولو دپہ کافر و باندے۔ لکہ شگم چہ د بیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحابہ نھر نور او بیماران و لے نہ وی۔ مگر طواف دوران کے دے

نچلہ بہادری نکارہ کڑی۔ دائرہ بینگ و صحابہ دو دے کفارو چہ دا حال صحابہ اولیدو کونے تہ زہر و کزو چہ خیال کوی۔ چہ دوی سرہ جنگ اونکرے۔

بحر حال عثمان ہلنہ لگ لیت شو دل نہ شیطان او او کزو چہ عثمان ہلنہ شہید کڑے شو۔ پہ دے خبر سرہ رسول ڈیخہ شو او غصہ شو۔ او نے لاندے دیو یو صحابی نہ دا بیعت اٹلی چہ تر مرگہ مرگہ پورے

بہ دوی عثمان بدلہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورنہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پدے کیے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زہل ملگری پہ سر صحابہ و نوزہ غیرت کوی۔

نودے واقعے او بیعت تہ دیکھ کیگی بیعت رضوان چہ پہ ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے د کافر و طرف نہ شدا سے شرا بیط ہم دو چہ ظاہراً د مسلمانا نو د کزورے نشانی وہ۔ او عمر

پرے بار بار نفع شوے ہم ددے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اوتلی دے و کڑے دہ۔ آخر دا چہ کافر و ددے معاہدے نچلہ خلاف ورزی پہ ۸ ہجری کے او کڑے۔

د معاہدہ / صلح حدیبیہ او ددے خلاف ورزی سبب او گر زید ددے کئے چہ پہ ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحابہ یکے مجاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۰۶ بعد از مجادلہ)

رابطہ مابقی سہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱-	چہر کلمہ دلنہ بیان رفتے او شو۔	نوادس نئے سورة کے بیان دامور منظماء دے۔ (اشارہ کچے دے خبرے تہ چہر فتح بدے حلد نصیب کیگی چہر دے امور و خیال اوسانے)
۲-	ایت ۲۶ افر مائیل چہ صحاباؤ سرہ داکلمہ رفتوا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پیدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ کے فرمائی ان اکرم عند اللہ انکم (چہر توحید کلمہ دے عمل نصیب شی نوعہ تمند بہ شے)
۳-	خاتہ پہ امنوا او شوہ ایت آخری: وعد اللہ الذین امنوا عملوا الصلوات۔۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا ایہا الذین امنوا۔۔۔۔۔
۴-	دے سورة کے کافر و سرہ جنگ بیان دو۔	نودلیہ باغیانوسرہ جنگ بیان دے۔
۵-	آخر کے افر مائیل محمد الرسول اللہ	نودلیہ فرمائی چہ ٹوک در رسول بے ادبی کوی۔ نودھغہ عمل بر باد دے۔

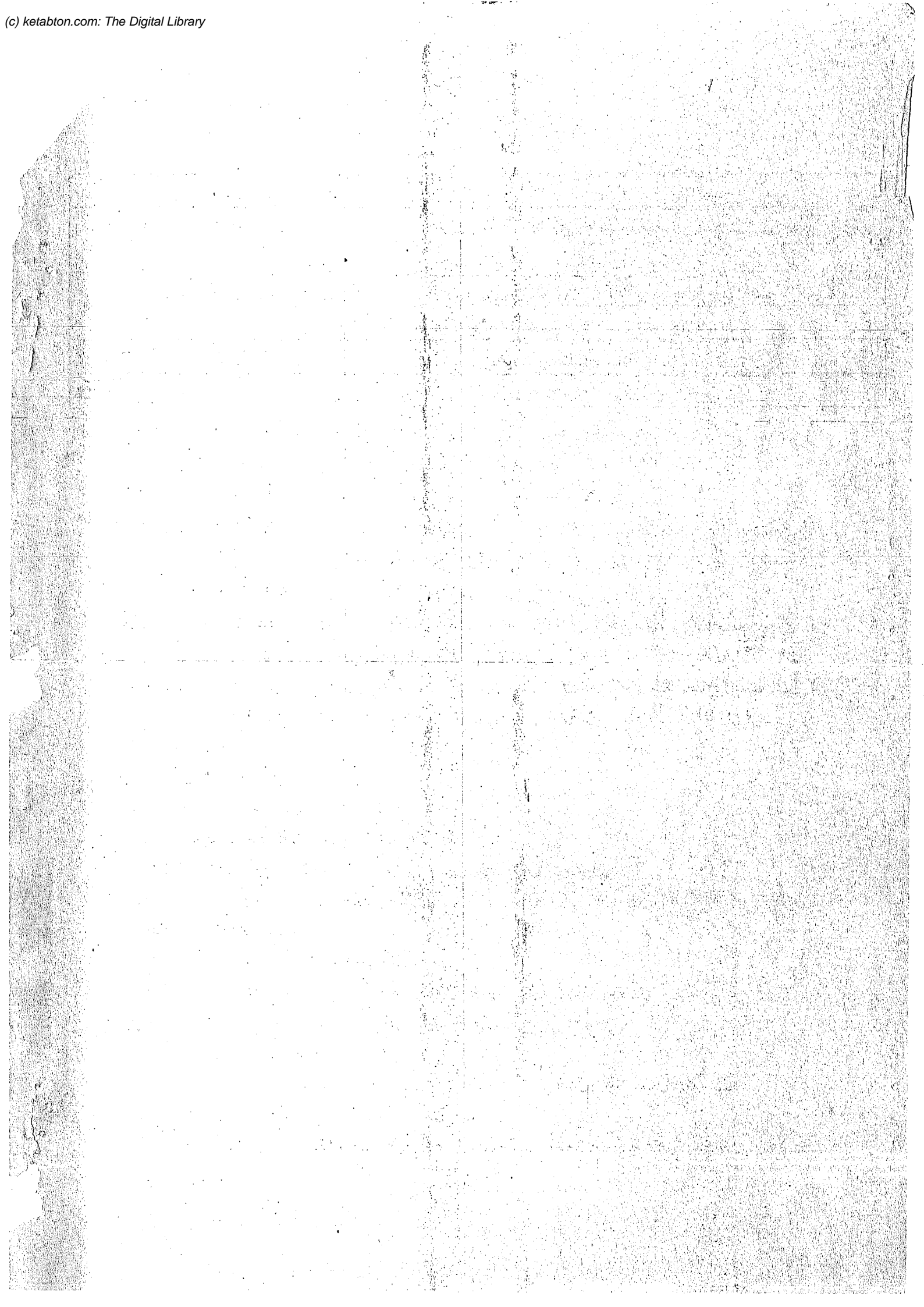
مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (دمعاشرے داصلاح دپارہ اووہ آداب چہغہ سہرہ ستاجماعت مضبوطیگی)

دائل آداب پہ یا ایہا الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: واللہ اعلم بنہ منہ منہ کیگی۔ مطلب دچہ اللہ حکم اور رسول طریقہ موجود دہ۔ نوجیل پیہ، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: جمیل اواز دپیہ پیہ اواز مہ او چتوے یعنی رسم رواج در رسول طریقے نہ مہ او چتوہ۔ ترجیح در کڑہ طریقے در رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: درکن بارہ کے مکمل تحقیق او کڑہ دانہ چہ ٹوک در تہ دروغ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ او کڑے نوجماعت بدے گڈووشی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کد جماعت ارکان چیلو کے پہ شہرہ و دران شی نوسلے او کڑہ۔ او کہ پوتنجا دوہ کچے نہ کوی نوہغہ بل سرہ امداد او کڑہ چہ بوج راشی بہ ہغہ سڑی چہ صلح نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: ایزرکن ۲ ذیل زکن تحقیر نہ کڑی۔ درنہ ملگری بہ تہ نس شی۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: اے گمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چیل اختیار کے ندی۔ مگر گمان باندے عمل کول خواہ اختیار کے دی۔ ورنہ جماعت ملگری بدے تہ نس شی۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم او کڑے دھغہ چا چہغہ تہقی دی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے ندی۔
- بیار دستونو روا تہ نو کے فرمائی چہ منافق بہ چہ ہم دے ادب او لحاظ نہ کوی۔ داحاصل دصورہ دو باقی ترجمہ اسانہ۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادب و معاشرے چہ داسے بل سورة کے نشہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ ٹوک رسول تہ درے نہ یاد کور دش طرف نہ اواز نہ کوی نو دوی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہ اللہ خوگ کڑے دے تاسولہ ایمان او نہ دے خوگ تاسولہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و فسوق و الحصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہ اللہ فرمائی چہ جعلکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب امانا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لاسلمنا و لم یدخل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمنون علیکم ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورۃ ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۳۶ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ الحجرات	سورۃ ق
۱-	آیت ۱۳ کے اوڑے ان کریم عند اللہ انکم	نور لہ آیت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	آیت ۱۸ کے اوڑے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	آیت ۶ کے فرمائی چہ سزا ہرزہ پے دوسو سہم پوہ دے و نعلم ما تو موس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریڈ
۳-	دے سورۃ کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نور دے سورۃ کے اثبات دقیامت کوی (اشارہ دہ پکے دے تہ چہ معاشرہ سہ دی نوقیامت کے ہر دے اجرد رت نصیحت کوی۔)
۴-	آیت ۲: چا چہ دنیا بڑے ادبی او کڑہ نو عملے بر باد دے۔	آیت ۱۴: چا چہ دنیا بڑے تکذیب او مخالفت کڑے دے نو ہفتہ لہ اللہ تبارہ کڑے دے۔

امتیازات و سورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پے تعجب دکافر و پے اثبات دقیامت آیت ۲

(۲) سورۃ ممتاز دے پے بیان د جبل الوریڈ باندے (دزڑہ رگ) آیت ۱۶

(۳) سورۃ ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لے کر شی - آیت ۲۲

(۴) سورۃ ممتاز دے پے ہنوفرشنو چینی او گس طرف تہ تاتے دی - آیت ۱۷

مقصد سورۃ: اثبات دقیامت او دلائل عقلیہ پے قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز دا سورۃ ق پے مانزہ کے ڈیروستو۔ کذا لک الخروج داوے؟ زکہ چہ داختر پے ورز ہر سڑے دچیل دس مطابق پے چیل جبل لباس کے راوتے دی و کورنہ۔
نور دے قیامت کے بہ چیل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار دہم سرہ تلور حصہ دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الخالق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی لکل شیء ہوا اللہ (۳) کہف - احزاب پورے: الباری لکل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات دقیامت + نفی دشفاعت تھری کوی۔

دا اوسہ پورے چہ تلور حصہ کے دسباند واخلمہ تر حجرات پورے کوم سورۃ نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی دشفاعت تھری اوشوہ۔ اودا نکلے سورۃ نہ (ق ذاریات طور) اثبات دقیامت کوی بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لکہ الخروج نو ذاریات ۵-۶ کے فرمائی انما تو عدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پے دے سورۃ نو کوی۔
اثبات دقیامت دے بالترقی۔

دقران دا تلور حصہ پے دولس (۱۲) بابو تقسیم دہ:

باب (۱): سورۃ سبا + فاطر + یس (دے سورۃ نو دی)

باب (۲): سورۃ الصافات + ص + زمر (دے سورۃ نو دی)

باب (۳): سورۃ مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + چاشیہ + احقاف (اودہ سورۃ نو دی)

باب (۴): سورۃ محمد + فتح + حجرات (دے سورۃ نو دی)

باب (۵): سورۃ ق + ذاریات + طور (دے سورۃ نو دی)

باب (۶): سورۃ نجم + قمر + رحمن + واقعہ (تلور سورۃ نو دی)

باب (۷): سورۃ حدید + مجادلہ + حشر + محمد + صف + جمعہ + منافقین + تہانین + طلاق + تحریم (لس سورۃ نو دی)

باب (۸): سورۃ ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (ہیک سورۃ نو دی)

باب (۹): سورۃ مزمل + مدثر (دوہ سورۃ نو دی)

باب (۱۰): سورۃ قیامتہ + دھر + مرسلت + نبا + نازعات + عبس + تکویر + انفطار + مطففین + انشقاق + جرود + طارق (دولس سورۃ نو دی)

باب (۱۱): سورۃ الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد شمس + لیل (ہیک سورۃ نو دی)

باب (۱۲): سورۃ ضحیٰ + اشراخ ----- ترعصر پورے (پولس سورۃ نو دی) چہ دا سورۃ نہ بیان دہ مقاصد اربہ، روشہا تو اوتہد من الدینا اور تغیب الی الآخرة کوی۔

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**